

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS MOKYKLOS
VIEŠOSIOS TEISĖS INSTITUTAS

JUSTINAS MIKALAUSKAS
ADMINISTRACINĖ TEISĖ

ADMINISTRACINIŲ GINČŲ, KYLANČIŲ MIGRACIJOS SRITYJE, NAGRINĖJIMO YPATUMAI

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Prof. dr. Audrius Bakaveckas

Vilnius, 2023

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	3
ĮVADAS.....	4
1. MIGRACIJOS SAMPRATA	8
1.1. Migracijos definicija ir rūšys.....	8
1.2. Pagrindiniai migraciją lemiantys veiksniai	9
1.3. Migracijos tendencijos ir politika Lietuvoje	11
2. ADMINISTRACINIŲ GINČŲ YPATUMAI MIGRACIJOS SRITYJE	21
2.1. Prieglobstis ir papildoma apsauga	21
2.1.1. Prieglobsčio ir papildomos apsaugos suteikimas	21
2.1.2. Klaidos priimant sprendimus dėl prieglobsčio ir papildomos apsaugos	29
2.2. Užsieniečių atvykimas į Lietuvos Respubliką.....	34
2.2.1. Leidimų gyventi Lietuvoje išdavimas.....	34
2.2.2. Vizų išdavimas	46
2.3. Užsieniečių išvykimas iš Lietuvos Respublikos.....	51
2.3.1. Užsieniečių gražinimas, įpareigojimas išvykti bei išsiuntimas	51
2.3.2. Draudimas atvykti į Lietuvą.....	55
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	62
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	64
ANOTACIJA.....	79
ANNOTATION.....	80
SANTRAUKA.....	81
SUMMARY	82
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ	83

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

Departamentas	Migracijos departamentas
VSAT	Valstybės sienos apsaugos tarnyba
LLG	Leidimas laikinai gyventi Lietuvoje
NLG	Nuolatinis leidimas gyventi Lietuvoje
ĮUTP	Įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties

IVADAS

Baigiamojo darbo aktualumas. Laikais, kai nelegali migracija yra naudojama kaip politinis ginklas prieš kaimynines valstybes¹, kai nepasotinami diktatoriai nusprendžia pradėti plataus masto invaziją² prieš pačių taip vadinamą „broliškąją“ valstybę, susidaro itin didelis nelegalių migrantų ir prieglobsčio prašytojų skaičius. Būtent 2021 m. dėl vykusios migrantų krizės buvo užfiksuotas didžiausias nelegalios migracijos protrūkis Lietuvoje³, todėl drastiškai išaugo atvejų, kai užsieniečiai yra įpareigojami išvykti, kai jie gražinami arba išsiunčiami⁴. 2022 m. Kremliaus režimo sukeltas karas Ukrainoje darė didžiausią įtaką teisėtoms migracijos procesams Lietuvoje⁵. Tuomet per metus šalyje buvo užregistruota virš 70 tūkst. karo pabėgėlių iš Ukrainos ir net 68 tūkst. jų buvo išduoti leidimai gyventi⁶. Visumoje, tai yra rekordinis užsieniečių, gyvenančių Lietuvoje, ir jiems išduotų leidimų laikinai gyventi (toliau – LLG) skaičius⁷. Nepaisant to, globalizacijos tempai taip pat nenustoja lėtėti, dėl ko sulaukiame vis daugiau užsieniečių, norinčių apsigyventi, dirbti ar studijuoti Lietuvoje, o išimtiniais atvejais – netgi tapti piliečiais⁸. Visa tai savaime didina bylų kiekį administraciniuose teismuose dėl vizų, leidimų gyventi, prieglobsčio, papildomos apsaugos suteikimo, taip pat dėl užsieniečių išsiuntimo (grąžinimo ar įpareigojimo išvykti) ir draudimo atvykti. Šiuolaikinės tendencijos leidžia prognozuoti, jog Europa (tuo tarpu ir Lietuva) dar ilgai išliks patraukli migrantams ir prieglobsčio prašytojams, o migracijos srautų valdymas ir toliau bus vienas svarbiausių ES klausimų⁹. Todėl yra svarbu, jog migracijos srityje sprendimus priimančios subjektais, taip pat šiuos sprendimus nagrinėjantys teismai užtikrintų tinkamą ir teisingą jų priėmimą, kadangi dabartinė teismų praktika migracijos srityje ne visada yra vieninga, kyla nemažai neaiškumų, kartais daromos itin šiurkščios klaidos.

Tiriama problema. Magistro baigiamajame darbe pristatomos migracijos ir jos procesų sampratos, priežastingumas bei tendencijos, nagrinėjama Lietuvos bei Europos teismų praktika ir

¹ Robin Emmott, Sabine Siebold ir Andrius Sytas, „Lithuania, EU say Belarus using refugees as political weapon“, *Reuters*, 2021 m. liepos 12 d., <https://www.reuters.com/world/europe/belarus-using-refugees-weapon-must-face-more-eu-sanctions-lithuania-says-2021-07-12/>

² „Russian forces launch full-scale invasion of Ukraine“, *Al Jazeera*, 2022 m. vasario 24 d., <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/24/putin-orders-military-operations-in-eastern-ukraine-as-un-meets>

³ „Nelegalių migrantų krizė Lietuvą užklumpa nebe pirmą kartą“, *Oficialiosios statistikos portalas*, 2021 m. liepos 1 d., <https://osp.stat.gov.lt/straipsnis-nelegaliu-migrantu-krize-lietuva-uzklumpa-nebe-pirma-karta>

⁴ Migracijos departamentas, „Migracijos metraštis 2022“, žiūrėta 2023 m. balandžio 4 d., 17, <https://infogram.com/2022-m-migracijos-metraštis-1h7k23089d9jv2x?live>

⁵ *Ibid.*, 2.

⁶ *Ibid.*, 12.

⁷ *Ibid.*, 11.

⁸ Giedrė Blažytė, „Current Trends of Migration in Lithuania“, *BPB*, 2020 m. lapkričio 25 d., <https://www.bpb.de/themen/migration-integration/laenderprofile/english-version-country-profiles/northerneurope/321582/current-trends-of-migration-in-lithuania/>

⁹ Joanna Apap, Anja Radjenovic ir Alina Dobрева, „The migration issue“, *EU policies – Delivering for citizens* PE 635.542 (2019): 10, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635542/EPRS_BRI\(2019\)635542_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635542/EPRS_BRI(2019)635542_EN.pdf)

teisės aktai, siekiant nustatyti administracinių ginčų migracijos srityje ypatumus. T. y. ištirti teismų bei administracinius sprendimus šioje sferoje priimančių institucijų daromas klaidas dėl Lietuvos ir tarptautinių teisės normų taikymo, tinkamo sprendimų motyvavimo, vienodos praktikos laikymosi ir kt. Problemos tyrimo ribos pasirinktos atsižvelgiant į numatytus magistro baigiamųjų darbų apimties rėmus. Todėl, dėl temos platumo, nebuvo analizuojamos visos migracijos proceso sudėtinės dalys, kaip pvz., bylos dėl užsieniečių sulaikymo, nors neabejotina, kad tokia analizė būtų naudinga.

Mokslinis naujumas ir ištyrimo lygis. Dėl susiklosčiusios padėties Europoje nemažai dėmesio skiriama tyrimams, kurie yra susiję su migracijos valdymu (ES teisiniu atsaku į migrantų krizę), sienų saugumu, migracinių procesų pokyčiu po prisijungimo prie Šengeno erdvės ir pan. Pastebėta, jog vis labiau stiprinant vaikų teisių apsaugą, į tai yra labiau atsižvelgiama ir migraciniuose procesuose. Migracijos teisę, kaip ir kiekvieną gyvenimo aspektą, paveikė COVID-19, todėl tirama ir pandemijos įtaka jai. Tačiau šio darbo teorine dalimi buvo siekiama susistemintai aptarti migraciją kaip reiškinį, kuriuo daromas itin ryškus poveikis Lietuvos visuomenei. Būtent Jolanta Solnyškinienė ir Rūta Adamonienė¹⁰ (2017) aptarė migracijos sampratą bei priežastis; Darius Karaša ir Remigijus Čiegis¹¹ (2020) analizavo migracijos priežastis, tendencijas ir pasekmes Lietuvoje; Laurynas Biekša ir Ilona Ivašauskaitė¹² (2021) tyrė Lietuvos visuomenės reakciją į prieglobsčio prašytojų antplūdį tarptautinės ir ES teisės kontekste. Remiantis šiais naujausiais bei kitais papildomais šaltiniais, taip pat pasitelkiant Eurostato, Europos migracijos tinklo, LR vidaus reikalų ministerijos statistikose pateiktus duomenis, buvo atlikta teorinė darbo dalis.

Tačiau šio darbo praktinės dalies, t. y. pagrindinės tiriamosios problemos ištyrimo lygis yra itin žemas. Mokslinių straipsnių ar kitų tyrimų praktiškai nėra. LVAT pateiktose teismų praktikos apžvalgose galime rasti vos vieną kitą aptartą bylą dėl migracinių procesų, tačiau trūksta vieningos, susistemintos šios kategorijos bylų analizės, kuri išskirtų esmines jų savybes.

Baigiamojo darbo praktinė reikšmė. Išsamiai išnagrinėta Lietuvos bei Europos teismų praktika administraciniuose ginčiuose, kurie kyla migracijos srityje, padės nustatyti esmines problemas, su kuriomis susiduria tiek administracinius sprendimus priimančios institucijos, tiek teismai, nagrinėdami minėtas bylas. Šių bylų praktikos išsamesnių tyrimų „vakuumas“ sudaro

¹⁰ Jolanta Solnyškinienė ir Rūta Adamonienė, „Migracijos procesus formuojančių veiksnių lietuvoje vertinimas“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* 18 (2017), <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15096/Solny%C5%A1kinien%C4%97.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

¹¹ Darius Karaša ir Remigijus Čiegis, „Migracijos priežastys, tendencijos ir pasekmės“, *Regional Formation and Development Studies* 30, 1 (2020), <https://e-journals.ku.lt/journal/RFDS/article/701/file/pdf>

¹² Laurynas Biekša ir Ilona Ivašauskaitė, „Lietuvos reakcija į prieglobsčio prašytojų antplūdį tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės kontekste“, *Lietuvos teisė 2021: esminiai pokyčiai* (2021), https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/18038/Lietuvos_teise_2021_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y

poreikį atlikti gilesnę šios temos analizę, atskleisti praktikos subtilumus. Tokiu būdu tikimasi palengvinti viešojo administravimo subjektų bei teisminių institucijų tolimesnį darbą šioje sferoje, kurio apimtis bei krūvis, stebint šiuolaikines tendencijas, greičiausiai tik išaugs.

Darbo tikslas. Išanalizuoti ir įvertinti administracinių ginčų, kylančių migracijos srityje, nagrinėjimo ypatumus. Siekiant minėto tikslo, šiam darbui keliami šie **uždaviniai**:

1. Atskleisti migracijos sampratą ir rūšis.
2. Nustatyti migracijos priežastis, tendencijas bei jos politikos kryptis Lietuvoje.
3. Išsamiai išanalizuoti teismų praktiką administracinėse bylose dėl prieglobsčio ir papildomos apsaugos suteikimo, leidimų gyventi ir vizų išdavimo, užsieniečių išvykimo bei draudimo atvykti.
4. Nustatyti ir apibendrintai pateikti esminius bylų dėl šių migracinių procesų ypatumus, pasitaikančias klaidas ir (ar) neaiškumus, pastebėjimus, įžvelgti praktikos (ne)nuoseklumą.

Tyrimo metodika. Iškeltiems uždaviniams įgyvendinti ir tyrimo tikslui pasiekti, naudojant mokslinės literatūros ir statistikos analizės bei lyginamąjį metodus, buvo atskleista migracijos samprata, nustatytos dažniausiai teorijoje išskiriamos migracijos rūšys, minėtų metodų dėka buvo identifikuotos migraciją skatinančios priežastys bei migracijos tendencijos Lietuvoje. Nuosekliai atlikta administracinių bylų analizė leido nuodugniai įsigilinti į administracinių ginčų, kylančių migracijos srityje, savybių bei problematikos erdvę. Pasitelkiant sisteminį bei lyginamąjį metodą, visa tai suvienyta į vientisą bei struktūrizuotą teismų praktikos analizę, su specifinėmis išvalgomis, būdingomis šioms byloms. Galiausiai, apibendrinimo ir loginio metodo dėka buvo prieita prie gautų išvadų.

Tyrimo struktūra. Magistro baigiamasis darbas susideda iš įvado, dviejų dėstomųjų (teorinės bei tiriamosios) dalių, išvadų, literatūros sąrašo, anotacijos ir santraukos lietuvių bei anglų kalbomis. Pirmoji darbo dalis yra skirta migracijos sampratai bei rūšims atskleisti, ištirti migraciją lemiančius veiksnius, migracijos tendencijas ir politiką Lietuvoje. Antrosios dalies pamatas yra administracinių bylų, susijusių su migracija, išsami analizė, kurioje dėmesys skiriamas esminėms problemoms, kurios kyla tarp fizinių asmenų, teismo bei institucijų, priimančių atitinkamus migracinių procesų sprendimus. Analizės metu stebimi, išryškunami ir lyginami teismų praktikos ypatumai, svarbiausi teisės taikymo aspektai ir daromos klaidos. Mokslinis darbas baigiamas pateiktomis išvadomis.

Ginamieji teiginiai:

1. Migrantų pareiškimams reikalingas ypatingas dėmesys dėl nelegalios migracijos pavojaus rizikos.

2. Migracinių procedūrų sklandumas kenčia nuo viešojo administravimo subjektų, atsakingų už migracijos srityje priimtus individualius administracinius aktus, daromų klaidų, ypač teisės taikymo bei sprendimo motyvavimo požiūriu.
3. Teismai kartais nemotyvuoja savo sprendimų arba „aklai“ remiasi neteisėtų individualių administracinių aktų turiniu, iki galo neištiriant visų aplinkybių.

1. MIGRACIJOS SAMPRATA

1.1. Migracijos definicija ir rūšys

Žmonių migracija nėra naujas reiškinys. Tai nuolat kintantis ir sudėtingas procesas, per visą žmonijos istoriją įtakojęs teritorijų bei tautų formavimąsi bei tam tikra linkme pakreipęs daugelį istorinių įvykių¹³. Įprastai migracija buitiniu ir pačiu paprasčiausiu žmonių suvokimu suprantama kaip asmenų judėjimas, persikėlimas į naują gyvenamąją vietą, dažniausiai ilgesniam laikotarpiui ir į kitą užsienio valstybę. Tačiau yra kur kas platesnių migracijos sampratų ir apibūdinimų. Jolanta Solnyškinienė ir Rūta Adamonienė nurodo¹⁴ platų migracijos definicijų suvokimą naudojant įvairių autorių išanalizuotą literatūrą. Pvz., tarptautinių žodžių žodyne migracija yra tiesiog gyventojų persikėlimas į kitą vietą, o Lietuvos laisvosios rinkos institutas ją detalizuoja ir apibrėžia kaip „bet kokią žmonių judėjimą – vienoje valstybėje ar kertant jų sienas; ilgam ar trumpam laikotarpiui; savanorišką arba priverstinę; ieškant kitos darbo ar bedarbystės vietos; legalią ir nelegalią; migraciją siekiant pakeisti politinę, socialinę, kultūrinę ar kitokią aplinką“.

Su migracijos definicija glaudžiai siejamos ir emigracijos bei imigracijos sąvokos. Emigracija, remiantis Lietuvių kalbos žodynu¹⁵, reiškia persikėlimą gyventi iš vieno krašto į kitą; kurioje nors šalyje gyvenančių emigrantų visumą, išseiviją. Europos migracijos tinklas (toliau – EMT) emigraciją bendrąja prasme įvardija¹⁶ kaip išvykimą iš valstybės, ketinant pasilikti užsienyje ilgiau nei vienerius metus. Tačiau EMT taipogi išskiria šią sąvoką išimtinai ES kontekste ir pažymi, kad emigracija yra „veiksmas, kai asmuo, kurio ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta buvo valstybės narės teritorijoje, išvyksta iš nuolatinės toje arba kitoje valstybėje narėje esančios gyvenamosios vietos laikotarpiui, kuris yra, arba manoma, kad bus, ne trumpesnis kaip 12 mėnesių.“ Imigracija yra atvirkštinis procesas emigracijai, kitaip tariant, tai nėra asmens išvykimas iš valstybės, bet atvykimas į (kitą) valstybę. Migrantas, persikeliant į kitą valstybę, tuo pačiu metu vienoje valstybėje tampa emigrantu, o kitoje imigrantu.

Teorijoje labiausiai išskiriama priverstinė ir nepriverstinė migracija. Priverstinė migracija gali susiklostyti dėl ekonominių (krizė), etninių-religinių (grėsmė dėl religijos, priklausymas genčiai ir pan.), politinių (politinė veikla ar įsitikinimai), rasinių ar seksualinių priežasčių¹⁷, o taip

¹³ Solnyškinienė, *supra note*, 10: 471.

¹⁴ *Ibid.*, 472.

¹⁵ Lietuvių kalbos žodynas, žiūrėta 2022 m. rugsėjo 30 d., <http://www.lkz.lt/?zodis=emigracija&id=07008730000>

¹⁶ „Terminų žodynas“, Europos migracijos tinklas, žiūrėta 2022 m. rugsėjo 30 d., <https://www.emn.lt/irasai/terminu-zodynas/?letter=E>

¹⁷ Gitana Jurgelaitienė ir Saulius Starkus, *Nelegalios migracijos ir nelegalaus mobilumo prevencija Europoje: mokslinis-metodinis leidinys parengtas pagal „Tempus Phare“ projektą „Valstybės pareigūnų rengimas teisinės sistemos reformai Lietuvoje“* (Vilnius: Lietuvos teisės akademijos leidybos centras, 2000), 6–11, 18–32.

pat ir dėl deportacijos¹⁸. Nepriverstinė – dėl ekonominių (siekis geresnio darbo ar komforto), etninių-religinių (repatriacija į savo tėvynę, įsitraukimas į religinę visuomenę), giminystės (grįžimas pas šeimą ar naujos šeimos sukūrimas), kriminalinių (siekis rasti naujų galimybių nusikalstamai veiklai vykdyti, siekis išvengti bausmės) priežasčių¹⁹. Migracija taip pat gali būti skirstoma pagal trukmę – ilgalaikė, trumpalaikė, pastovi, sezoninė, turistinė; pagal kėlimosi kryptį – vidinė ar išorinė; pagal migracijos priežastis – šeimos, darbo, mokslo, karo, politinės situacijos²⁰; pagal legalumą – oficiali, legali, reguliari, nelegali, nedeklaruota migracija; pagal migrantų kvalifikacijos išsaugojimą („protų nutekėjimas“, „protų praradimas“, „rankų nutekėjimas“)²¹.

Vadinasi, migracija yra procesas, per kurį žmogus (migrantas), saistomas įvairiausių priežasčių paprastai keičia savo nuolatinę gyvenamąją vietą iš vienos valstybės į kitą ilgam laiko tarpui užsibrėžtų tikslų siekti, išskyrus turistinius ir trumpalaikius vizitus. Nors migracija gali būti suprantama ir kitaip (pvz., migruojama trumpam laikui šalies viduje), pagrindinis dėmesys šiame darbe bus skiriamas būtent ilgalaikiai, tarpvalstybinei migracijai ir jos administraciniam reguliavimui.

1.2. Pagrindiniai migraciją lemiantys veiksniai

Pasauliniai migracijos mastai yra gana platūs. 2019 m. ES valstybėse narėse apsigyveno 22,3 mln. žmonių, neturinčių ES pilietybės, kas sudarė 4,9 proc. visų ES narių gyventojų. Be to, ES valstybėse gyveno 13,3 mln. asmenų, turinčių kitos ES valstybės narės pilietybę.²² Veiksniai, lemiantys migracijos procesus, gali būti labai įvairūs. Nors bendrosios tarptautinės migracijos teorijos nėra, jos priežastingumas paprastai aiškinamas individualiu, šalies bei globaliu lygmeniu²³, todėl galima išskirti pagrindinius migraciją skatinančius veiksnius.

Pirmiausiai tai socialiniai, religiniai ir politiniai veiksniai. Asmenys, persekiojami dėl rasinių, etninių, religinių, seksualinių, kultūrinių ar politinių priežasčių, neretai dėl savo pačių saugumo yra priversti emigruoti ir siekti prieglobsčio svetur. Masinės migracijos bangas gali sukelti karas, ginkluotas konfliktas, pastoviai pasikartojantys teroro aktai, nedemokratinuose režimuose žmonės neretai tampa persekiojami jų pačių vyriausybių, nuolat pažeidinėjamos jų žmogaus teisės, viešpatauja diskriminacija.²⁴ Tokių pažeistų žmonių taikiniu paprastai tampa

¹⁸ Antanas Janušauskas ir kt., „Šiuolaikiniai migracijos procesai ir jų įtaka Lietuvos darbo rinkai“, *Vadyba* 14, 2 (2009): 20, <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367170842318/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>

¹⁹ Jurgelaitienė, *supra note*, 17.

²⁰ Aušra Maslauskaitė ir Vladislava Stankūnienė, *Šeima abipus sienų: Lietuvos transnacionalinės šeimos genezė, funkcijos, raidos perspektyvos* (Vilnius: Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras, 2007), 15.

²¹ Janušauskas, *op. cit.*

²² „Migracijos priežastys“, *Europos Parlamentas*, 2020 m. spalio 30 d., <https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/world/20200624STO81906/migracijos-priezastys>

²³ Karaša, *supra note*, 11: 33.

²⁴ Europos Parlamentas, *op. cit.*

artimiausia šalis, kuri jų manymu užtikrins jų saugumą bei suteiks reikiamą humanitarinę pagalbą. 2019 m. beveik 300 tūkst. asmenų surado prieglobstį ES, iš kurių daugiau kaip 25 proc. atvyko iš karo nusiaubto Afganistano, Irako bei Sirijos.²⁵ Kaip žinia, 2022 m. teroristinei valstybei – Rusijai pradėjus karą prieš Ukrainą, ES sulaukė milžiniškos bangos nuo okupantų bėgančių ukrainiečių, o migruojantiems būtent dėl tokio pobūdžio aplinkybių svarbiausia yra asmeninio saugumo užtikrinimas. 2022 m. kovo mėn. virš 70 tūkst. žmonių, pasiprašiusių prieglobsčio ES, kreipėsi ir dėl tarptautinės apsaugos. Šie skaičiai yra net 115 proc. didesni nei 2021 m.²⁶ Socialiniai ir politiniai veiksniai dažniausiai veikia migraciją visos šalies ir (arba) regioniniu lygmeniu, tačiau gali būti ir individualių atvejų, kai dėl politinių ar kitų priežasčių yra persekiojamas tik konkretus asmuo ar jų grupė.

Kitos migracijos priežastys siejamos su ekonominiais bei demografiniais veiksniais. Migravimas dėl individualios ekonominės naudos yra bene dažniausiai pasitaikanti žmonių migracijos priežastis. Tai taipogi gali reikštis šalies ar globaliu lygmeniu dėl tuometinės esamos prastos ekonominės padėties. Visuomenės didėjimas ar mažėjimas, senėjimas ar jaunėjimas – demografiniai veiksniai, įtakoiantys valstybės ekonomiką bei įsidarbinimo galimybes. Tai suponuoja emigraciją esant mažoms pajamoms, dideliame nedarbo lygiui, dažniems darbuotojų teisių pažeidimams, prastoms darbo sąlygoms ir, bendrąja prasme, prastai šalies ekonominei būklei. Sukaustyti šių sąlygų, žmonės palieka gimtinę su viltimi gauti geresnių darbo pasiūlymų, mokėti mažesnius mokesčius, siekti patrauklesnių išsilavinimo galimybių, gydymo ar socialinių paslaugų²⁷, geresnės gyvenimo kokybės ir pan. Ekonominiais pagrindais paremtą migraciją taip pat skatina įvairios formalios ir neformalios organizacijos, ypač jeigu tai yra giminių ar draugų tinklas užsienio valstybėje, kuris kartu su naujojo darbo ar gyvenamosios vietos atradimu palengvina kultūrinę adaptaciją²⁸. ES ir Lietuvos kontekste artimiausias yra neoklasikinės ekonomikos teorijos migracijos aiškinimas, kuris reiškia, jog migraciją veikia „stūmimo“ ir „traukos“ jėgos. Kitaip tariant, darbo jėgos paklausos ir pasiūlos skirtumai tarptautinėse rinkose yra viena svarbiausių migracijos priežasčių.²⁹ Pasak Tarptautinės darbo organizacijos, 2017 m. net 164 mln. žmonių visame pasaulyje migravo svetur dėl naujų darbo galimybių, o tai sudaro virš 60 proc. visų migrantų. Didžioji dalis minėtų asmenų persikėlė į šalis, turinčias tvirtą ekonomiką.³⁰

²⁵ Europos Parlamentas, *supra note*, 22.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ Rasa Rudžinskienė ir Lina Paulauskaitė, „Lietuvos gyventojų emigracijos priežastys ir padariniai šalies ekonomikai“, *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika* 8 (2014): 65, <https://www.zurnalai.vu.lt/STEPP/article/view/2661/1871>

²⁸ Karaša, *supra note*, 11.

²⁹ *Ibid.*, 38.

³⁰ Europos Parlamentas, *op. cit.*

Migracijos proceso, nulemta demografinių ar ekonominių priežasčių, galutinį ir lemiamą vaidmenį vaidina nebūtinai galimybių skirtumas šalyse, bet geresnių galimybių trauka užsienyje³¹.

Migracijos varomąją jėgą taip pat gali būti ir kiti individualūs (asmens didelis potraukis gyventi jo išsvajotoje šalyje, šeimos kūrimas) ar iš aplinkos kylantys veiksniai, tarkim, klimato kaita. Per visą žmonijos istoriją mums teko bėgti nuo uraganų, žemės drebėjimų, cunamių ir pan., kitaip tariant – nuo stichinių nelaimių. Šiuo metu klimato kaita veikia daugelį valstybių, pvz., Čadą, kurio garsusis Čado ežeras per 60 metų prarado net 95 % savo ploto, kas ypatingai paveikė jį supančių žemių derlingumą, todėl dėl vandens, maisto bei žemės ūkio resursų trūkumo vietiniai žmonės yra priversti ieškoti palankesnių gyvenimo sąlygų svetur³². Atsižvelgiant į klimato kaitos tendencijas, galima spėti, jog ateityje dėl šių priežasčių migrantų skaičius greičiausiai tik išaugs.³³

Apibendrinant galima teigti, jog tarptautinį asmenų judėjimą veikia įvairūs veiksniai: ekonominiai, demografiniai, socialiniai, politiniai bei kiti. Nors dažniausiai migruojama ekonomiais tikslais³⁴, nustatyti pagrindinius migracijos srautų formavimui įtaką darančius veiksniai tam tikru laikotarpiu galima tik empiriniais tyrimais, kadangi tam tikros situacijos kaip pvz., krizė, karas, drastiniai politiniai pokyčiai valstybėje gali sukelti staigią ir masinę migracinę audrą visame regione ar net pasaulyje. Migraciją ne visada lemia viena priežastis, kadangi tai yra kompleksinis reiškinys, kuris gali būti įtakojamas tiek individualių, tiek visuomeninių veiksnių.

1.3. Migracijos tendencijos ir politika Lietuvoje

Lietuvos migracijos politiką formuoja LR Vyriausybė nustatydamą migracijos politikos gaires³⁵. Šios gairės nurodo svarbiausius migracijos politikos principus bei tikslus, apibrėžia migracijos politikos kryptis, kurios padeda užtikrinti valstybės poreikius atitinkantį migracijos srautų valdymą, taipogi nustato migracijos politikos įgyvendinimo stebėsenos tvarką. Lietuvos migracijos politika yra visuma valstybės veiksmų migracijos srityje, kurie yra vykdomi atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus ir į bendros ES migracijos politikos aspektus. Pagrindiniai veiksniai, turintys bei ateityje turėsiantys įtakos migracijos srautų pokyčiams tiek Lietuvoje, tiek ES, yra globalizacija, ūkio integracija, paslaugų teikimo liberalizavimas bei gyventojų mobilumas. Atitinkamai Lietuvos migracijos politikos tikslai yra šie: a) mažinti emigraciją ir didinti grįžtamąją migraciją; b) užtikrinti darbo jėgos pritraukimo politiką, kuri atitiktų valstybės poreikius, t. y. skatintų socialinę ir ekonominę plėtrą, inovacijų ir kapitalo pritraukimą; c) sudaryti tinkamas

³¹ Karaša, *supra note*, 11: 34.

³² Francesco Castelli, „Drivers of migration: why do people move?“, *Journal of Travel Medicine* 25, 1 (2018): 4, <https://academic.oup.com/jtm/article-pdf/25/1/tay040/25811725/tay040.pdf>

³³ Europos Parlamentas, *supra note*, 22.

³⁴ Karaša, *op. cit.*

³⁵ „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2022 m. gruodžio 11 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fdd7ab00899c11e39d2dc0b0e08d5f21/asr>

integracijos sąlygas užsieniečiams, įtraukiant juos į ekonominį, socialinį bei kultūrinį gyvenimą;
d) tobulinti migracijos procesų valdymą, užkertant kelią neteisėtai migracijai ir nusikalstamumui;
e) bendradarbiauti su kitomis ES valstybėmis narėmis.³⁶

Jungtinės Tautos (JT) 2000 m. prognozavo, jog norint išlaikyti Europos valstybių darbingo amžiaus populiaciją ir visuomenės amžiaus struktūrą, iki 2050 m. reikės itin didelio skaičiaus imigrantų. Šie migrantai skirtingoms valstybėms būtų reikalingi skirtingais mastais ir etapais: tiek užpildyti tuometines tuščias darbo vietas trūkstantomis specialybėmis, tiek padidinti gimstamumą, kad tolimesnėje ateityje atjaunėtų visuomenė. Ši problema yra ypatingai aktuali Lietuvai, kuri yra viena labiausiai senstančių valstybių visoje ES ir kurios natūralus gyventojų prieaugis šiuo metu yra neigiamas.³⁷ Remiantis 2020 m. Lietuvos migracijos politikos apžvalga³⁸, nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo gyventojų skaičius Lietuvoje sumažėjo net 898 tūkst. gyventojų. Iš jų, net apie 679 tūkst. gyventojų Lietuva prarado dėl emigracijos. Tiesa, 2020 m. įvyko kertinis lūžis, nes buvo užfiksuota didžiausia teigiama migracija nuo pat 1990-ųjų, kai į šalį atvyko apie 20 tūkst. asmenų daugiau, negu jų išvyko, o tai savaime indikuoja gyvenimo lygio augimą šalyje.³⁹ Teigiama tarptautinė migracija bei neigiama natūrali kaita Lietuvoje pradedant 2019 m. stabilizavo nuolatinių gyventojų skaičių šalyje⁴⁰.

1 diagrama. Nuolatinių gyventojų skaičiaus kaita Lietuvoje.
Sudaryta autoriaus remiantis Lietuvos migracijos politikos gairėmis.

³⁶ LRS, *supra note*, 35.

³⁷ Guoda Azguridienė, „Migracijos politika – tarsi stručių, slepiančių galvas smėlyje“, *Kauno diena*, 2021 m. rugsėjo 11 d., <https://m.kauno.diena.lt/naujienos/nuomones/nuomones/migracijos-politika-struciai-smelyje-1042148>

³⁸ Vidaus reikalų ministerija, Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras ir Europos migracijos tinklas (EMN), *Lietuvos migracijos politika 2020 m.* (Vilnius: 2020 m.), 2,

https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Naudinga_informacija/Migracijos_Politika_2020.pdf

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ LRS, *op. cit.*

Nors Lietuva ES kontekste pagal imigrantų ir emigrantų skaičiaus skirtumą per vienerius metus tūkstančiui gyventojų 2017 m. buvo pati paskutinė iš visų ES valstybių, 2021 m. ji išsoko į antrąją vietą. Verta paminėti, kad nuo 2004 m. iki 2016 m. apie 80 % imigracijos srauto sudarydavo būtent į tėvynę grįžtantys lietuviai (t. y. vyko grįžtamoji migracija arba kitaip – reemigracija), tačiau nuo 2017 m. ši tendencija kito ir reemigruojantys lietuviai dabar sudaro vos pusę visų imigruojančiųjų į Lietuvą.⁴¹ Tai leidžia daryti išvadą, kad Lietuvos ekonominis augimas daro šalį patrauklesne imigracijai iš kitų valstybių, o ne tik reemigracijai.

Kadangi Lietuvos migracijos politika dėl reemigracijos nebuvo itin sėkminga⁴², grįžtamajai migracijai skatinti yra pradėtos vykdyti „Globalios Lietuvos“ programos ir migracijos ir integracijos strategijos priemonės. Karinio konflikto, humanitarinės krizės ar ekstremalios situacijos apsupty atsidūrusiems Lietuvos Respublikos piliečiams ar lietuvių kilmės asmenims, kartu ir jų šeimoms yra taikomas reemigracijos į Lietuvą ir paramos jų integracijai modelis. Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“ teikia konsultacijas ir psichologinę pagalbą norintiems grįžti, o planuojantys reemigruoti paprastai domisi parama verslui ir jaunoms šeimoms, vaiko gimimo ir auginimo bei nedarbo išmokomis.⁴³ Lietuva telkia pastangas stiprinti užsienio lietuvių organizacijas, skatinant jų įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą bei siekia sudaryti sąlygas lengviau perkelti verslą į gimtinę. Daugiausiai sugrįžta jauni ir darbingi žmonės, galintys lengvai įsilieti į darbo rinką. Tokie asmenys paprastai yra įgiję naujų kvalifikacijų, patirties ir žinių, kurių pritaikymas Lietuvoje prisideda prie valstybės bendros pažangos. Sunkiausia yra tiems grįžtantiems lietuviams, kurie ilgą laiką yra emigravę bei praradę turėtus įgūdžius dėl nekvalifikuoto arba ne pagal specialybę dirbto darbo užsienyje. Tokios situacijos gali privesti prie pakartotinės emigracijos bei susilpninti išvykusiųjų motyvaciją grįžti, kitaip tariant, tai neigiamai veikia grįžtamąją migraciją.⁴⁴

Iš tėvynės emigruojantys lietuviai paprastai renkasi vakarų Europos šalis, dažniausiai Jungtinę Karalystę, Norvegiją, Vokietiją. Taip pat natūralu, jog iš Lietuvos daugiausiai išvyksta jauni (vidutiniškai 28 m.⁴⁵), darbingo amžiaus žmonės, kas taipogi apibrėžia pagrindines emigracijos priežastis Lietuvoje – tai nepakankamas atlyginimas, prastos darbo sąlygos bei geresnio išsilavinimo siekis – kitaip tariant, tai paprastai lemia ekonominiai veiksniai. Remiantis atliktomis apklausomis, emigravusiems lietuviams viena iš kliūčių sugrįžimui į tėvynę yra ir tolerancijos visuomenėje trūkumas, kas taip pat suponuoja tam tikras socialines problemas,

⁴¹ „Migracijos tendencijos“, Europos migracijos tinklas, žiūrėta 2022 m. lapkričio 29 d., <https://123.emn.lt/>

⁴² LRS, *supra note*, 35.

⁴³ Vidaus reikalų ministerija, *supra note*, 38: 4.

⁴⁴ LRS, *op. cit.*

⁴⁵ *Ibid.*

verčiančias palikti gimtinę.⁴⁶ Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, iš esmės vyravo tranzitiniai srautai per Lietuvą, vėliau, Lietuvai įstojus į ES bei prisiėmus įsipareigojimus laisvo asmenų judėjimo srityje ir tapus Šengeno erdvės valstybe, kitaip tariant – atsivėrus durims su naujomis galimybėmis keliauti bei dirbti ES be jokių kliūčių – ženkliai išaugo emigracija⁴⁷. Per nepriklausomos Lietuvos istoriją dideli emigracijos mastai kėlė valstybei nemažai iššūkių: kito demografinė struktūra (seno visuomenė), trūko darbo jėgos, „nutekėjo protai“, aukštą kvalifikaciją turintys tam tikros srities specialistai išvykdami neigiamai veikdavo šalies vystymąsi⁴⁸. Todėl akivaizdu, jog Lietuvoje vis dar trūksta tam tikros srities aukštos kvalifikacijos darbuotojų (IT specialistų, aviacijos bei laivų specialistų) bei kvalifikuotų darbuotojų (tarptautinio krovinių transporto priemonių vairuotojų, suvirintojų ir t.t.)⁴⁹. „Eurostat“ prognozės⁵⁰ rodo, jog Lietuvoje ir daugelyje kitų ES valstybių 2060 m. bus mažiau nei 2 darbingo amžiaus žmonės kiekvienam 65 m. ar vyresniam asmeniui. Vadinamasis „senatvės priklausomybės koeficientas“ padvigubės 6-iose ES valstybėse, tame tarpe ir Lietuvoje. Tai reiškia, jog vis didės vieno pensininko išlaikymo našta dirbančiajam asmeniui. Spręsti tokią problemą galima dviem būdais: arba didinti mokesčius dirbantiems asmenims, arba mažinti išmokas pensininkams, tačiau abu sprendimo būdai kenkia ekonominei šalies situacijai ir užuot mažinę emigraciją, ją tik labiau paskatins. Tiesa, emigracija turi ir teigiamų padarinių: tam tikras procentas išvykusiųjų piliečių užsienyje įgyja išsilavinimą, įgauna darbo patirties bei kelia kvalifikaciją ir pinigineis perlaidomis remdami savo artimuosius taip prisideda prie bendro gyvenimo lygio kilimo šalyje⁵¹.

2013 m. Lietuvoje gyveno apie 33 tūkst. užsieniečių⁵². 2021 m. jų jau turime apie 100 tūkst., iš kurių 18 % turi nuolatinį leidimą gyventi (toliau – NLG) ir 72 % turi LLG⁵³. Jau nuo 2017 m. pastebima ganėtinai sparčiai auganti užsieniečių imigracija: Lietuva pradėjo fiksuoti didesnę atvykstančiųjų skaičių, ką įtakojo auganti ekonomika, gyventojų pajamos, supaprastintos bei palengvintos užsieniečių atvykimo sąlygos ir procedūros, palanki darbo rinkos situacija dėl gerėjančių galimybių susirasti darbą esant darbuotojų trūkumui⁵⁴. Tais pačiais metais užsieniečiams buvo papildomai sudarytos palankesnės sąlygos dirbti pagal Lietuvoje trūkstamas profesijas (viena populiariausių – tolimųjų reisų vairuotojas): jiems panaikintas reikalavimas gauti

⁴⁶ Vidaus reikalų ministerija, *supra note*, 38: 2–4.

⁴⁷ LRS, *supra note*, 35.

⁴⁸ Europos migracijos tinklas, *supra note*, 41.

⁴⁹ Vidaus reikalų ministerija, *op. cit.*, 6.

⁵⁰ Eurostat, „Population projections in the EU“, EUROSTAT Statistics Explained, žiūrėta 2022 m. gruodžio 4 d., https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=497115#Age_dependency_ratios

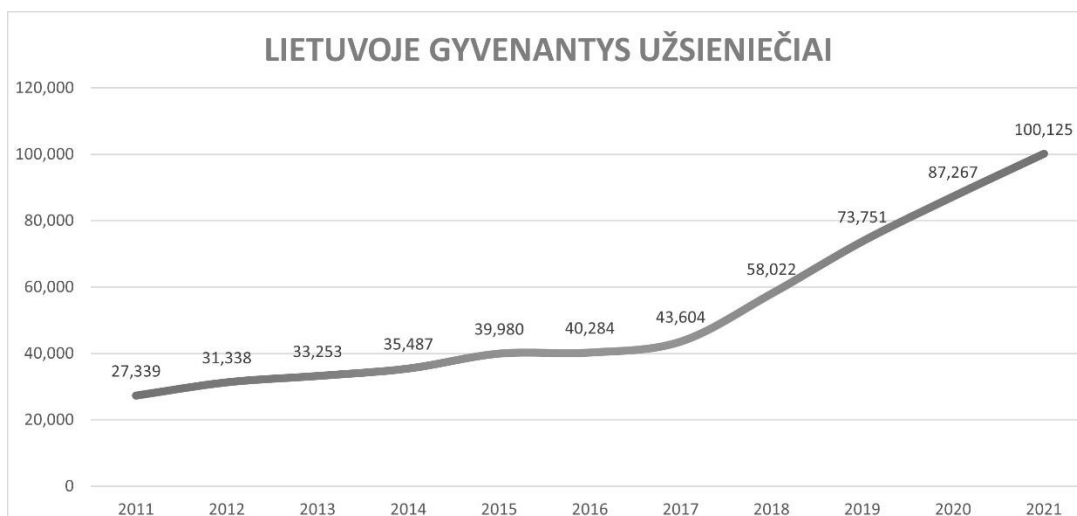
⁵¹ LRS, *op. cit.*

⁵² *Ibid.*

⁵³ Europos migracijos tinklas, *op. cit.*

⁵⁴ LRS, *op. cit.*

leidimą dirbti⁵⁵. Taipogi 2017 m. buvo suteiktas bevizis režimas Ukrainos piliečiams atvykti į Šengeno erdvės valstybes, kuriuo pasinaudojo itin daug migruojančių darbuotojų⁵⁶.

2 diagrama. Lietuvoje gyvenantys užsieniečiai.
Sudaryta autoriaus remiantis Europos migracijos tinklo duomenimis.

Tačiau, net ir supaprastinus užsieniečių darbo Lietuvoje sąlygas, visgi pasitaiko teisės aktų pažeidimų. Vien per 2020 m. Valstybinė darbo inspekcija atliko 4161 patikrinimus dėl nelegalaus darbo, iš kurių buvo užfiksuoti 359 pažeidimai, o tai yra 28,4 % daugiau nei 2019 m. Akivaizdu, jog ir toliau augant dirbti į Lietuvą iš trečiųjų šalių atvykstančių asmenų skaičiui, kartu bus fiksuojamas didesnis neteisėtai dirbančiųjų skaičius.⁵⁷ Jau 2021 m. buvo užfiksuotas darbo migrantų skaičiaus augimas ir buvo išduota (arba pakeista) virš 40 tūkst. LLG ir apie 34 tūkst. nacionalinių vizų darbo pagrindais⁵⁸. Į Lietuvą, lyginant su kitomis, ekonomiškai daug stipresnėmis ES valstybėmis, atvyksta mažai aukštos profesinės kvalifikacijos užsieniečių. Atsižvelgiant į tai, siekiama kuo labiau supaprastinti LLG išdavimo sąlygas ir procedūras ketinantiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą.⁵⁹

Užsieniečiai (daugiausiai tai Baltarusijos, Rusijos ar Ukrainos piliečiai) į Lietuvą paprastai ir atvyksta darbo tikslais (absoliučiai dominuoja paslaugų, pramonės ir statybos sektoriai⁶⁰), kiek rečiau mokslo, verslo, ar šeimyniniais reikalais, arba siekiant atkurti pilietybę⁶¹. 2017–2021 m. laikotarpyje vidutiniškai 179 asmenims per metus buvo suteikiama Lietuvos pilietybė natūralizacijos būdu. Ją dažniausiai įgijo asmenys be pilietybės, rusai, ukrainiečiai bei

⁵⁵ Europos migracijos tinklas, *supra note*, 41.

⁵⁶ LRS, *supra note*, 35.

⁵⁷ Vidaus reikalų ministerija, *supra note*, 38: 9.

⁵⁸ Europos migracijos tinklas, *op. cit.*

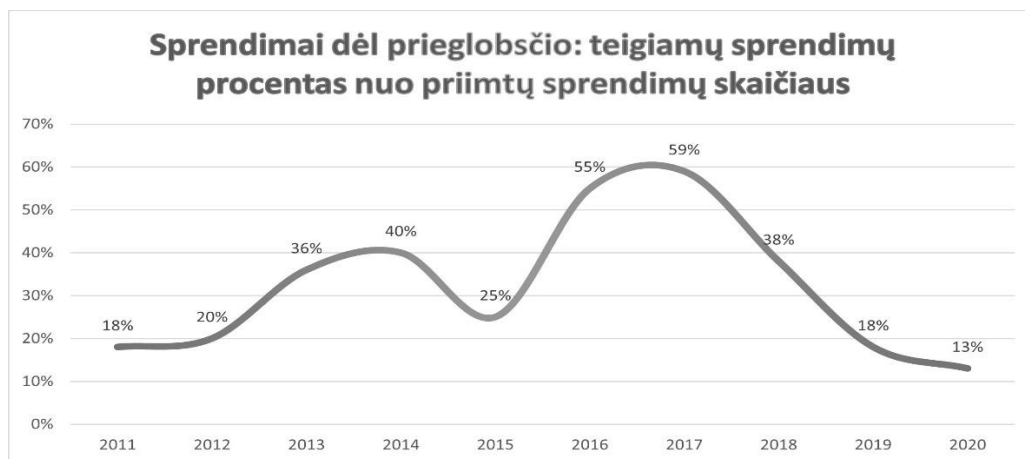
⁵⁹ LRS, *op. cit.*

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Vidaus reikalų ministerija, *op. cit.*, 5.

baltarusiai.⁶² 2021 m. didžiąją dalį imigruojančių į Lietuvą užsieniečių sudarė ne ES piliečiai, o būtent 33 % visų imigrantų buvo ukrainiečiai bei baltarusiai. Nuo 2020 m. antros pusės Lietuva pradėjo taikyti išimtį dėl ypatingų humanitarinių priežasčių ir Baltarusijos piliečiams išduoti leidimus, kurie leidžia atvykti į Lietuvos Respubliką, taip pat jiems buvo nustatytos supaprastintos sąlygos gauti 6 mėnesius galiojančią daugkartinę nacionalinę vizą⁶³. Tačiau, 2022 m. Rusijai pradėjus genocidą prieš Ukrainą, o Baltarusijai tarpininkaujant agresorės Rusijos sukeltame kare, Lietuva, besivadovaudama 2022 m. rugsėjo 13 d. LR Seimo nutarimo „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ nuostatomis⁶⁴, sustabdė Rusijos ir Baltarusijos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimą LR vizų tarnybose užsienyje, išskyrus atvejus, kai dėl vizų išdavimo tarpininkauja LR užsienio reikalų ministerija, taip pat jeigu minėtų valstybių piliečiai yra Lietuvos ar ES piliečio šeimos nariai, turi atitinkamos įstaigos išduotą lietuvių kilmę patvirtinantį pažymėjimą arba išduotą teisę atkurti LR pilietybę patvirtinantį pažymėjimą, arba yra tokių asmenų sutuoktiniai ir nepilnamečiai vaikai. Taipogi, remiantis minėtu nutarimu bei galima grėsme nacionaliniam saugumui, viešajai tvarka, viešajai politikai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai bei tarptautiniams santykiams, buvo apribotas Rusijos piliečių atvykimas į Lietuvą per ES išorės sieną taikant išsamų individualų patikrinimą kiekvienam migrantui.

Lietuva kasmet sulaukia prieglobsčio prašytojų, daugiausiai iš Artimųjų Rytų (Irako, Afganistano)⁶⁵, tačiau daugėja nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį⁶⁶, todėl teigiami sprendimai priimami vis rečiau⁶⁷.

3 diagrama. Sprendimai dėl prieglobsčio: teigiamų sprendimų procentas nuo priimtų sprendimų skaičiaus. Sudaryta autoriaus remiantis Vidaus reikalų ministerijos, TMO bei EMN duomenimis.

⁶² Europos migracijos tinklas, *supra note*, 41.

⁶³ Vidaus reikalų ministerija, *supra note*, 38: 6.

⁶⁴ „Nutarimas „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. gruodžio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/563bf6b0340311edb4cae1b158f98ea5>

⁶⁵ Europos migracijos tinklas, *op. cit.*

⁶⁶ LRS, *supra note*, 35.

⁶⁷ Vidaus reikalų ministerija, *op. cit.*, 7.

Lietuvoje prieglobsčio sritis yra sureguliuota bendraisiais ES (tiek tiesioginio taikymo, tiek perkeltais į nacionalinę teisę) teisės aktais⁶⁸ ir šiuo metu galioja trys prieglobsčio tipai: 1) pabėgėlio statusas, suteikiamas neribotam laikui, 2) laikinoji apsauga, kuri gali būti suteikta Vyriausybės sprendimu esant dideliame prieglobsčio prašytojų srautui ir 3) papildoma apsauga, suteikiama 2 metams su galimybe ją pratęsti⁶⁹. Lietuva taiko vieno prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo principą, kuris reiškia, kad pirmiausia yra nustatoma, ar prieglobsčio prašytojas atitinka pabėgėlio statuso suteikimo kriterijus ir šis statusas jam gali būti suteiktas, jei ne – tikrinami papildomos apsaugos suteikimo kriterijai⁷⁰. 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos ir apriboto asmenų judėjimo prieglobsčio prašytojų srautas ypatingai susitraukė⁷¹. Tačiau 2021 m. dėl vykusios migrantų krizės jis kaipmat išaugo net iki 13 kartų⁷², o taip pat dėl Baltarusijos „prezidento“ A. Lukašenkos totalitarinio režimo priespaudos padidėjo Baltarusijos piliečių, bėgančių į Lietuvą, skaičius⁷³. 2021 m. vykusių pabėgėlių krizę tikslingiausia lyginti su 2019 m., kai dar nebuvo taikomi judėjimo apribojimai dėl COVID-19. Per 2019 m. balandžio–spalio mėn. prieglobsčio prašė 385 asmenys, o 2021 m. tais pačiais mėnesiais prašančiųjų buvo net 3481, tačiau nuo rugpjūčio mėnesio LR pasieniečiams buvo suteikti įgaliojimai apgręžti nelegaliai sieną kertančius asmenis, todėl skaičius yra žymiai mažesnis, negu būtų realiai buvęs. Migrantų apgręžimas sudarė 93 % visų atvejų, kai buvo nelegaliai kertama siena (viso buvo apgręžta apie 5000 asmenų per 3 mėn. laikotarpį).⁷⁴ 2021 m., 451 prašymas dėl prieglobsčio buvo patenkintas: 443 asmenys įgijo pabėgėlio statusą, 8 – papildomą apsaugą. Svarbu paminėti, jog šie prašymai gali būti nagrinėjami ir praėjus metams po prašymo pateikimo, todėl sunku tiksliai nustatyti, kokią dalį prašymų valstybė išties patenkino per vienerius metus.

Lietuva taip pat yra išipareigojusi nuo 2015 m. pasidalinti našta ir priimti apie 1000 migrantų iš kitų ES narių valstybių ir lyg šiol yra perkėlus 513 migrantų⁷⁵ iš pietinių Europos valstybių, pvz., Italijos, Graikijos, Turkijos, Maltos⁷⁶. Tačiau praktika rodo, jog prieglobsčio suteikimo srityje, o ypač esant dideliame nepagrįstų užsieniečių prašymų kiekiui, kyla daugybė problemų: nėra tinkamų sąlygų ilgesniam prieglobsčio prašytojų apgyvendinimui Valstybės sienos apsaugos tarnybos (toliau – VSAT) struktūriniuose padaliniuose, neįleidžiant jų į valstybės teritoriją, kol yra nagrinėjami jų prašymai; trūksta retų kalbų vertėjų; ilgos apeliacinės procedūros sudaro spragas dėl galutinio sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo laukiančių migrantų įleidimo į

⁶⁸ LRS, *supra note*, 35.

⁶⁹ Europos migracijos tinklas, *supra note*, 41.

⁷⁰ LRS, *op. cit.*

⁷¹ Vidaus reikalų ministerija, *supra note*, 38: 8.

⁷² Europos migracijos tinklas, *op. cit.*

⁷³ Vidaus reikalų ministerija, *op. cit.*

⁷⁴ Biekša, *supra note*, 12: 156–157.

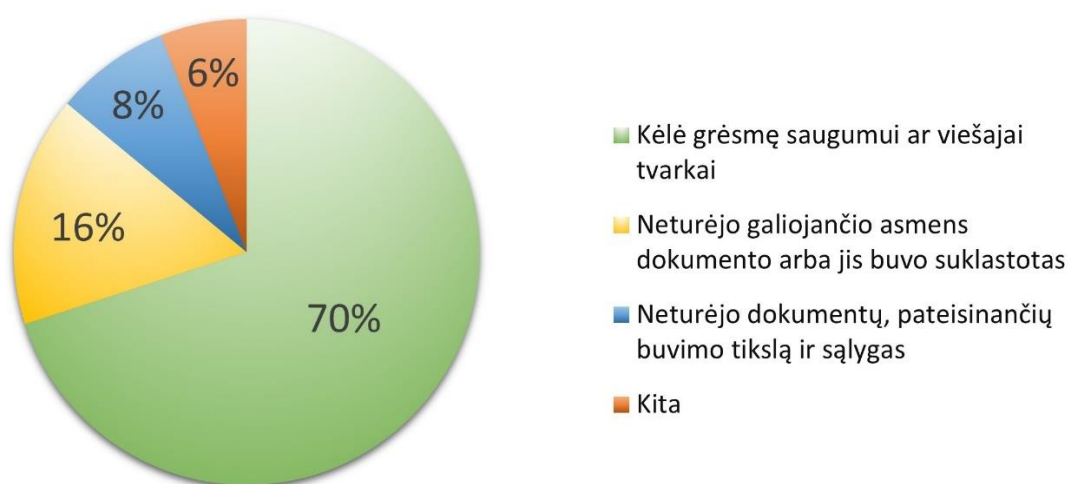
⁷⁵ Europos migracijos tinklas, *op. cit.*

⁷⁶ LRS, *op. cit.*

Lietuvos teritoriją. Tokiose situacijose migrantai kartais nusprendžia kirsti sieną ir vykti į kitą ES valstybę, taip prisidedant prie antrinio neteisėto judėjimo Šengeno erdvėje bei dar labiau ilginant sprendimų priėmimo procesą.⁷⁷

„Neteisėta migracija – tai asmenų judėjimas į naują gyvenamąją arba tranzito vietą nesilaikant numatytų siunčiančiųjų, tranzito ir priimančiųjų šalių teisės aktuose nustatytų normų.“⁷⁸ Asmens buvimas Lietuvoje yra neteisėtas, kai jis viršija jam nustatytą buvimo šalyje laiką; randasi šalyje neturint vizos ar esant pasibaigusiam jos galiojimo laikui; neturi galiojančio kelionės dokumento arba neteisėtai atvyko į Lietuvą; jeigu gyvena šalyje be leidimo, turi negaliojantį, panaikintą arba suklastotą leidimą gyventi Lietuvoje. 2021 m. buvo nustatyti 4961 neteisėtai šalyje esantys užsieniečiai, didžioji dalis iš Irako bei Ukrainos.⁷⁹ Neįleistų migrantų skaičius 2020 m. sudarė vos 0,34 % visų atvykstančiųjų asmenų, iš jų 70 % buvo neįleisti dėl grėsmės saugumui ar viešajai tvarkai, 16 % neturėjo galiojančio asmens dokumento arba jis buvo suklastotas, 8 % neturėjo dokumentų, pateisinančių buvimo tikslą ir sąlygas ir 6 % dėl kitų priežasčių⁸⁰.

Priežastys, dėl kurių 2020 m. buvo neįleisti migrantai

4 diagrama. Priežastys, dėl kurių 2020 m. buvo neįleisti migrantai.
Sudaryta autoriaus remiantis Vidaus reikalų ministerijos, TMO bei EMN duomenimis.

Migrantai, ypač keliaujantys iš Artimųjų Rytų, Lietuvą dažniausiai naudoja kaip tranzitinę stotelę pasiekti Vakarų Europą ar Skandinaviją⁸¹, bet kartais tenkinasi ir pačia galimybe įsitvirtinti ES sienų viduje. Praktikoje pastebima, kad užsieniečiai iš trečiųjų šalių, siekiantys gauti leidimus gyventi Lietuvoje, tam tikrais atvejais tik formaliai atitinka teisės aktuose numatytą

⁷⁷ LRS, *supra note*, 35.

⁷⁸ Europos migracijos tinklas, *supra note*, 41.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ Vidaus reikalų ministerija, *supra note*, 38: 8.

⁸¹ Europos migracijos tinklas, *op. cit.*

reikalavimų pagrindus, skirtus LLG išdavimui ar keitimui, todėl yra nuolatos stiprinama užsieniečių teisėto buvimo Lietuvoje kontrolė. Darbdaviai, siekiantys atsivežti pigesnės darbo jėgos iš užsienio, daro įtaką darbo rinkai sukeldami konkurenciją Lietuvos gyventojams, o taip pat sudaro sąlygas grėsmei dėl užsieniečių išnaudojimo ir prekybos žmonėmis kilti. Tokia praktika privertė nuo 2021 m. nustatyti kvotas darbuotojams iš trečiųjų šalių, kurių trūksta Lietuvai. Be kita ko, nustatoma atvejų, kai užsieniečiai yra įmonių dalyviai arba vadovai, tačiau jų įmonės nevykdo steigimo dokumentuose nurodytos veiklos Lietuvoje ir tokiu būdu tik siekiama atitikti LLG sąlygas, arba, kai verslininkai, negavę leidimo gyventi verslo pagrindu, pradeda studijuoti Lietuvoje, tam, kad gautų LLG studijų pagrindus. Nepažangūs studentai, studijuojantys tame pačiame kurse keletą metų iš esmės taipogi piktnaudžiauja suteiktais leidimais gyventi. Tačiau šiai problemai spręsti 2019 m. įsigaliojo įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – ĮUTP) nuostatos⁸², numatančios reikalavimus studentams surinkti bent 40 studijų kreditų per vienerius studijų metus, tam, kad jis turėtų teisę į LLG išdavimą.⁸³

Užsieniečiai, nebeatitinkantys teisėto buvimo reikalavimų yra gražinami į užsienio valstybę, į kurią jie turi teisę vykti. Jiems išvykti leidžiama savo noru per tam tikrą laikotarpį, tačiau neįvykdžius numatytos prievolės arba jeigu savanoriško išvykimo suteikimas yra negalimas, užsienietis yra priverstinai išsiunčiamas iš šalies (deportuojamas)⁸⁴. Lietuvoje veikia Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) biuras, kuris suteikia savanoriško grįžimo pagalbą Lietuvoje neteisėtai esantiems ne ES piliečiams, kurie neturi finansinių išteklių savanoriškai išvykti, saugiai sugrįžti į savo tėvynę⁸⁵. Užsieniečiams įstatymu taip pat gali būti uždrausta atvykti į Lietuvą ar Šengeno teritoriją. 2021 m. buvo priimti 2349 sprendimai gražinti užsienietį arba įpareigoti jį išvykti, vos 44 iš jų buvo išsiųsti priverstinai, todėl daroma išvada, jog deportacija yra taikoma tik kaip kraštutinė priemonė. Deportuojama daugiausiai Vietnamo, Rusijos ir Sakartvelo piliečių⁸⁶.

Apibendrinant galima teigti, jog Lietuva yra migracijos pokyčių apsuptyje. Į šalį vis daugiau atvyksta užsieniečių, tačiau didele problema vis dar išlieka emigracijos ir senstančios valstybės rodikliai. Lietuva yra priversta ieškoti priemonių tapti atviresne bei konkurencingesne dėl gana niūrių demografinių prognozių ateityje bei dėl nenutrūkstamos lietuvių emigracijos, kuri neigiamai veikia valstybės ekonominę bei socialinę raidą ir viešuosius finansus. Todėl svarbu pritraukti papildomos darbo jėgos skatinant imigraciją (grįžtamąją migraciją), tokiu būdu

⁸² „Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties“, LRS, žiūrėta 2022 m. gruodžio 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.232378/asr>

⁸³ LRS, *supra note*, 35.

⁸⁴ Europos migracijos tinklas, *supra note*, 41.

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ LRS, *op. cit.*

sureguliuoti darbo rinkos poreikį, taip pat „nukenksminti“ esmines emigraciją skatinančias priežastis. Augant bendram užsieniečių, atvykstančių gyventi į Lietuvą, skaičiui, stiprinamos priemonės ir veikla, skirta užsieniečių buvimo ir gyvenimo Lietuvoje piktnaudžiavimo atvejams užkardyti, didelį dėmesį skiriant nelegalaus darbo kontrolei. Priimant užsieniečius taip pat svarbu plėtoti užsieniečių integracinę sistemą, parengti užtektinai vietų tinkamomis sąlygomis apgyvendinti visus prieglobsčio prašytojus, spartinti bei užtikrinti prieglobsčio procedūrų ir priėmimo sąlygų atitikimą ES standartams. Neabejotinai svarbu užtikrinti nuolatinę migracijos procesų stebėseną ir stiprinti neteisėtos migracijos kontrolę bei prevenciją stiprinant ES išorės sienų apsaugą bei glaudžiau tarpininkaujant su kaimyninėmis valstybėmis, ypatingai atsižvelgiant į teroristinės valstybės – Rusijos veiksmus regione, kadangi nuo to priklauso Lietuvos ir visos ES saugumas.

2. ADMINISTRACINIŲ GINČŲ YPATUMAI MIGRACIJOS SRITYJE

2.1. Prieglobstis ir papildoma apsauga

2.1.1. Prieglobsčio ir papildomos apsaugos suteikimas

Prieglobsčio ir papildomos apsaugos suteikimo tvarką reglamentuoja ĮUTP IV skyrius, kurio 86 str. 1 d. nurodyta, „jog pabėgėlio statusas suteikiamas prieglobsčio prašytojui, kuris dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų yra už valstybės, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali ar bijo naudotis tos valstybės apsauga arba neturi atitinkamos užsienio valstybės pilietybės, yra už valstybės, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų ir dėl išvardytų priežasčių negali ar bijo į ją grįžti, jeigu nėra priežasčių, nustatytų šio įstatymo 88 straipsnio 1 ir 2 dalyse“. Pagal 87 str. 1 d., „papildoma apsauga suteikiama prieglobsčio prašytojui, kuris yra už savo kilmės valstybės ribų ir negali ten grįžti dėl visiškai pagrįstos baimės, kad: 1) jis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniškai elgiamasi arba bus žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas; 2) yra grėsmė, kad jam bus įvykdyta mirties bausmė ar egzekucija; 3) yra rimta ir asmeninė grėsmė jo gyvybei, sveikatai, saugumui ar laisvei dėl beatodairiško smurto veiksmų tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“ Tiek prieglobstis, tiek papildoma apsauga pareiškėjų yra paprastai grindžiami tais pačiais argumentais⁸⁷.

Pagal ĮUTP 86 str. 2 d., „nurodyto persekiojimo vykdytojais gali būti valstybė, valstybę ar didelę jos teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos, taip pat nevalstybiniai subjektai, jeigu valstybė, valstybę ar didelę jos teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas, negali arba nenori suteikti veiksmingos ir ilgalaikio pobūdžio apsaugos nuo persekiojimo. Paprastai laikoma, kad suteikiama veiksminga ir ilgalaikio pobūdžio apsauga, kai valstybė, valstybę ar didelę jos teritorijos dalį valdanti grupė ar organizacija, įskaitant tarptautines organizacijas, imasi pagrįstų priemonių, kad užkirstų kelią persekiojimui ar šio įstatymo 87 straipsnio 1 dalyje nurodytiems veiksams, taikydami veiksmingą teisinę sistemą persekiojimui ar šio įstatymo 87 straipsnio 1 dalyje nurodytiems veiksams nustatyti, persekioti dėl tokių veiksmų ir nubausti už juos“. Pastebėta, kad teismų praktikoje ypatingas dėmesys skiriamas pareiškėjų argumentams, kai nėra kreipiamasi dėl apsaugos suteikimo kilmės valstybėje, kadangi būtent jai ir kyla pirminė pareiga apsaugoti savo piliečius, nes tarptautinė bendruomenė

⁸⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3292-575/2022.

šiā našta perima tik kilmės valstybei jos nevykdant⁸⁸. Pagal 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES⁸⁹ (toliau – Direktyva) 4 str. 3 d. e punktą, tai turi būti viena iš aplinkybių, vertinamų kiekvieno tarptautinės apsaugos prašymo atveju. Jeigu kreipiantis dėl prieglobsčio ar papildomos apsaugos yra nustatoma, kad asmeniui yra išduota kitos ES valstybės narės viza, prašymo nagrinėjimas gali būti perduodamas tai valstybei, kuri ją išdavė, nes tokiu atveju nėra laikoma, jog šis asmuo sieja savo gyvenimą išimtinai tik su Lietuva. Perduodant prašymą nagrinėjimui kitai valstybei narei jos kompetentingumu prieglobsčio teisės srityje abejoti nėra pagrindo, nes pagal ES ir tarptautinę teisę jos yra įsipareigojusios ginti žmogaus teises ir laisves. Asmens noras dėl prašymo nagrinėjimo vienoje ar kitoje valstybėje taip pat nesudaro sąlygų diskrecinei išlygai taikyti.⁹⁰

LVAT savo praktikoje laikosi pozicijos, jog galimas persekiojimas dėl 86 ir 87 str. nurodytų priežasčių turi būti individualaus pobūdžio, taip pat pagrįstas konkrečių faktinių duomenų visuma, o ne hipotetine prielaida⁹¹ ar bendro pobūdžio teiginiais⁹². Pvz., byloje⁹³ pareiškėja nedetalizavo ir neindividualizavo savo pasakojimo dėl kilmės valstybėje neva jai gresiančio pavojaus, nenurodė jokių duomenų, kuriais būtų galima grįsti jos teigiamą baimę dėl tapimo smurto, pagrobimo ar kankinimo kilmės valstybėje auka, savo paaiškinimą grindė vien bendro pobūdžio faktais, o ne asmenine patirtimi. Iš Direktyvos 4 str. 3 d. a ir c punktų taipogi matome, kad tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus kiekvieną atvejį individualiai ir atsižvelgiant į visus vertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi. Taip pat įvertinama prašytojo individuali padėtis ir asmeninės aplinkybės, pvz., biografijos faktai, lytis, amžius, nustatoma, kurios asmenų grupės konkrečioje valstybėje patiria didžiausią riziką⁹⁴ (nors priklausymas rizikos grupei savaime nereiškia, kad asmuo iškart yra persekiojamas⁹⁵) tam, kad

⁸⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3372-463/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2742-654/2022.

⁸⁹ „2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. vasario 12 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0095&from=LT>

⁹⁰ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I3-6644-860/2022; Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. gruodžio 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI3-6494-860/2022.

⁹¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1987-756/2015; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. vasario 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2557-624/2017.

⁹² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. vasario 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-756-359-14; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2374-629/2021.

⁹³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3511-1047/2022.

⁹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3952-520/2022.

⁹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2545-381/2022.

nustatyti, ar prieš jį vykdyti ar galimai vykdyti veiksmai galėtų būti laikomi persekiojimu arba didele žala. Individualus vertinimas privalo būti atliekamas „iš pagrindų“, pvz., jeigu pareiškėjo prašymas yra grindžiamas baime būti persekiojamam dėl religinių motyvų, „reikia atsižvelgti ne tik į prašytojo individualų statusą ir asmeninę padėtį, bet ir į jo religinius įsitikinimus ir jų susiformavimo aplinkybes, į tai, kaip jis suvokia ir praktikuoja savo tikėjimą ar netikėjimą, į jo santykį su doktriniais, ritualiniais ar įsakomaisiais religijos, kurios pasekėjas jis teigia esąs ar kurios ketina atsisakyti, aspektais, į galimą jo vaidmenį skleidžiant savo tikėjimą arba į religinių ir tapatybės, etninių ar panašių veiksmų tarpusavio sąveiką“⁹⁶. Ar religiniais pagrindais motyvuojamas persekiojimas realiai egzistuoja, priklauso nuo pareiškėjo religijos laisvės pažeidimo sunkumo ir nuo veiksmų rimtumo, kurie gresia jam besinaudojant šia laisve kilmės valstybėje. Teisingos informacijos nustatymui svarbu ją surinkti iš įvairių, aktualių ir išsamių šaltinių (pvz., praktikoje dažnai remiamasi ES prieglobsčio agentūros duomenimis⁹⁷) su nuorodomis apie pareiškėjų kilmės valstybės esamą situaciją⁹⁸. Tiesa, viešai prieinamuose teismų sprendimuose dauguma bylai didelės reikšmės turinčių duomenų apie tam tikras pareiškėjų savybes ir aplinkybes (pvz., pilietybę, kilmės valstybę, organizacijų ir grupuočių pavadinimai ir t. t.) dažniausiai yra neskelbiami⁹⁹, todėl dažnai yra sunku nustatyti, kuo konkrečiai savo prašymą grindžia pareiškėjai ir kokią informaciją surenka Migracijos departamentas (toliau – Departamentas) bei teismai. Prieš tai akcentuotoje byloje¹⁰⁰ matome, kad buvo įvertinta, jog pareiškėja visą gyvenimą praleido savo kilmės šalyje, pažįsta tiek vietinius papročius, tiek kultūrą, šioje valstybėje liko gyventi jos tėvai ir nebuvo nustatyta jokių kitų aplinkybių, kurios leistų pripažinti realaus individualizuoto pavojaus pareiškėjai egzistavimą grįžimo kilmės valstybėn atveju. Departamentas, remdamasis pakankama naujausia tarptautinių organizacijų informacija, nustatė, kad pareiškėjos šalyje smurtas nesiekia tokio aukšto lygio, kad vien pareiškėjos buvimas jos valstybėje keltų realią grėsmę jos sveikatai, laisvei, saugumui ar gyvybei, todėl jos apeliacinis skundas buvo pagrįstai nepatenkintas.

Motyvuojant ĮUTP 86 ir 87 str. įtvirtintą visiškai pagrįstos baimės buvimo sąlygą, teismų praktikoje laikomasi nuomonės, jog ši baimė turi būti reali, ji negali išimtinai egzistuoti vien

⁹⁶ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2018 m. spalio 4 d. sprendimas byloje *Bahtiyar Fathi* prieš *Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite* Nr. C-56/17.

⁹⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3489-463/2022.

⁹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1274-556/2023; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3394-463/2022.

⁹⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3799-1047/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3475-463/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3336-463/2022.

¹⁰⁰ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 93.

prieglobsčio prašančio asmens sąmonėje¹⁰¹ ir yra būtina konkrečiai identifikuoti tikėtiną persekiotoją¹⁰². „Baimę“ apima tiek subjektyvūs, tiek objektyvūs veiksniai, kadangi ji yra ir dvasinė būseną, ir subjektyvi būklė, kuri iš esmės yra kiekvieno asmens suprantama asmeniškai¹⁰³. Pavyzdžiui, vienoje bylų¹⁰⁴ matyti, kad pareiškėjas prieglobsčio suteikimo prašymą grindė jo įsivaizduojama grėsme kilmės valstybėje dėl dalyvavimo protestuose (nors tai savime nepatvirtina persekiojimo baimės¹⁰⁵) ir dėl 5 protestavusiųjų slėpimo garaže, dėl ko jis, pačio pareiškėjo nuomone, yra persekiojamas valdžios ir jam kyla realus pavojus. Tačiau verta pažymėti, kad jis sulaikytas niekada nebuvo, prieš du metus išvyko iš kilmės valstybės, kituose protestuose nedalyvavo, valdžios nekritikavo, Lietuvoje aktyviai nesireiškė. Kadangi nebuvo nustatyta jokių kitų pareiškėjo baimę būti persekiojamam pagrindžiančių duomenų, o suteikti prieglobstį remiantis vien jo pasakojimais, kuriems taip pat trūksta aiškumo ir patikimumo, ir kurie yra nesuderinami su surinkta informacija apie kilmės valstybę, būtų klaidinga.

Direktyvos 4 str. 4 d. nurodyta, jog „tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar jam buvo padaryta didelė žala arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar padaryti didelę žalą, yra rimtas visiškai pagrįstos prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti didelę žalą požymis, nebent yra tinkamų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas nepasikartos ar didelė žala nebus padaryta dar kartą“. Nepaisant to, jeigu yra įrodoma nors ir labai menka, tačiau realiai galinti nutikti persekiojimo tikimybė, laikoma, kad įrodinėjimo lygis yra pakankamas pareiškėjui palankiam sprendimui priimti¹⁰⁶. Pasitaiko atvejų, kad net ir nenustačius persekiojimo buvimo, egzistuoja reali tikimybė, jog asmuo yra diskriminuojamas, kas asmenį gali paveikti panašiai kaip ir pagrindinių teisių pažeidimai¹⁰⁷, todėl reikia įvertinti šio diskriminavimo pobūdį (rimtumą bei sistemiškumą) ir jo „sukeliamą kumuliacinį poveikį asmens teisėms, kuris gali prilygti persekiojimui“¹⁰⁸, vertinant asmens individualias aplinkybes.

¹⁰¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. spalio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-858-1127-13; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3091-662/2022.

¹⁰² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3154-662/2022.

¹⁰³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. birželio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-2300-12; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3776-438/2018.

¹⁰⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4090-442/2022.

¹⁰⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2337-381/2022.

¹⁰⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2847-520/2022.

¹⁰⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1385-520/2023.

¹⁰⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3543-463/2022.

Sprendžiant dėl prieglobsčio ar papildomos apsaugos suteikimo, dėmesys turi būti skiriamas prieglobsčio prašytojo paaiškinimų nuoseklumui bei neprieštarinimumui¹⁰⁹ grindžiant savo prašymą. Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo¹¹⁰ 99 p. nustatyta, kad, „prieglobsčio prašytojo pateiktų faktinių duomenų, nepatvirtintų daiktiniais įrodymais, dokumentais ir kitais rašytiniais, elektroniniais, garso bei vaizdo įrodymais, patikimumas vertinamas atsižvelgus į tai, ar prieglobsčio prašytojo pasakojimas yra pakankamai detalus ir konkretus; ar prieglobsčio prašytojo žodžiu ir raštu pateikti duomenys yra nuoseklūs; ar prieglobsčio prašytojo pateikti duomenys neprieštarauja jo šeimos narių arba kitų liudytojų pateiktai informacijai; ar prieglobsčio prašytojo pateikti duomenys neprieštarauja turimai informacijai apie jo kilmės valstybę ir visuotinai žinomiems faktams.“ Situacijose, kai pvz., nustatoma¹¹¹, jog pareiškėjas, „bėgantis nuo karinės tarnybos“ vykstančio karo metu, jau prieš keletą metų buvo atleistas nuo karinės tarnybos dėl turimų aiškių medicininių sutrikimų (nepagydomos akių ligos), kai jis nepateikia jokių dokumentų, kurie įrodytų, kad jis buvo kviečiamas atlikti karinę tarnybą kilmės valstybėje, kai blankiai ir neaiškiai dėstomos išvykimo priežastys, pareiškėjo pasakojimas turi būti pripažįstamas nelogišku ir nenuosekliu. Negana to, teismo posėdžio metu pareiškėjas vengė atsakyti į klausimus, dėstė abstrakčius argumentus dėl situacijos jo kilmės šalyje, akcentavo tik su savo saugumu, laisve ir integracijos poreikiais Lietuvoje susijusius klausimus ir visiškai neišreiškė pozicijos dėl jo kilmės valstybėje likusios šeimos – besilaukiančios sutuoktinės, vaikų ir kitų artimųjų, kas teismui leido daryti išvadą, jog pareiškėjas emigravo dėl asmeninių ir (ar) ekonominių priežasčių. Taip pat pasitaiko net ir tokių bylų, kuriose pareiškėjo argumentai yra absoliučiai nesietini su minėtomis prieglobsčio ar papildomos apsaugos sąlygomis. Pvz., vienoje tokių bylų¹¹² pareiškėjas prieglobsčio prašymą bandė grįsti aplinkybe, jog jam teko sunkiai dirbti mirus jo tėvui bei išlaikyti savo skurdžiai gyvenančią šeimą. Apklausų metu pareiškėjas tik lakoniškai nurodė „sunkaus darbo“ aplinkybes kilmės valstybėje nedetalizuojant, ką konkrečiai jis dirbo, ar susidūrė su priverstiniu darbu, ar su juo netinkamai elgėsi darbdavys ir pan. Byloje buvo nustatytos viena kitai prieštaraujančios aplinkybės dėl tėvo mirties, o pareiškėjo „baimė“ dėl persekiojimo ar kokio nors galimo pavojaus jam visiškai neparemta jokiais kitais argumentais, kas įrodymų visumoje leido pareiškėjo

¹⁰⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4046-438/2018; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3633-1062/2020; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1292-261/2022.

¹¹⁰ „Dėl Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2023 m. vasario 12 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0a918630dc0311e59019a599c5cbd673/asr>

¹¹¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3663-602/2022.

¹¹² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3896-822/2022.

nurodytas aplinkybes apklausos metu laikyti nepatikimomis. Tik tais atvejais, kai pareiškėjų pasakojimai iš esmės būna nuoseklūs ir suderinami su kitais nustatytais faktais ir įrodymais, abejonės dėl prieglobsčio prašančiojo asmens nurodytų aplinkybių patikimumo paprastai yra išsklaidomos ir tokius užsieniečio paaiškinimus galima laikyti patikimais įrodymais.

Neprieštaringi ir nuoseklūs pareiškėjo paaiškinimai pripažįstami pilnaverčiais įrodymais, nors įrodinėjimo priemonių leistinumą prioritetas suteikiamas rašytiniams įrodymams, kai yra galimybė juos surinkti¹¹³. Žinoma, pateikti fiziniai įrodymai taip pat turi leisti įsitikinti jų autentiškumu bei galimu pareiškėjo persekiojimu, jo priežastingumu ir realumu¹¹⁴. Direktyvos 4 str. 5 d. numato, kad atvejais, kai „prašytojo pareiškimų faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nereikia patvirtinti, jei įvykdomos šios sąlygos: a) prašytojas realiai stengėsi pagrįsti savo prašymą; b) pateikta visa prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija; c) prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs ir patikimi bei neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prašytojo atveju; d) prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos kiek įmanoma anksčiau, nebent jis gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė; ir e) yra nustatyta, kad prašytojas bendrai yra patikimas“. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) savo jurisprudencijoje¹¹⁵ yra pažymėjęs, kad nors įprastai pats prieglobsčio prašytojas, grįsdamas savo prašymą, turi pateikti visą būtiną informaciją (įrodymus), kas yra įtvirtinta ir ĮUTP 71 str. 4 d. 4 p., valstybė narė privalo bendradarbiauti su prieglobsčio prašytoju nustatant su prašymu susijusią informaciją. Toks reikalavimas yra numatytas tokiems atvejams, kai prašytojas pateikia nereikšmingą arba ne visą įmanomą informaciją¹¹⁶, o ir pačiai valstybei yra lengviau gauti ir susipažinti su tikslesniais bei aktualesniais duomenimis nei individualiam asmeniui. Tačiau tai savaime nesukuria pareigos Departamentui informaciją rinkti vien pareiškėjo norimais aspektais bei remtis tik tam tikra informacija¹¹⁷, ypač tada, kai pareiškėjas prašyme dėl prieglobsčio suteikimo ir apklausų metu šių aspektų net nenurodo¹¹⁸.

Bylose dėl prieglobsčio suteikimo, be kita ko, būtina nustatyti, ar dėl galimai nepatenkinto asmens prašymo jį deportavus atgal į kilmės valstybę kyla reali rizika, jog grąžintas asmuo patirs

¹¹³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3339-463/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3392-463/2022.

¹¹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1120-662/2023.

¹¹⁵ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje *M. M. prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General* Nr. C-277/11.

¹¹⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3003-968/2022.

¹¹⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2779-881/2022.

¹¹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3426-1062/2021.

elgesį, kuris prieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos¹¹⁹ 3 str. nurodytam kankinimo draudimui. Tokia praktika yra susiformavusi Europos Žmogaus Teisių Teisme (toliau – EŽTT), o minėta rizika yra nustatoma remiantis įrodymų pakankamumu žvelgiant individualiai į kiekvieną skirtingą situaciją.¹²⁰ Tarkim, ginkluoto konflikto kontekste reikėtų atsižvelgti į tokius veiksnius, kaip ginkluotų susirėmimų intensyvumą, konflikto trukmę, nesirenkamojo smurto geografinį paplitimą, tyčinę agresiją prieš civilius¹²¹, ir pan. Konkrečią informaciją vertėtų rinkti ir apie pareiškėjo gyvenamosios vietos regioną¹²², kadangi situacija jame gali drastiškai skirtis lyginant su visos valstybės mastu. Gražinimo rizika turi būti nustatoma ir tada, kai prieglobsčio prašoma dėl prastos sveikatos būklės, tačiau tik tokiais atvejais, kai asmuo sunkiai serga, jo būklė yra artima mirčiai. Šiose situacijose privalu įvertinti, ar išsiųstam asmeniui kilmės valstybėje bus garantuojama slauga ir medicininė priežiūra, ar jo šeimos nariai rūpinsis asmeniu ir užtikrins pagrindinius jo poreikius (apgyvendinimas, maistas ir t. t.).¹²³ Tačiau verta paminėti, kad faktas, jog kilmės valstybėje yra pažeidinėjamos žmogaus teisės, savaime nesukelia realios grėsmės asmeniui ji deportavus, nes tai nepagrindžia jo baimės tapti auka asmeniškai¹²⁴. Atitinkamai ir tai, jog praeityje nebuvo nustatyta, kad su pareiškėju buvo nederamai elgiamasi kilmės valstybėje, nelemia sprendžiant dėl realios grėsmės patirti netinkamą elgesį jo išsiuntimo atveju¹²⁵. Vertinant atitinkamą riziką, kai asmuo yra grąžintinas į kilmės valstybę, svarbiausios yra dabartinės sąlygos toje valstybėje, tačiau tam tikros praeityje egzistavusios aplinkybės taip pat gali turėti ypatingos reikšmės pagrįstam sprendimui priimti¹²⁶. Minėtas vertinimas privalo būti itin griežtas, tačiau nukreiptas ir sukoncentruotas į galimai kilsiančias pasekmes pareiškėjui jį išsiunčiant¹²⁷.

Prieglobstis ar papildoma apsauga gali būti ne tik suteikiami, bet ir naikinami ĮUTP 90 str. pagrindais. Viena iš sunkiau praktikoje interpretuojamų papildomos apsaugos panaikinimo sąlygų yra aplinkybių, į kurias buvo atsižvelgta suteikiant papildomą apsaugą, nebeegzistavimas. Pagal

¹¹⁹ „Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija“, LRS, žiūrėta 2023 m. vasario 12 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19841>

¹²⁰ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. rugpjūčio 6 d. sprendimas byloje *NA* prieš *Jungtinę Karalystę* Nr. 25904/07.

¹²¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2021 m. birželio 10 d. sprendimas byloje *CF, DN* prieš *Bundesrepublik Deutschland* Nr. C-901/19.

¹²² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 4 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2213-881/2022.

¹²³ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. gegužės 27 d. sprendimas byloje *N.* prieš *Jungtinę Karalystę* Nr. 26565/05.

¹²⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismo 1997 m. balandžio 29 d. sprendimas byloje *H.L.R.* prieš *Prancūziją* Nr. 24573/94; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3614-821/2022.

¹²⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2022 m. kovo 22 d. sprendimas byloje *T. K. ir kiti* prieš *Lietuvą* Nr. 55978/20.

¹²⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. spalio 14 d. sprendimas byloje *Tomic* prieš *Jungtinę Karalystę* Nr. 17837/03; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2004 m. vasario 19 d. sprendimas byloje *Hida* prieš *Daniją* Nr. 38025/02.

¹²⁷ Europos Žmogaus Teisių Teismas (*T. K. ir kiti* prieš *Lietuvą*), op. cit.

teismų praktiką, kai aplinkybės, lėmusios papildomos apsaugos statuso suteikimą, nustoja egzistuoti arba pasikeičia taip, kad apsauga tampa nebeaktuali, yra galimas papildomos apsaugos panaikinimas, tačiau šis pasikeitimas turi būti svarbaus ir galutinio pobūdžio, kas leistų asmeniui gyventi be realaus didelės žalos pavojaus¹²⁸. Tokiose situacijose yra svarbu tinkamai įvertinti kilmės valstybės vidinę padėtį: pasibaigę karai, iš esmės pakeistas valstybės valdymo aparatas ir kiti, itin reikšmingi pokyčiai daro valstybę palankesnę grįžimui užsienyje papildomos apsaugos pasiprašiusiam asmeniui. Mažiau reikšmės turintys pakeitimai, pvz., dalinis karinių veiksmų sustabdymas; prislopintas, tačiau pavojingu išlikęs persekiojimas neturėtų būti laikomi kaip papildomą apsaugą naikinantys veiksniai. Panaši sąlyga taikoma ir svarstant dėl prieglobsčio panaikinimo – kai asmuo neturi priešasčių atsisakyti naudotis valstybės, kurios pilietis jis yra, apsauga, nes jau nėra aplinkybių, į kurias atsižvelgus jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas. Norint tenkinti šią sąlygą, būtina atlikti aktualų turiningųjų pokyčių kilmės valstybėje vertinimą „per jų tvarumo valstybės raidos esamuoju (tiriamuoju) laikotarpiu ir perspektyvos objektyviuosius požymius prizmę“¹²⁹. Pvz., asmeniui, beveik prieš dešimtmetį gavusiam prieglobstį dėl to, kad jo kilmės valstybėje vietinė teismų sistema nepasižymėjo teisingumo, objektyvumo bei nešališkumo kriterijais, dabar yra pagrindas naikinti suteiktą prieglobstį dėl šioje šalyje įvykdytos teismų sistemos reformos¹³⁰.

Paprastai teismai pagrįstai atmeta pareiškėjų prašymus, kai pateikti skundai dėl prieglobsčio ar papildomos apsaugos būna itin nemotyvuoti¹³¹, kitaip tariant – kai nėra jokių duomenų, kurie leistų manyti, jog grįžimo į kilmės šalį atveju prieglobsčio prašytojams kiltų reali individualaus persekiojimo rizika¹³². T. y. trūksta nuoseklių ir patikimų paaiškinimų, individualiomis aplinkybėmis pagrįsto realaus baimės egzistavimo. Kartais pareiškėjų pasakojimai aplamai „neleidžia identifikuoti nei tikėtino persekiotojo, nei jo tikėtinų motyvų ir tikslų persekioti pareiškėją“¹³³. Net ir patvirtinus faktus apie pareiškėjo kilmės valstybėje esančią smurtinę situaciją, kartais yra įvertinama, jog vien pareiškėjo gyvenimas kilmės valstybėje nereiškia, kad jam kyla reali ir neišvengiama grėsmė¹³⁴, o tikrinant individualias aplinkybes nenustatomi

¹²⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3617-520/2020; Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. sprendimas byloje *Mohammed Bilali* prieš *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* Nr. C-720/17.

¹²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4040-415/2021.

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3155-662/2022.

¹³² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3895-520/2022.

¹³³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3293-525/2022.

¹³⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3135-662/2022.

faktoriai, kurie didintų tokio pavojaus riziką¹³⁵. Pabėgėlio statusas ar apsauga suteikta nebūna ir tada, kai nėra argumentų, kodėl asmuo negalėtų prašyti kilmės valstybės teisėsaugos institucijų apsaugos nuo tariamo persekiojimo, kai nėra duomenų dėl tokio asmens prašymo pateikimo gimtinėje¹³⁶.

2.1.2. Klaidos priimant sprendimus dėl prieglobsčio ir papildomos apsaugos

Visgi pasitaiko tiek Departamento, tiek teismo klaidų, ypač bylose, kuriose yra nepilnamečių asmenų. Praktikoje¹³⁷ ne visada yra atsižvelgiama, ar pareiškėjas, prašantis tarptautinės apsaugos, yra nepilnametis. ĮUTP 2 str. 18² d. numato, kad specialiųjų poreikių turintis asmuo (taip pat ir nepilnametis) yra laikomas pažeidžiamu asmeniu. Nustaćius, kad prieglobsčio ištis prašo nepilnametis, jam turėtų būti suteiktas šis pažeidžiamo asmens statusas bei jam priklausančios teisės, pvz., ĮUTP 67 str. 5 d. numatytas parodymų aiškinimas pareiškėjo naudai. Nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymus, kritiškai klystama, kai yra nevertinama galimybė, jog nesuteikus prieglobsčio ar papildomos apsaugos tėvams, jų vaikų geriausi interesai greičiausiai nebus tinkamai užtikrinti¹³⁸. Atliekant individualų prieglobsčio ir (ar) papildomos apsaugos prašymo nagrinėjimą, svarbu atsižvelgti į įvairių priemonių kumuliacinį poveikį vaikui. Kai įvairių priemonių visuma, kartu su kitomis nepalankiomis asmeninėmis aplinkybėmis veikia asmenį panašiai kaip ir pagrindinių teisių pažeidimai, asmens padėtį galima prilyginti persekiojimui, tačiau jis turi pasiekti atitinkamą sunkumo lygį. Sprendžiant dėl vaiko prieglobsčio prašymo reikia tinkamai įvertinti vaiko amžių, jo priklausomybę nuo juo besirūpinančių tėvų, įtaką vaiko psichologinei ir fizinei raidai.¹³⁹ Tačiau, pasitaiko daug atvejų¹⁴⁰, kai Departamentas išanalizuoja tik bendrą situaciją apie padėtį kilmės valstybėje ir aplinkybes, susijusias su pareiškėjais, bet nesigilina į kartu su jais atvykusių nepilnamečių vaikų situaciją atskirai. Spręsdamas dėl pareiškėjų

¹³⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3129-662/2022.

¹³⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3532-1047/2022.

¹³⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3544-463/2022.

¹³⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3011-662/2022.

¹³⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3467-520/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1303-602/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1790-602/2022.

¹⁴⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3370-815/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3321-789/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3485-520/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3530-463/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3593-520/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3662-492/2022.

nepilnamečių vaikų priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, tiek Departamentas, tiek teismas kartais nepasisako ir nevertina, ar nesuteikus prieglobsčio ir papildomos apsaugos bus tinkamai užtikrinami privalomi vaikų poreikiai ir šeimos gyvenimas, kaip to reikalauja Direktyvos 2011/95/ES tikslai. Tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procese pareiškėjų apklausų metu yra neužduodami klausimai apie jų nepilnamečius vaikus, neatliekamos vaikų apklausos¹⁴¹, net ir tada, kai grasinimai būna nukreipti į pareiškėjų vaikus¹⁴². Pažymėtina, jog pareiškėjams turi būti suteikta galimybė pateikti argumentus dėl vaiko padėties¹⁴³, nes pareiga tinkamai įvertinti asmenų individualią situaciją yra neatsiejama nuo galimybės jiems prasmingai ir veiksmingai pateikti savo argumentus sudarymo¹⁴⁴. Net ir neteisėtas užsieniečių (šiuo atveju vaiko tėvų¹⁴⁵) buvimo faktas Lietuvoje neužkerta kelio suteikti prieglobstį¹⁴⁶, o ypač vaikams, kad jie būtų tinkamai apsaugoti¹⁴⁷. Direktyvos 2008/115/EB¹⁴⁸ 5 str. nurodo pareigą valstybėms narėms atsižvelgti į trečiosios šalies piliečio vaiko interesus, šeimyninį gyvenimą, sveikatą ir paisyti negražinimo principo¹⁴⁹. ĮUTP 126 str., numatantis išsiuntimo iš Lietuvos pagrindus, turi būti aiškinamas per minėtos direktyvos tikslų ir jų aiškinimo Teisingumo Teismo praktikoje prizmę. Vaiko interesus prieglobsčio suteikimo byloje, be kita ko, gina ir kitos ES direktyvos, pvz., 2013/32/ES¹⁵⁰ ir prieš tai jau minėta 2011/95/ES direktyva, kurių tikslų pirmosios instancijos teismas ir (ar) Departamentas, deja, dažnai nepaiso¹⁵¹.

¹⁴¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3533-821/2022.

¹⁴² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3591-821/2022.

¹⁴³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2421-520/2022.

¹⁴⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2020 m. birželio 25 d. sprendimas byloje *Moustahi prieš Prancūziją* Nr. 9347/14.

¹⁴⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3610-1047/2022.

¹⁴⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3022-662/2022.

¹⁴⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1621-602/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3085-881/2022.

¹⁴⁸ „2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. vasario 13 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0115&from=LT>

¹⁴⁹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2014 m. gruodžio 11 d. sprendimas byloje *Khaled Boudjlida prieš Prėfet des Pyrénées-Atlantiques* Nr. C-249/13.

¹⁵⁰ „2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. vasario 13 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=LT>

¹⁵¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1913-556/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3868-556/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1978-502/2022.

Ginčiuose dėl prieglobsčio ir papildomos apsaugos suteikimo esminės problemos kyla dėl sprendimų motyvacijos stokos. Viešojo administravimo įstatymo¹⁵² 10 str. 5 d. 6 p. numato pareigą administraciniuose sprendimuose pateikti motyvus, o tai reiškia, kad sprendime turi būti nurodyti pagrindiniai įrodymai, faktai ir argumentai, teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimant sprendimą. Šis motyvavimas turi būti aiškus ir išsamus. Minėta pareiga siejama su teisėtumo principu, kuris reikalauja iš viešojo administravimo subjektų sprendimų pagrindimo, jų turinio atitikimo teisės normų reikalavimams.¹⁵³ Departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, turintis kompetenciją priimti galutinius sprendimus šioje srityje, turi plačią diskreciją renkantis įrodinėjimo priemones galutiniam sprendimui dėl prieglobsčio suteikimo motyvuoti, todėl motyvacijos stoka Departamento sprendimuose yra teisiškai nepriimtina¹⁵⁴.

Šis motyvacijos trūkumas yra akivaizdus, kai Departamento sprendimai yra paremti klaidinga ir neišsamia informacija (pvz., pasiremama vieninteliu Vikipedijos puslapiu¹⁵⁵ ar kitu, teisiniais klausimais nenaudotinu šaltiniu¹⁵⁶), kai yra neatliekamas savarankiškas surinktų įrodymų tyrimas, (pvz., vadovaujamosi išimtinai vien ES prieglobsčio paramos biuro ekspertine nuomone¹⁵⁷, kuri paprastai turėtų būti vertinama įrodymų visumoje). Šiurkščiai klystama, kai nesurenkama (išsami) informacija apie kilmės valstybę (ypatingai apie užsieniečio gyvenamosios vietos regioną), vertinant pareiškėjui galinčią kilti grėsmę jo sveikatai, gyvybei bei laisvei jam sugrįžus į ją. Pvz., byloje¹⁵⁸ buvo visiškai neatsižvelgta į faktą, kad pareiškėjo gyvenamosios vietos regione dėl karinių veiksmų jau žuvo ypatingai daug civilių. Pagal Direktyvos 2013/32/ES 10 str. 3 d., tarptautinės apsaugos sprendimams pagrįsti turi būti surenkama tiksli ir naujausia informacija iš įvairiausių šaltinių (pvz., ES paramos agentūros ar JT vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro bei tarptautinių žmogaus teisių organizacijų) apie bendrą esamą padėtį pareiškėjų šalyse. Tačiau tai, kad Departamentas nesistengia gilintis į pareiškėjo gyvenamosios vietos regiono ir

¹⁵² „Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2023 m. balandžio 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.83679/asr>

¹⁵³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3023-821/2022.

¹⁵⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3966-520/2022.

¹⁵⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3531-1047/2022.

¹⁵⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1685-968/2022.

¹⁵⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3326-525/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3551-525/2022.

¹⁵⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3391-789/2022.

bendrąją šalies padėtį, vertinant, ar yra pakankamai saugu grąžinti pareiškėją į kilmės valstybę, yra ryškiai matoma teismų praktikoje¹⁵⁹.

Sprendimų laikyti pagrįstais negalima ir tada, kai jie būna skuboti, neišsamūs, kai yra nesigilinama į (visas) pareiškėjo individualias aplinkybes. Pvz., Departamentas savo sprendime¹⁶⁰ visapusiško individualios pareiškėjo situacijos analizės neatliko, jį apklausė vos vieną kartą ir nesiėmė priemonių visapusiškai ir tinkamai išnagrinėti pareiškėjo individualios situacijos antros apklausos metu. Pirmosios apklausos metu nebuvo išsamiai išnagrinėtos aplinkybės, galimai kėlusios pavojų pareiškėjui, visai nesiaiškinta apie jo išvykimo iš kilmės valstybės bei atvykimo į Lietuvą aplinkybes, kilus abejonių dėl pareiškėjo amžiaus nebuvo pasitelkta ekspertizė tam nustatyti. Nepaisant to, kad Departamentas neatliko viešojo administravimo pareigų, pareiškėjo pasakojimo netikslumus vis vien vertino jo nenaudai. Kitoje byloje¹⁶¹, pareiškėja savo prašymą grindė vykdomomis priverstinėmis santuokomis kilmės valstybėje. Pareiškėjos dėdė nužudė jos seserį dėl atsisakymo sudaryti santuoką su vyresniu asmeniu. Nors pareiškėjos šalyje įstatymai kriminalizuoja priverstinę santuoką, tokia praktika ir toliau egzistuoja. Pats atsakovas nustatė, kad kaltinamieji nuosprendžiai už šiuos nusikaltimus kilmės šalyje išlieka reti, nes korumpuota teisėsauga retai į tai reaguoja. Taip pat rasta nedaug informacijos apie moterų galimybę atsisakyti ankstyvos ar priverstinės santuokos bei apie tokio atsisakymo pasekmes, bet neabejotina, kad tokiais atvejais paprastai yra skiriamos moralinės ar fizinės bausmės. Departamentas, nagrinėdamas šį prašymą, nesiaiškino aplinkybių dėl galimo pareiškėjos sesers nužudymo, nevertino galimo persekiotojo keliamo pavojaus pareiškėjai, apklausos metu jai nebuvo užduodami su persekiotoju sietini klausimai. Be kita ko, pareiškėja akivaizdžiai priklauso rizikos grupei, kuri yra diskriminuojama, tačiau tiek šioje, tiek kitose bylose, taip pat ne visada į tai būna atsižvelgta¹⁶².

Kaip Departamentas, taip ir pirmosios instancijos teismas klysta nemotyvuodamas savo sprendimų. Pvz., byloje¹⁶³ teismas niekaip neargumentavo išvadų, kodėl skundžiamas

¹⁵⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3413-520/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3310-520/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3482-815/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3573-520/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3740-552/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3390-520/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4105-662/2022.

¹⁶⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3854-1047/2022.

¹⁶¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3488-502/2022.

¹⁶² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3476-502/2022.

¹⁶³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3087-881/2022.

Departamento priimtas sprendimas, teismo manymu, yra tinkamas. Apeliantas savo skundą grindė protesto organizavimu, slaptos valstybinės paslapties atskleidimu žiniasklaidoje, kartu pateikė daugybę įrodymų – pažymas, teismo šaukimus, pranešimą dėl prašymo atlikti tyrimą, organizacijų rekomendacijas, advokato specialiąją rekomendaciją dėl prieglobsčio suteikimo, žurnalą ir straipsnį su aprašytais aplinkybėmis dėl pareiškėjo dingimo. Teismas minėtų įrodymų netyrė, nevertino ir nepasisakė, o tiesiog atmetė pareiškėjo skundą remiantis bendraisiais motyvais, kurie anaiptol neparodo individualios situacijos iš pareiškėjo pusės. Kitaip tariant, toks teismo sprendimas yra visiškai nemotyvuotas. Teismų praktikos analizės metu pastebėta, kad teismas nepagrįstai atmeta pareiškėjų skundus remiantis išimtinai bendro pobūdžio motyvais, pareiškėjų nurodytų aplinkybių, kuriomis jie grindžia savo prašymą, neištiria, nepatikrina Departamento kvalifikavimo klaidų¹⁶⁴, tinkamai neįvertina užsieniečių priklausymo rizikos grupėms¹⁶⁵ ir pan.

Šiuose ginčiuose aplaidžiai vertinant faktines aplinkybes, bylą galima pakreipti visiškai priešinga linkme, švaistyti teismo bei byla suinteresuotų asmenų laiką bei resursus. Tokią situaciją galime išvysti pirmosios instancijos teismui panaikinus¹⁶⁶ Departamento sprendimą atsisakyti suteikti prieglobstį, nes neva buvo neatsižvelgta į Dublino III reglamento¹⁶⁷ 9 str., kuris nurodo, kad jei prašytojas turi šeimos narį (byloje – sutuoktinis), kuriam leista kaip tarptautinės apsaugos gavėjui gyventi kurioje nors valstybėje narėje, nepaisant to, ar šeima buvo anksčiau sukurta kilmės šalyje, ta valstybė narė ir yra atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, jei atitinkami asmenys tokį pageidavimą išreiškė raštu. Tačiau apeliacinis teismas nustatė, jog pareiškėja nenurodė absoliučiai jokių įrodymų dėl jos ir „sutuoktinio“ egzistuojančios santuokos, todėl, priešingai nei sprendė jokiais argumentais nesirėmęs pirmosios instancijos teismas, šis reglamentas aplamai net negalėjo būti taikomas, todėl ir prašymą buvo pagrįstai atsisakyta patenkinti. Tokiu būdu teismas, nesugebėjęs tinkamai nustatyti santuokos fakto egzistavimo, ne tik priėmė klaidingai „pagrįstą“ sprendimą, bet kartu pažeidė ir ekonomiško principą be reikalo bylą „atvedęs“ prie apeliacinio teismo slenkščio. Visgi, verta paminėti, būna ir atvirkštinių situacijų, kai pirmosios instancijos teismas kaip tik neatsižvelgia į minėto reglamento taikymą net ir esant pateiktiems visiems reikalingiems santuokos įrodymams¹⁶⁸.

¹⁶⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3536-502/2022.

¹⁶⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3313-815/2022.

¹⁶⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2537-381/2022.

¹⁶⁷ „2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. vasario 13 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0604&from=LT#d1e919-31-1>

¹⁶⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2925-602/2022.

Kaip ir įvairių kategorijų ginčiuose, taip ir šiuose, galima rasti bylų, kai tiek teismas, tiek Departamentas klysta dėl pačių elementariausių dalykų. Pvz., vienu atveju¹⁶⁹ pareiškėjui pateikti dokumentai teismo posėdžio metu nebuvo išversti raštu, jis net nežinojo, kas už jį rašė skundus, nes net nebuvo susitikęs su jam paskirtu advokatu, o ir pats advokatas iki teismo posėdžio nebuvo susipažinęs su naujais dokumentais. Kitu pavyzdžiu¹⁷⁰, atmetinai priimtame Departamento sprendime net neišverstos pareiškėjų apklausų transkripcijos, kas teismui neleido patikrinti tyrimo teisėtumo ir pagrįstumo. Dar kitoje situacijoje¹⁷¹ teismas priėmė sprendimą įvertinęs tik vieną pareiškėjo apklausos dalį bei neišsireikalavo kitos apklausos dalies įrašo bei transkripcijos. Taip pat pastebima, kad šiuose ginčiuose retkarčiais pritrūksta teismų praktikos nuoseklumo. Bylose nuolat percituojamos tos pačios bylos, tačiau pamirštama atsižvelgti į teismo sprendimus, kurių faktinės aplinkybės yra praktiškai identiškos. Pvz., byloje¹⁷² buvo atsisakyta suteikti prieglobstį pareiškėjui, nors jo motinos, brolio ir sesers apeliacinį skundą teismas jau buvo patenkinęs esant kone toms pačioms aplinkybėms¹⁷³.

Visgi, galima daryti išvadą, kad bylose dėl prieglobsčio ar papildomos apsaugos suteikimo dažnai trūksta motyvacijos sprendimuose tiek iš Departamento, tiek iš teismo pusės. Jos stoka matoma, kai yra neindividualizuojama užsieniečio situacija kilmės valstybės kontekste; nenustatomos visos reikšmingos aplinkybės, kurios leistų neabejoti, kad pareiškėjas nebus persekiojamas dėl prašyme nurodytų aplinkybių; nesurenkama užtektinai informacijos, arba ji yra netinkama, arba išvis nevertinama; neatsižvelgiama į pažeidžiamiausių asmenų interesus ir į rizikos grupes, turinčias didesnes galimybes patirti persekiojimą.

2.2. Užsieniečių atvykimas į Lietuvos Respubliką

2.2.1. Leidimų gyventi Lietuvoje išdavimas

Lietuvoje galioja 2 tipų leidimai gyventi šalyje: LLG (laikinas) bei NLG (nuolatinis). NLG suteikia užsieniečiui daug daugiau teisių, lyginant su kitomis užsieniečių gyvenimo ar buvimo Lietuvoje formomis. Tai – išskirtinis statusas, priartinantis asmenį prie piliečio teisinio

¹⁶⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2940-662/2022.

¹⁷⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3966-520/2022.

¹⁷¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3537-502/2022.

¹⁷² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1159-552/2023.

¹⁷³ Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmų 2022 m. lapkričio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI3-10122-394/2022.

statuso, todėl jis išduodamas tik esant visoms įstatyme numatytoms sąlygoms¹⁷⁴ ir tik kruopščiai patikrinus, ar nėra pagrindų, dėl kurių reikėtų atsisakyti jį išduoti. Jo išdavimui keliami aukštesni reikalavimai nei LLG ar vizai gauti.¹⁷⁵ NLG yra neišduodamas, jeigu yra panaikinamas LLG¹⁷⁶.

Bylų dėl NLG apeliacinėje instancijoje yra apie 10 kartų mažiau nei dėl LLG, todėl šiame darbe didesnis dėmesys bus skiriamas LLG. Viena iš priežasčių yra ta, jog absoliuti dauguma NLG siekia gauti ĮUTP 53 str. 1 d. 8 p. pagrindu, kuriuo leidimas gali būti suteiktas užsieniečiui, kuris be pertraukos gyveno Lietuvoje penkerius metus ir prieš tai jau turėjo išduotą LLG arba nacionalinę vizą (gyvenimas Lietuvoje beviziu režimu nėra įskaitomas¹⁷⁷). Pažymėtina, jog dar visai neseniai įstatyme nebuvo numatyta išlyga įskaičiuoti pragyventą laiką su viza, todėl iki naujosios įstatymo redakcijos priėmimo teisme kildavo ginčų ir šiuo klausimu¹⁷⁸. Pagrindinis kriterijus ilgalaikiam gyventojų statusui suteikti yra gyvenimo valstybės narės teritorijoje trukmė, kai gyvenama teisėtai ir nuolat, įrodant, jog pilnai įsitvirtinama šalyje¹⁷⁹. Atskiros nuostatos dėl pragyvento laikotarpio įskaičiavimo numatytos 53 str. 8¹–11 d., tačiau bendrąja prasme darbas ar kitos, pareiškėjų nuomone svarbios priežastys, dėl kurių yra išvykstama, pažeidžia nepertraukiamąjį laikotarpį¹⁸⁰. Susidariusi pertrauka tarp kelių LLG galiojimo laikotarpių taip pat yra pagrindas neišduoti NLG¹⁸¹.

NLG išduodamas ir kitais, kiek rečiau pasitaikančiais pagrindais – 53 str. 1 d. 1 p., kuris nurodo, kad NLG suteikiamas asmenims, turintiems teisę atkurti Lietuvos pilietybę; o 2 p. nustato, kad NLG gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu jis yra lietuvių kilmės asmuo¹⁸². Pilietybės įstatymo¹⁸³ 2 str. 6 d. nurodyta, jog lietuvių kilmės asmuo – tai asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba

¹⁷⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. sausio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI-16-575/2020.

¹⁷⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. balandžio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-858-1810/2010.

¹⁷⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gegužės 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1979-968/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugpjūčio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4977-552/2019; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3159-415/2021.

¹⁷⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3031-822/2017.

¹⁷⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. vasario 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3271-556/2020.

¹⁷⁹ „2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyva 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. kovo 31 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:02003L0109-20110520&from=LT>; Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2012 m. spalio 18 d. sprendimas byloje *Staatssecretaris van Justitie prieš M. S.* Nr. C-502/10.

¹⁸⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3216-442/2021.

¹⁸¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2811-492/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2448-442/2021.

¹⁸² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-853-552/2022.

¹⁸³ „Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas“, LRS, žiūrėta 2023 m. kovo 8 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.387811/asr>

vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir kuris pats laiko save lietuviu ir deklaruoja tai rašytiniu pareiškimu. Pilietybės įstatymo 39 str. 4 d. nurodo dokumentus, patvirtinančius lietuvių kilmę: tai dokumentai, kuriuose nurodyta, kad asmens tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai, taip pat asmens rašytinis pareiškimas, kuriuo jis deklaruoja, kad laiko save lietuviu. Pagal ĮUTP 54 str. 1 d., kai kurie NLG panaikinimo pagrindai sutampa su 50 str. 1 d. numatytais LLG panaikinimo pagrindais: apgaulė¹⁸⁴, grėsmė visuomenei¹⁸⁵, taip pat, kai panaikinamas asmens pabėgėlio statusas, arba, kai asmuo neatitinka kitose dalyse nurodytų reikalavimų dėl nustatytos gyvenimo trukmės Lietuvoje¹⁸⁶, dėl ko nėra numatyta išimčių, todėl jokie įprasti pareiškėjų pasiteisinimai ginčui reikšmės neturi (pvz., COVID-19¹⁸⁷).

ĮUTP III skyriaus III skirsnis numato užsieniečių LLG išdavimo ir keitimo tvarką įvairiais pagrindais, pvz., šeimos susijungimo atveju, darbo ar mokslo tikslais. 35 str. numato eilę atvejų, kada yra atsakoma išduoti arba pakeisti LLG, o 50 str. – suteikto LLG panaikinimo pagrindus. Pagal 50 str. 1 d. 2 p., LLG yra naikinamas paaiškėjus, kai yra ir 35 str. numatyti pagrindai, todėl šie straipsniai dažnai veikia kartu vienas kitą papildydami. Administraciniuose ginčiuose neretai remiamasi daugiau nei vienu LLG neišdavimo (panaikinimo) pagrindu. Taip pat pastebėta, kad apeliacinio teismo duris rečiau pasiekia ginčai dėl neišduodamo ar naikinamo LLG, kai, pvz., Šengeno informacinėje sistemoje yra įspėjimas užsieniečiui dėl draudimo atvykti¹⁸⁸, kai užsieniečius priimančiosios įmonės yra nesumokėjusios baudos muitinei¹⁸⁹ ir pan. Tokie neišdavimo pagrindai daugiau ar mažiau yra savaime aiškūs, todėl jų ginčyti apeliacinėje instancijoje paprastai nėra tikslo, todėl toliau bus aptariama tik gilesnės analizės reikalaujanti teismų praktika.

Gavęs LLG, asmuo neturėtų tikėtis, kad šis leidimas jokių būdu negali būti panaikintas iki jo galiojimo pabaigos. Visą LLG galiojimo laikotarpį kartu turi išlikti ir sąlygos, būtinos jo išdavimui.¹⁹⁰ Vadinasi, asmuo, kuriam LLG buvo išduotas pvz., studijų tikslais, turi mokytis visą LLG galiojimo laikotarpį. Taip pat svarbu, jog vienu pagrindu išduotas LLG gali būti

¹⁸⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2944-1047/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4085-556/2021.

¹⁸⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4772-261/2020; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5308-552/2018.

¹⁸⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4239-438/2020.

¹⁸⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3289-520/2021.

¹⁸⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4659-1062/2020.

¹⁸⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2959-502/2021.

¹⁹⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2924-552/2021.

panaikinamas ne vien dėl tų pačių sąlygų nebeegzistavimo, o visai kitais pagrindais. Pvz., 43 str. numato LLG išdavimą užsieniečiui šeimos susijungimo atveju, tačiau ši teisė motyvuotai gali būti ribojama. Pagal EŽTT praktiką¹⁹¹, teisės į šeimos gyvenimo gerbimą užtikrinimas savaime nesuteikia teisės į šeimos gyvenimą tam tikroje šalyje, nenustato tiesioginės pareigos valstybei įsileisti kitų valstybių piliečius šeimos susijungimo pagrindu. EŽTT taip pat yra akcentavęs¹⁹², jog būtina įvertinti, ar ryšys, kuris egzistuoja tarp asmenų, yra artimas, ar jie yra sukūrę savo bendrus namus, kiek laiko gyvena kartu, ar nėra šiuos faktus paneigiančių aplinkybių, taip pat teismas turi nustatyti, ar asmenys turi galimybę pasinaudoti šia teise kitoje valstybėje. LLG, išduotas šeimos susijungimo pagrindu, gali būti panaikintas įvertinus, ar teisės į šeimą ribojimas yra proporcingas siekiamam tikslui, pvz., siekiant apsaugoti visuomenės interesus¹⁹³, kai yra vertinama, ar pareiškėjo keliamą grėsmę viešajai tvarkai ir visuomenei yra reikšmingesnė negu jo šeimyniniai santykiai Lietuvoje¹⁹⁴. Tačiau yra ir imperatyviosios įstatyminės nuostatos, kurios nesudaro jokių išlygų viešojo administravimo subjektui ar teismui „pasverti“ situaciją, pvz., nutrūkus santuokai be išimčių yra naikinamas LLG, jeigu jis ir buvo išduotas šiuo pagrindu (50 str. 1 d. 4 p.)¹⁹⁵.

ĮUTP 35 str. 1 d. 1 p. nurodo, kad LLG neišduodamas (nekeičiamas), jeigu pareiškėjo gyvenimas Lietuvoje gali kelti grėsmę valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai. 50 str. 1 d. 14 p. numato LLG panaikinimą esant toms pačioms priežastims. LVAT praktikoje įprasta, kad sprendžiant dėl atsisakymo išduoti (pakeisti) LLG (arba dėl jo panaikinimo) būtina įvertinti minėtos grėsmės, kylančios iš asmens elgesio, kuris kenkia pagrindiniams visuomenės interesams¹⁹⁶, realumą ir akivaizdumą laiko ir įrodymų pakankamumo požiūriu¹⁹⁷. Kiekvieno asmens situacija iš esmės yra unikali, todėl privaloma nuodugniai ištirti pareiškėjo šeimyninius, socialinius, ekonominius ir kitus ryšius su Lietuva. Įstatyme įtvirtinta sąvoka „kelia grėsmę valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai“ nereiškia, kad asmuo turi būti pripažintas kaltu padaręs nusikalstamą veiką ar konkrečios kategorijos nusikaltimą, taipogi asmens keliamai grėsmei vertinti netaikomi baudžiamosios teisės nustatyti kriterijai¹⁹⁸, o pareikšti įtarimai

¹⁹¹ Europos Žmogaus Teisių Teismo 1996 m. lapkričio 28 d. sprendimas byloje *Ahmut prieš Olandiją* Nr. 21702/93.

¹⁹² Europos Žmogaus Teisių Teismo 2006 m. spalio 18 d. sprendimas byloje *Üner prieš Nyderlandus* Nr. 46410/99.

¹⁹³ Europos Žmogaus Teisių Teismo 1997 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje *Mehemi prieš Prancūziją* Nr. 25017/94.

¹⁹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-4617-492/2018; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4823-525/2019.

¹⁹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1759-602/2022.

¹⁹⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1048-624/2017.

¹⁹⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. liepos 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3784-662/2016.

¹⁹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3381-556/2019.

vertinami atsižvelgiant į konkrečioje byloje surinktų duomenų visumą¹⁹⁹. Sprendžiant dėl Lietuvoje gyvenančio užsieniečio galimai keliamo pavojaus iš esmės atliekamas prognozuojamasis vertinimas į ateitį, tačiau tokio vertinimo negalima paremti vien spėjimais ir įtarimais, t. y. privaloma grįsti nustatytais faktais, ypatingai koncentruojantis į asmens atliktus veiksmus ir jų pobūdį²⁰⁰. Remiantis šiuo perspektyviniu vertinimu, bylose nepagrįsti pareiškėjų argumentai, kuriais aiškinama, jog jie nekelia grėsmės visuomenei, nes dėl jų padarytų pažeidimų nebuvo sužaloti asmenys, nebuvo apgadintas turtas, kad visos baudos buvo laiku sumokėtos. Nors negalima neigti, kad atsitiktinumo dėka tokia žala ir nekilo, tačiau tokių veiksmų pavojingumas buvo realus ir itin didelis²⁰¹.

ĮUTP 4 str. 2 d. teigia, kad užsieniečių buvimas ir gyvenimas Lietuvoje yra kontroliuojamas policijos, Departamento ir VSAT, kartu bendradarbiaujant su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis. Minėto str. 3 d. nurodo, kad užsieniečio keliamą grėsmę vertina Policijos departamentas arba VSAT, o Departamentas, gavęs užsieniečio prašymą dėl LLG išdavimo, privalo kreiptis į Policijos departamentą ir VSAT, kad įvertintų grėsmės riziką valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar visuomenei. LLG pareiškėjui išduodamas atsižvelgiant į šių tarnybų išvadas (4 str. 4 d.). Visgi, praktikoje kartais klaidingai manoma, kad gauta neigiama Policijos departamento išvada savo imperatyvumu automatiškai užkerta kelią išduoti pareiškėjui LLG²⁰², tačiau ji, kaip ir visi įrodymai, turi būti „pamatuojama“ visų aplinkybių kontekste. Teisėsaugos institucijų pateiktose išvadose užsieniečių keliamą grėsmę valstybės gerovei kartais gali būti nepernelyg akivaizdi ir tiesiogiai nekylanti iš pačio pareiškėjo. Pvz., byloje²⁰³ iš VSD išvados nustatyta, kad ne pats pareiškėjas, bet jo verslo partneris yra glaudžiai susijęs su užsienio žvalgybos ir saugumo bei karinėmis tarnybomis. Tačiau taip pat gausu ir itin akivaizdžių atvejų – pvz., byloje²⁰⁴ nustatyta, kad pareiškėjas yra radikalių pažiūrų musulmonas, palaikantis teroristinių organizacijų ideologiją bei pateisinantį teroro aktus Europoje, taip pat jis savo veiksmais skatina kovą už islamo religiją smurtiniais išpuoliais prieš civilius.

¹⁹⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. kovo 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-2744-756/2017.

²⁰⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 16 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1240-756/2022.

²⁰¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. vasario 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2672-756/2017.

²⁰² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. gegužės 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2528-575/2019.

²⁰³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1055-492/2023.

²⁰⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4055-492/2021.

Praktikoje iškyla situacijų, kai nustatoma, kad LLG kartais neteisėtai išduodami net ir gavus neigiamą policijos ar VSD išvadą. Pvz., byloje²⁰⁵ matome, kad 2016 m. konstatavus pareiškėjo keliamą grėsmę viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui, buvo atsisakyta jam išduoti LLG. Bet tais pačiais metais jam sudarius santuoką su Lietuvos piliete, net ir gavus Policijos departamento išvadas dėl jo grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui, tačiau neatsižvelgus į jas, pareiškėjui 2017 m. ir 2018 m. visgi leidimai buvo išduoti. Išvadoje buvo nustatyta, kad pareiškėjas smurtavo prieš savo sutuoktinę, grasino ją nužudyti, nelegaliai disponavo 2 ginklais, šaudmenimis bei granata, taipogi per 2015–2019 m. laikotarpį padarė net 22 įvairaus pobūdžio administracinius nusižengimus. Nors, kaip ir minėta, teisėsaugos išvada automatiškai nepaneigia teisės į LLG, į ją šiuo atveju visiškai nebuvo atsižvelgta. Todėl apeliacinis teismas, vertinant pareiškėjo istoriją, tinkamai nusprendė, kad tai yra pagrindas pripažinti, jog pareiškėjas ignoruoja ir nepaiso Lietuvos įstatymų ir jo elgesys kelia realų ir rimtą pavojų viešajai tvarkai ir visuomenei. Tačiau į teisėsaugos institucijų išvadas ne visada atsižvelgia ir pats teismas. Byloje²⁰⁶ pirmosios instancijos teismas rėmėsi neaktualia Policijos departamento išvada ir ignoravo naujesnę, nors faktai, liudijantys, kad pareiškėjas yra ieškomas ekstradicijos tikslu dėl padarytų sunkių nusikaltimų, suponuoja jo keliamą grėsmę visuomenei. Šioje byloje, be kita ko, teismo nebuvo svarstoma ir dėl UTPI 35 str. 1 d. 15 p. nurodytos sąlygos, t. y. ar galima manyti, jog LLG prašoma siekiant išvengti baudžiamosios atsakomybės. Priešingai, nei klaidingai situaciją įvertinęs teismas, Departamentas šią aplinkybę laikė įrodyta, kadangi užsienietis pateikė skirtingus duomenis apie baudžiamąjį persekiojimą jo atžvilgiu, o byloje dėl jo ekstradicijos, pareiškėjas savo argumentaciją dėl jo neišsiuntimo iš Lietuvos siejo su nebaigtu teisiniu procesu būtent dėl šio LLG išdavimo.

Vertinant užsieniečių grėsmę, dažnai tenka pasinaudoti ir įslaptinta informacija. Tačiau sprendimas atsisakyti išduoti LGG ar jį panaikinti negali būti teisėtu, jeigu yra grindžiamas vien valstybės paslaptį sudarančia (įslaptinta) informacija²⁰⁷. Skundą nagrinėjantis teismas privalo būti informuotas apie ginčijamo sprendimo motyvus, net jeigu jie nėra vieši. Įslaptinta informacija negali būti lemiamu įrodymu administracinėse bylose ir teismas turi pilną teisę atmesti išimtinai ja paremtus viešojo administravimo subjektų argumentus.²⁰⁸ Kai įslaptinta informacija nesudaro vienintelio pagrindo sprendimui priimti ir yra paremta kitais, viešai prieinamais duomenimis,

²⁰⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4945-415/2020.

²⁰⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. vasario 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3185-1062/2020.

²⁰⁷ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje *Gulijev prieš Lietuvą* Nr. 10425/03; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. liepos 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4162-1062/2020.

²⁰⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3902-1062/2020.

pareiškėjų galimybė ginčyti sprendimų priėmimo pagrindą nėra atimama, tad ir priimtas sprendimas bus laikomas teisėtu²⁰⁹.

ĮUTP 35 str. 1 d. 2 p. nurodo, kad išduoti (pakeisti) LLG atsisakoma, kai nustatoma, kad duomenys, kuriuos pareiškėjas pateikė norėdamas gauti LLG, neatitinka tikrovės arba buvo pateikti neteisėtai įgyti ar suklastoti dokumentai, arba yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, partnerystė, įvaikinimas, ar kad įmonė, kurios dalyvis ar vadovas yra užsienietis, priimančioji įmonė, įsteigta Lietuvoje, į kurią užsienietis perkeliamas įmonės viduje, arba priimantysis subjektas, yra fiktyvūs. 50 str. 1 d. 1 p. teigia, kad LLG yra panaikinamas, kai jis gautas apgaulės būdu. Apgaulės ar tikrovės neatitinkančių duomenų naudojimas pareiškėjų tarpe dažnai sąveikauja su kitais pagrindais nesuteikti (panaikinti) LLG, taip siekiant LLG išdavimo sąlygų neatitikimą užmaskuoti melu (tarkim, neturint reikalaujamų santaupų pragyvenimui Lietuvoje, pareiškėjas pateikia netikrą banko pažymą apie jo „turimus“ pinigus²¹⁰).

Aiškinant nuostatą dėl neteisingų duomenų pateikimo, turi būti įmanoma objektyviai patikrinti pareiškėjo duomenų (ne)atitikimą tikrovei. Tokį pavyzdį galime užfiksuoti byloje²¹¹, kurioje Departamentas ir pirmosios instancijos teismas argumentavo, jog bendrovė nevykdė savo veiklos registracijos adresu, vadinasi pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, nors byloje tiesiog nepavyko konkrečiai nustatyti įmonės faktinės buvimo vietos. Šiuo atveju pirmojoje instancijoje buvo visiškai ignoruojami pareiškėjo paaiškinimai dėl darbo galimybės nuotoliniu būdu bei jo suderinamumo su įmonės vykdoma veikla. Kitaip tariant, teismas neatliko visapusiško situacijos vertinimo ir priėmė klaidingą sprendimą. Kai nepakanka duomenų pagrįsti tikrovės neatitinkančių duomenų egzistavimo faktą, būtina apklausti pareiškėją (kreiptis dėl papildomų paaiškinimų), ko kartais pasigendama²¹².

Teismų praktikoje pasitaiko, kai pareiškėjai pateikia suklastotus mokslų baigimo dokumentus, kartais nurodant, jog jie buvo apgauti patys²¹³ arba apie jų suklastojimą tiesiog nieko nežinojo²¹⁴. Pažymėtina, kad nežinojimas apie dokumento suklastojimą šiuo atveju neturi

²⁰⁹ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 19 d. Didžiosios kolegijos sprendimas byloje *Regner prieš Čekijos Respubliką* Nr. 35289/11; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2019 m. lapkričio 26 d. sprendimas byloje *Zarubin ir kiti prieš Lietuvą* Nr. 69111/17, 69112/17, 69113/17 ir 69114/17.

²¹⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3415-415/2021.

²¹¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 16 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4567-502/2020.

²¹² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3557-629/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2400-756/2020.

²¹³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2444-822/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3158-552/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2721-602/2021.

²¹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. spalio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3947-261/2021.

lemiamos teisinės reikšmės, nes „dėl tinkamo dokumentų, kurie nekeltų abejonių dėl užsieniečio ketinimų gyventi ir dirbti Lietuvoje, sutvarkymo ir jų pateikimo Migracijos departamentui yra atsakingas pats užsienietis“²¹⁵. Tiesa, pateikti dokumentai, pvz. kvalifikaciją pagrindžiantys dokumentai, kaip kartais klaidingai manoma, neprivalo būti išduoti atitinkamai atestuotos mokymo įstaigos, nes tokio reikalavimo įstatymas net nenumato²¹⁶. Apgaulių ar klastočių pagrindu neišduodamų ar panaikinamų LLG būna dėl įvairių priežasčių: pateikus tikrovės neatitinkančią informaciją apie savo gyvenamąją vietą²¹⁷, per įstatyme numatytą terminą neinformuojant apie jos pasikeitimą²¹⁸, kuriant fiktyvias įmones (pvz., gavus LLG iškart atleidžiami visi darbuotojai²¹⁹) ir kt., kuriomis bandoma formaliai pragyventi Lietuvoje įstatyme numatytą laikotarpį, kad įgyti teisę į NLG.

Pagal 50 str. 1 d. 7 p. LLG yra panaikinamas, jeigu nustatoma, kad priimančioji įmonė, įsteigta Lietuvoje, į kurią užsienietis perkeltas įmonės viduje, arba įmonė, kurios dalyvis ar vadovas yra užsienietis, yra fiktyvi, kad įmonė ar užsienietis neatitinka 45 str. 1 d. 1, 2¹ ar 2² p. nustatytų reikalavimų, arba, kad užsienietis nebėra įmonės vadovas arba jam nuosavybės teise nebeprisako akcinės bendrovės ar uždarnosios akcinės bendrovės akcijos, kurių nominalioji vertė sudaro 1/3 šios bendrovės įstatinio kapitalo. 35 str. 1 d. 2 p. nurodyta, kad atsisakoma išduoti (pakeisti) LLG, kai nustatoma, jog įmonė yra fiktyvi. Vertinant, 45 str. 1 d. nuostatas, svarbu, kad įmonė vykdytų veiklą būtent Lietuvos teritorijoje²²⁰, kadangi kartais teismo išimtinai bei klaidingai nustatomi tik įmonės veiklos vykdymo faktai, bet neskiriamas dėmesys, jog viskas vyksta už Lietuvos teritorijos sienų²²¹. Fiktyvumo požymį praktikoje dažniausiai išryškina tai, jog įmonės moka itin mažus darbo užmokesčius savo darbuotojams. Įstatyminė norma, numatanti darbuotojų skaičių, darbo laiką bei atlyginimą, yra imperatyvi²²², todėl iš esmės nėra svarbu, kokiais

²¹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. liepos 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3992-858/2016.

²¹⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3701-575/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3387-415/2021.

²¹⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4514-520/2018.

²¹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. sausio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2055-552/2019.

²¹⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. liepos 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4517-525/2019.

²²⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4228-442/2018.

²²¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4103-575/2020.

²²² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5516-442/2018; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3621-575/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3399-415/2021.

argumentais pareiškėjai teisinga mažus atlyginimus įmonėje (pvz., dėl COVID-19²²³). Bylose taip pat kartais nustatoma, kad „dirbantis pilnu etatu“ darbuotojas išties yra registruotas, pvz., net 9 skirtingose įmonėse²²⁴, kad jis tik periodiškai ir atsitiktinai teikia savo paslaugas, o atlyginimas nesiekia numatytos minimalios ribos²²⁵. Būtent todėl užsieniečiams keliami aukštesni reikalavimai rinkoje, kad ūkio subjektų veiklos skaidrumas ir tikrumas nenukentėtų²²⁶. Toks teisinis reguliavimas leidžia mažinti fiktyvių įmonių steigimo atvejus, kad nebūtų piktnaudžiaujama LLG išdavimu²²⁷.

50 str. 1 d. 6 p., nustatyta, kad LLG užsieniečiui panaikinamas, jeigu nutraukiama darbo sutartis su užsieniečiu (išskyrus atvejus, nurodytus šios dalies 18 ir 21 p.) arba nustatoma, kad su užsieniečiu darbo sutartis nesudaryta, arba užsienietis, kuriam LLG išduotas pagal 44 str. 1 d. 2 p., pakeitė darbdavį ar darbo funkciją nesilaikydamas 44 str. 6 d. nustatytų reikalavimų. Teisme užfiksuota atveju, kai asmenys ginčija Departamento sprendimus, kuriais jiems atimtas LLG šiuo pagrindu, tačiau keičia darbdavį nesilaikant įstatyme nurodytų reikalavimų²²⁸, neatvyksta sudaryti darbo sutarties²²⁹, arba nėra dirbęs „savo“ darbovietėje ir net nežino, kur yra jos buveinė ar kaip susisiekti su įmonės vadovu²³⁰. Akcentuojant Departamento ar teismo klaidas, svarbu paminėti terminų nustatymo svarbą. Byloje²³¹ Departamentas nesilaikė terminų, nes pareiškėjai buvo numatytas dviejų mėnesių terminas darbo sutarčiai sudaryti, o Departamentas likus 10 dienų iki termino galo inicijavo svarstymą, ar LLG jai buvo išduotas pagrįstai. Be kita ko, kaip ir visuose ginčiuose, priimant sprendimą panaikinti LLG, negalima apsiriboti vieninteliu įrodymu – pvz., Sodros įrašu, kai sistemoje įrašyta „atleidimo įmoka“ ir taip klaidingai susidaroma nuomonė, kad asmuo nebedirba savo darbovietėje, nors patikrinus ir įvertinus kitus duomenis, pvz., draudžiamąsias įmokas, yra akivaizdu, jog darbo santykiai nėra nutrūkę²³².

²²³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4089-1062/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. liepos 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3307-815/2021.

²²⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4049-624/2017.

²²⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2393-552/2020.

²²⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5142-415/2018.

²²⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3511-662/2021.

²²⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. liepos 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3226-552/2021.

²²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1258-525/2023; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4049-261/2021.

²³⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-756/2022.

²³¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2823-261/2021.

²³² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2544-662/2021.

50 str. 1 d. 19 p. a papunkčiu numatyta, kad LLG panaikinamas, kai darbdavys, kuris įsipareigojo įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, kai LLG išduotas pagal 40 str. 1 d. 4 ar 4¹ punktą, ar priimančioji įmonė, įsteigta Lietuvoje, į kurią užsienietis perkeltas įmonės viduje, ar priimančysis subjektas yra bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo nuostatas ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri metai arba per pastaruosius 5 metus yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl Lietuvoje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbo. Taip pat, kai vadovas ar vadovo įgaliotas asmuo buvo bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo nuostatas ir (arba) buvo skirta administracinė nuobauda pagal Administracinių nusižengimų kodeksą²³³ už nelegalų darbą ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri metai. 35 str. 1 d. 16 p. a papunktis iš esmės numato tas pačias sąlygas, kada yra atsisakoma išduoti ar pakeisti LLG.

Teismas praktikoje²³⁴ yra pažymėjęs, kad LLG užsieniečiui šiuo atveju gali būti panaikinamas (neišduodamas ar nekeičiamas), kai darbdavys ar jo atstovas, t. y. fizinis asmuo, įgyvendindamas vienasmenio valdymo organo funkcijas, susijusias su personalo valdymu, pažeidžia Administracinių nusižengimų kodekso 95 str. (nelegalus darbas) ir jam yra skiriama bauda. Kai personalo valdymą įgyvendina valdyba, dalyvių susirinkimas ir pan. (kolegialus valdymo organas), LLG panaikinamas, kai jam skiriama bauda pagal Užimtumo įstatymo²³⁵ 56 str. Šiame kontekste atskirti subjektus, t. y. teisėtą bendrovės atstovą ir bendrovę, kaip juridinį asmenį, patrauktus atsakomybėn dėl nelegalaus darbo, būtų vien formalumas, nes darbdavio veiksmai (atlikti per atstovą) sudaro pažeidimo objektyviają pusę²³⁶ ir tai neatitiktų teisėtumo reikalavimų, kurie yra keliami užsieniečiams, kurie įgyvendina teisę laikinai gyventi Lietuvoje²³⁷. Šių teisės normų taikymo būtinybės nepaneigia ir tai, jog LLG pareiškėjui buvo išduotas po bendrovės direktoriaus nubaudimo momento²³⁸. Šiuo atveju LLG panaikinimo

²³³ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, LRS, žiūrėta 2023 m. kovo 3 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b8d908c0215b11e58a4198cd62929b7a/asr>

²³⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-690-662/2023; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5379-662/2019.

²³⁵ „Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2023 m. kovo 7 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b9ca8ad03de611e68f278e2f1841c088/asr>

²³⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. spalio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3738-1062/2021.

²³⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3809-415/2020.

²³⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3844-502/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2629-1062/2020; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5343-624/2019.

pagrindas nėra siejamas su pačio užsieniečio nelegaliu darbu, o su jo darbdavio nelegaliais veiksmais, t. y. leidimu dirbti nelegaliai ir jo nubaudimu²³⁹. Pagal tokį teisinį reguliavimą užsieniečiai LLG praranda ne dėl savo, o išimtinai darbdavio (-ių) atliktų veiksmų ir tai nepriklauso nuo pareiškėjų valios, pvz., kai užsienietis praranda LLG dėl įmonės mokestinių nepriemokų²⁴⁰. Taip pat nėra svarbu, už kurio konkretaus asmens įdarbinimą yra nubaudžiamas darbdavys²⁴¹. Šių papunkčių teisės normos pasižymi imperatyvumu, todėl Departamentas turi ne teisę, bet pareigą panaikinti LLG esant šioms aplinkybėms²⁴². Tačiau, jeigu įmonės direktorius praeityje buvo baustas už nelegalų darbą kitoje įmonėje, tai nėra pagrindas taikyti 50 str. 1 d. 19 p. a, arba 35 str. 1 d. 16 p. a papunkčius jam dirbant dabartinėje įmonėje, jeigu nėra nustatytų naujų pažeidimų²⁴³.

50 str. 1 d. 9 p. nurodyta, kad LLG panaikinamas, kai yra nutraukiamas mokymasis, studijos, stažuotė, kvalifikacijos tobulinimas arba jeigu užsienietis, kuriam LLG išduotas 40 str. 1 d. 6 p. nurodytu pagrindu, neatvyko mokytis, studijuoti, stažuotis ar tobulinti kvalifikacijos, taip pat jeigu užsienietis, priimtas studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas), yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per pastaruosius vienerius studijų metus ir šio str. 11 d. nustatyta tvarka nenustatyta pateisinamų priežasčių. Asmenys, keičiantys studijų programą į kitą lygiavertę arba į doktorantūrą kitoje mokslo ir studijų institucijoje (46 str. 6 d.), per įstatyme numatytą laikotarpį apie tai pranešę Departamentui, gali išvengti LLG panaikinimo²⁴⁴, kadangi prieš priimant sprendimą panaikinti minėtą leidimą, turi būti išspręstas klausimas dėl užsieniečio priėmimo studijuoti. Teismų praktika rodo, kad kaip ir visų pobūdžių bylose, yra svarbu motyvuoti sprendimą ir remtis visais turimais įrodymais. Pvz., byloje²⁴⁵ Departamentas ir pirmosios instancijos teismas priėmė pareiškėjui nepalankų sprendimą ir panaikino LLG dėl to, kad jis nepradėjo studijų numatytu laikotarpiu. Tyrimo metu nustatyta, kad užsienietis atitiko visas sąlygas LLG išdavimui, jis vis dar ketino studijuoti, stojimo sutartis nebuvo nutraukta, jis nebuvo išbrauktas iš studentų sąrašų, o tik dėl nuo jo valios nepriklausomų priežasčių – nesusidariusios studentų grupės, studijų pradžia buvo nukelta vieneriems metams.

²³⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3819-662/2022.

²⁴⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugpjūčio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4564-602/2020.

²⁴¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2450-624/2021.

²⁴² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2026-525/2022.

²⁴³ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 236.

²⁴⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3925-821/2022.

²⁴⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. sausio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-548-552/2022.

Nagrinėjant bylas dėl leidimų gyventi, pastebimos bendrai visais leidimų išdavimo pagrindais daromos pasikartojančios klaidos, ribojančios pareiškėjų teisę į gynybą. Pagal ESTT praktiką²⁴⁶, ne tik tada, kai asmeniui gresia sankcijos, bet ir kai yra priimamas sprendimas, neigiamai veikiantis asmens interesus, yra reikalaujama asmeniui suteikti galimybę tinkamai išreikšti savo nuomonę, taip nepažeidžiant teisės į gynybą principo. Viešojo administravimo subjektas, prieš priimdamas individualų teisės aktą, turi visapusiškai įsitikinti savo sprendimo teisingumu, nustatius visas jam reikšmingas aplinkybes²⁴⁷. Byloje²⁴⁸ nustatyta, jog pareiškėjai nebuvo informuoti apie faktines aplinkybes, kuriomis buvo paremtas LLG panaikinimas, administracinių procedūrų metu neturėjo galimybės pateikti paaiškinimų ir įrodymų, o pirmosios instancijos metu teismas atsisakė vertinti pareiškėjų dokumentus, kurie, anot pareiškėjų, patvirtino ginčijamo sprendimo neteisėtumą ir nepagrįstumą. Kitame pavyzdyje²⁴⁹, užsienietis LLG siekė gauti šeimos susijungimo pagrindu, o Departamentas prie galutinių išvadų priėjo remdamasis išimtinai pareiškėjo buvusios sutuoktinės paaiškinimais. Nors byloje nebuvo nustatyta faktų, sudarančių pagrindą teigti, kad pareiškėjas nesirūpino sūnumi, jo neauklėjo, kad per keletą metų tarp jo ir sūnaus neužsimezgė artimi ryšiai, jam LLG šeimos susijungimo pagrindu nebuvo išduotas. Departamentas ir pirmosios instancijos teismas klaidingai vertino aplinkybes tik iš vaiko motinos pusės, neatsižvelgiant į vaiko tėvo argumentus, taip pat neįvertino, jog prieš tai net dvyk pareiškėjui LLG buvo pakeistas tuo pačiu pagrindu. Tai reiškia, kad „ta pati institucija net kelis kartus nematė pagrindo kvestionuoti šeimos susijungimui būtino faktinio ryšio tarp pareiškėjo ir jo mažamečio sūnaus pakankamumo“, todėl ir šiuo atveju neturėjo pagrindo netenkinti užsieniečio prašymo.

Apibendrinant esmines, bendras leidimų gyventi išdavimo procese tiek Departamento, tiek teismo daromas klaidas, pastebimas selektyvus įrodymų tyrimas²⁵⁰, klaidingas bylos aplinkybių nustatymas²⁵¹, visų reikšmingų aplinkybių neištyrimas²⁵², skubotų išvadų darymas nesurenkant visų reikiamų papildomų duomenų ir įrodymų²⁵³, galimybių pareiškėjams pateikti savo poziciją

²⁴⁶ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje *Distillerie Fratelli Cipriani SpA prieš Ministero delle Finanze* Nr. C-395/00.

²⁴⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4702-858/2017.

²⁴⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1290-624/2021.

²⁴⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. liepos 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3798-968/2020.

²⁵⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugpjūčio 26 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4568-602/2020.

²⁵¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. gegužės 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3456-624/2017.

²⁵² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3215-789/2021.

²⁵³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3734-525/2020.

nesudarymas²⁵⁴ ir kt. Sprendimai nukenčia ir dėl konkrečiais pagrindais (ne)išduodamų (naikinamų) leidimų specifinių aplinkybių nenustatymo, kai yra privalu atsižvelgti ir tinkamai jas vertinti, tarkim, pagrįsti asmens keliamą grėsmę visuomenei, fiktyvumo požymį ir pan. Todėl akivaizdu, kad tyrimai dėl leidimų gyventi Lietuvoje (ne)suteikimo ar panaikinimo kartais atliekami netinkamai, sprendimai lieka nemotyvuotais, nukenčia pareiškėjų teisę į gynybą ir pan., kas sprendimus daro neteisėtais.

2.2.2. Vizų išdavimas

Vizų išdavimo sąlygas, pagrindus dėl jų išdavimo atsisakymo ar panaikinimo nustato ĮUTP III skyriaus I-masis skirsnis ir Vizų kodekso²⁵⁵ nuostatos. Lietuvoje galioja dvi vizų rūšys: Šengeno bei nacionalinė viza. Šengeno viza – tai bet kurios Šengeno valstybės viza (išskyrus tranzitines visas), su kuria užsienietis gali atvykti į Lietuvą ar bet kurią kitą Šengeno erdvės valstybę ir būti joje vizoje nurodytą laiką, bet jo buvimas negali trukti ilgiau negu 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį (ĮUTP 11 str. 3 d.). Nacionalinė viza, kaip apibrėžta įstatyme, yra orientuota į ilgalaikį buvimą Lietuvoje (nuo 91 d. iki 12 mėn.), o taip pat savaime funkcionuoja kaip ir Šengeno viza, tad jos gavimui yra keliami papildomi reikalavimai, numatyti ĮUTP 19 str.

Vizų kodekso 21 str. numato atvykimo sąlygas, kurias prieš išduodant vizą patikrina atsakingos institucijos, o pagal 32 str. 1 d., vizą išduoti atsisakoma, kai šios sąlygos yra netenkinamos, t. y., kai asmuo negali pagrįsti buvimo tikslo, išvykimo laiko; kai kyla pagrįstų abejonių dėl pateiktų duomenų autentiškumo arba turinio teisingumo; kai nepateikiami įrodymai dėl turimų lėšų pragyvenimui; kai valstybėse narėse jau išbūta tris mėnesius per šešių mėnesių laikotarpį turint vienodą vizą arba riboto teritorinio galiojimo vizą; kai asmuo yra įtrauktas į Šengeno informacinę sistemą dėl neleidimo atvykti; kai asmuo yra laikomas keliančiu grėsmę kurios nors valstybės narės viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai; arba, kai nepateikiami įrodymai dėl galiojančio sveikatos draudimo, kai to reikalaujama. ESTT savo praktikoje²⁵⁶ pabrėžia, kad atsisakyti išduoti vizą atsakingos institucijos gali tik esant vienam iš šių pagrindų.

Viena svarbiausių vizų politikos sričių yra neteisėtos imigracijos prevencija. Konsulinė įstaiga ar diplomatinė atstovybė, nesaistoma kitų konsulų priimtų sprendimų panašiomis

²⁵⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3565-968/2021.

²⁵⁵ „2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas)“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R0810&from=LT>

²⁵⁶ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje R. K. prieš Vokietijos Federacinę Respubliką Nr. C-84/12.

aplinkybėmis²⁵⁷, prisiima atsakomybę tikrinant, ar asmuo nekelia nelegalios migracijos rizikos, ar nesudaro grėsmės rizikos valstybėms narėms. Todėl vienas svarbiausių prašymų dėl vizų išdavimo nagrinėjimo tikslų – nustatyti pareiškėjus, kurie siekia imigruoti į Šengeno valstybes nares ir jose įsikurti prisidengiant²⁵⁸ turizmu, darbu, verslo reikalais, mokslu ar šeimyniniais reikalais, kadangi toks siekis gali būti įgyvendintas ir kitais teisės aktuose numatytais pagrindais.²⁵⁹ Tokie pareiškėjų veiksmai, keliantys įtarimų dėl tikrojo buvimo Lietuvoje tikslo, teismų praktikoje laikomi neskaidriais bei suformuoja pagrįstą nuomonę, jog vizos prašymas ir pateikti dokumentai yra tik įrankis formaliai atitikti vizos reikalavimus²⁶⁰. Kompetentingos institucijos, nagrinėjančios prašymus dėl vizų išdavimo, turi suvokti, kad patenkinus asmens prašymą, jis galės atvykti į bet kurios Šengeno valstybės narės teritoriją, todėl šis nagrinėjimas turi būti kruopštus ir atsakingas²⁶¹. Neturint informacijos, kuri leistų pagrįstai manyti, kad užsieniečio atvykimas galėtų kelti realią nelegalios migracijos grėsmę, negalima teisėtai laikyti sprendimų, kuriais atsisakoma išduoti vizas²⁶² vien šiuo pagrindu.

Pats dokumentų pateikimas nelemia vizos išdavimo, kadangi turi būti vertinamos visos su prašymą pateikusių asmeniu susijusios aplinkybės²⁶³. Kitaip tariant, asmens prašymas išduoti vizą yra grindžiamas jo pateiktų dokumentų autentiškumu, pareiškimų patikimumu bei tikrumu. Todėl iš pareiškėjo pusės naivu tikėtis, jog bus priimtas jam palankus sprendimas, kai apklausų metu vengiama pateikti atsakymus į užduotus klausimus, kai nežinomi elementarūs dalykai, susiję su jo paties padėtimi. Pvz., byloje²⁶⁴ pareiškėjo buvo atsisakyta pateikti detales apie jo nelegalų atvykimą į šalį, nepateikiami dokumentai, kurie patvirtintų informaciją apie jo vykdomą veiklą, nežinoma, kaip bus rūpinamasi pareiškėjo sūnumi ir pan. Nors pareiškėjas savo prašymą grindė šeimos susijungimu, akivaizdu, kad taip tiesiog siekiama teisiškai įforminti savo buvimą Lietuvoje. Pažymėtina, kad būtent pareiškėjui tenka pareiga pateikti dokumentus ir informaciją,

²⁵⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-903-552/2022.

²⁵⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1089-968/2023.

²⁵⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. liepos 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4503-525/2019.

²⁶⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4096-968/2022.

²⁶¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Rahmanian Koushkaki prieš Vokietijos Federacinę Respubliką* Nr. C-84/12; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5191-502/2019.

²⁶² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2741-822/2022.

²⁶³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5227-602/2018.

²⁶⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1099-629/2023.

kuri išsklaidytų visas abejones bei patvirtintų jo atvykimo į Lietuvą tikslą²⁶⁵, kadangi konsuliniai pareigūnai „nėra tiesiogiai įpareigoti reikalauti papildomų dokumentų ar kviesti pokalbio asmenį, pageidaujantį gauti vizą“²⁶⁶, tačiau, pagal ĮUTP 21 str. 3¹ d., tokią diskreciją turi.

Tačiau svarbu paminėti, jog yra situacijų, kai ši teisė faktiškai turėtų virsti pareiga tam, kad sprendimas atsisakyti suteikti vizą taptų motyvuotu. Nors kompetentingai institucijai neturėtų kilti kliūčių atskiro individualaus akto priėmimui, kuris atitiktų ne tik Viešojo administravimo įstatymo reikalavimus, bet ir gero administravimo principą, tokių situacijų visgi pasitaiko. Pvz., nors byloje²⁶⁷ ambasada atsisakė išduoti vizą dėl pareiškėjo sąskaitų išrašų abejotino autentiškumo, iškilusių neaiškumų išsiaiškinti nebandė, taip pat pareiškėjo dėl duomenų, neva „neatitinkančių tikrovės“, neinformavo. Negana to, pareiškėjas apie sprendimo motyvus sužinojo tik gavęs atsakovo atsiliepimą po skundo teismui padavimo, todėl pateikti papildomus įrodymus galėjo tik pirmosios instancijos teisme, kuris ir priėmė pareiškėjui palankų sprendimą. Tokiose situacijose, kai pareiškėjas būna neinformuotas apie vizas išduodančioms institucijoms iškilusias abejones ir sprendimo motyvus, dėl ko yra netenkinamas jo prašymas, yra atimama galimybė pareiškėjui pateikti įrodymus vizos išdavimo procedūros vykdymo metu²⁶⁸. Motyvacijos trūkumas sprendimuose, iš kurių turinio nėra aišku, dėl ko buvo nepatenkintas pareiškėjo prašymas išduoti vizą²⁶⁹, arba, kai net nėra aišku, kokia apimtimi taikomas konkretus vizos išdavimo atsisakymo pagrindas²⁷⁰, suponuoja viešojo administravimo subjektų nekompetenciją. Prašymo vertinimas privalo būti atliktas kaskart atsižvelgiant į kiekvieno asmens situaciją individualiai grindžiant savo sprendimą tiek nustatytais faktais, tiek teisės aktų normomis²⁷¹, o ne paprastomis prielaidomis, arba išvis sprendimo nemotyvuojant. Tinkamas prašymo vertinimas atliktas bus tik tada, kai dėmesys bus skiriamas aplinkybių vertinimo kokybei, nuoseklumui bei jau akcentuotam kruopštumui.

Vizos išdavimo tvarkos aprašo²⁷² 79 p. numatyta, kad vizų tarnybos valstybės tarnautojas gali surengti pokalbį su užsieniečiu papildomiems klausimams užduoti arba pareikalauti

²⁶⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2764-624/2021.

²⁶⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. spalio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2409-552/2021.

²⁶⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1112-520/2022.

²⁶⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3733-624/2020.

²⁶⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-320-556/2023.

²⁷⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-182-602/2022.

²⁷¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2613-624/2022.

²⁷² „Dėl Vizos išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2023 m. kovo 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ef557ae0efc211e7a5cea258c39305f6/asr>

papildomų dokumentų (kurių baigtinio sąrašo nėra²⁷³). Minėto aprašo normos patvirtina, jog kompetentingos institucijos turi realią galimybę iki galo išsiaiškinti atsiradusius neaiškumus, bet kartais to nepadaro. Kitaip tariant, tik formaliai ir biurokратиškai vykdo viešojo administravimo funkcijas, nesilaikant gero administravimo principo²⁷⁴. Pvz., sprendime²⁷⁵ nematyti, kokiais konkrečiais pagrindais ambasada nesuteikė pareiškėjui vizos. Nors ambasada aiškino, kad pareiškėjas nepateikė pakankamai duomenų savo prašymui pagrįsti, ji konkrečiai nenurodė, kokius papildomus dokumentus ar duomenis užsieniečiui reikėtų pateikti. Taip pat byloje neįmanoma nustatyti, kuo ambasada rėmėsi grįsdama argumentą, kad pareiškėjas neturės lėšų pragyvenimui jo buvimo Lietuvoje metu. Kitoje byloje²⁷⁶ ambasada, turėdama reikiamus dokumentus, juos netinkamai vertino, neprašė (nors taip pat turėjo tokią teisę) jokių papildomų paaiškinimų ar dokumentų. Be to, informaciją, pateiktą savo interneto svetainėje, sulyginu su imperatyvu (kurio teisine prasme nėra²⁷⁷) pareiškėjui pateikti dokumentus, patvirtintus pažyma (*Apostille*). Toks reikalavimas gali būti numatytas tik teisės aktuose – šiuo atveju Vizų išdavimo aprašo 76.18 p., vėlgi – tik esant tokiam vizų tarnybos reikalavimui. Pažymėtina, kad tokie informacinio pobūdžio pranešimai teisinės galios aplamai neturi, todėl jų nepaisymas savaime negali būti pagrindu neigiamoms teisinėms pasekmėms pareiškėjui kilti. Institucijoms nepareiškus reikalavimų pateikti atitinkamai patvirtintų arba papildomų dokumentų ar (ir) duomenų, negalima nepalankiai vertinti pareiškėjų situacijos jų nepateikus.

Vertinant užsieniečio prašymą gauti vizą su tikslu dirbti įmonėje, kuri teikia tarpininkavimo pareiškimą, svarbiomis tampa ne tik aplinkybės, susijusios su pareiškėjo pasakojimų patikimumu, bet ir su tarpininkaujančios įmonės vykdoma veikla ir užsieniečių įdarbinimo praktika²⁷⁸. Tinkamą šių aplinkybių vertinimą matome byloje²⁷⁹, kurioje iš pareiškėjo paaiškinimų, darbo sutarties, priimančiosios bendrovės tarpininkavimo rašto bei Užimtumo tarnybos yra matomos praktiškai skirtingos datos dėl užsieniečio atvykimo, įdarbinimo bei darbo pradžios. Šiuo atveju, įvertinus aplinkybių visumą, akivaizdu, kodėl šis prašymas buvo netenkinamas – dėl itin didelių faktinių neatitikimų. Kita vertus, tais atvejais, kai nėra gilinamasi

²⁷³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gegužės 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3274-662/2016.

²⁷⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. liepos 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-13-520/2016.

²⁷⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3654-520/2018.

²⁷⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. sausio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-37-756/2022.

²⁷⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2360-629/2021.

²⁷⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3733-624/2020.

²⁷⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3865-821/2022.

į tarpininkaujančios bendrovės situaciją – dažniau ir klystama. Pvz., jeigu byloje²⁸⁰ ambasada būtų pasirėmusi Departamento turimais duomenimis apie tarpininkaujančią įmonę, kuriais nustatyta, kad: joje dirba daugiau nei tūkstantis darbuotojų (iš kurių dalis yra iš to pačio regiono kaip ir pareiškėjas, prašantis vizos), kad teisės aktų prasme bendrovė tinkamai vykdo darbuotojų atranką – abejonės, kilusios dėl užsieniečio tikslo dirbti Lietuvoje, galimai būtų išsklaidytos.

Viešojo administravimo subjektui kilusios abejonės ir pareiškėjui keliami reikalavimai dėl vizos įgijimo turėtų būti paremti logika, teismų precedentais ir reikalavimais, numatytais teisės aktuose, o ne pačių institucijų išmąstytomis sąlygomis. Tarkim, nėra tikslinga abejoti dėl įmonės, į kurią atvyksta dirbti užsienietis, veiklos, vien dėl to, kad ji neturi savo internetinės svetainės²⁸¹, arba dvejoti pareiškėjo profesiniais įgūdžiais dirbti tolimųjų reisų vairuotoju, dėl to, jog jis nepateikė jokių kitų dokumentų, įrodančių jo turimą patirtį, išskyrus C ir CE kategorijos vairuotojo pažymėjimų, kas išties yra vienintelis įstatyme numatytas reikalavimas šiam darbui dirbti²⁸². Kitame pavyzdyje²⁸³ ambasada ir pirmosios instancijos teismas atsisakymą išduoti vizą grindė fiktyvia santuoka, nors konkrečiai nebuvo nurodyta, kodėl šie įtarimai kyla. Tik iš pirmosios instancijos motyvų matyti, kad buvo nagrinėjamos aplinkybės dėl santuokos fiktyvumo (pvz., santuokos faktas neparemtas jokiais kitais įrodymais – nuotraukomis, kelionėmis ir t.t.). LVAT yra konstatavęs, kad „santuokos ceremonijos pobūdis, kviestų svečių skaičius, vestuvinio žiedo nešiojimas, savaime nesudaro pagrindo pripažinti, kad santuoka sudaryta fiktyviai“²⁸⁴. Sprendžiant dėl santuokos fiktyvumo, neturi likti pagrįstų abejonų. Ji negali būti laikoma fiktyvia vien todėl, kad suteikia privalomų.²⁸⁵ Atsisakymas suteikti vizą pilnai nenustačius santuokos fiktyvumo, neproporcingai ir nepagrįstai ribotų užsieniečio teisę gyventi šalyje²⁸⁶, taip pažeidžiant Konvencijos 8 str. Todėl akivaizdu, kad kartais iš pareiškėjų nepagrįstai reikalaujama daug daugiau, nei nurodyta įstatyme.

Apibendrinant teismų praktiką dėl vizų (ne)išdavimo ar panaikinimo, tiek vizų tarnybai, tiek teismui kyla iššūkių atsižvelgiant į vizų išdavimo sąlygas²⁸⁷, į pareiškėjo pateiktus

²⁸⁰ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 268.

²⁸¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3034-662/2021.

²⁸² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3997-552/2020.

²⁸³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. birželio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3821-520/2020.

²⁸⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugpjūčio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5058-968/2019.

²⁸⁵ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Nr. A-3821-520/2020), *op. cit.*

²⁸⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimas byloje *Kurić ir kiti prieš Slovėniją* Nr. 26828/06.

²⁸⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. kovo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-241-822/2019.

paaikškinimus²⁸⁸, vertinant pateiktus dokumentus arba apamai nesugebant nustatyti jų pateikimo ambasada fakt²⁸⁹. Dažniausiai susiduriama su sunkumais, kai tenka išsklaidyti abejones dėl vizos tikslo – t. y. iki galo nėra atliekami visi būtini veiksmai teisingam sprendimui priimti. Tai savaime padaro sprendimus nemotyvuotus, kas taipogi neleidžia užsieniečiui suprasti ir įvertinti priežasčių, dėl ko jo prašymas nebuvo patenkintas. Todėl pilnaverčiam sprendimui priimti reikia remtis tiek visais nustatytais faktais, tiek aktualiomis teisės normomis, situaciją nagrinėjant kruopščiai bei nuosekliai.

2.3. Užsieniečių išvykimas iš Lietuvos Respublikos

2.3.1. Užsieniečių grąžinimas, įpareigojimas išvykti bei išsiuntimas

ES teisė neįtvirtina besąlyginio imperatyvo grąžinti ar išsiųsti asmenį jam neteisėtai būnant valstybės narės teritorijoje²⁹⁰, tačiau tokią galimybę numato Lietuvos nacionalinė teisė. Pagal ĮUTP 126 str., išsiuntimo pagrindu laikoma: kai užsienietis neteisėtai atvyko į Lietuvą ar neteisėtai joje yra bei nėra 125 str. nustatytų pagrindų, dėl kurių užsienietis įpareigojamas išvykti iš Lietuvos; kai jo buvimas Lietuvoje kelia grėsmę valstybės saugumui arba viešajai tvarkai; kai yra priimtas sprendimas jį išsiųsti iš kitos valstybės, kuriai taikoma 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos direktyva 2001/40/EB²⁹¹ dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo. Pagal ĮUTP 125 str. 1 d. sprendimas grąžinti užsienietį į užsienio valstybę priimamas, kai jam yra panaikintas ar atšauktas kelionės leidimas, viza arba leidimas gyventi, arba baigiasi jų galiojimo laikas; kai užsienietis Lietuvoje gyveno be leidimo gyventi, jei privalėjo jį turėti; kai viršijo buvimo Lietuvoje laikotarpį, numatytą 11 str. 2–9, 11 d.; kai neteisėtai atvyko į Lietuvą ar yra joje bei prašo leisti savanoriškai išvykti bendradarbiaujant su kompetentingomis institucijomis. Sprendimai, kuriais užsieniečiai yra įpareigoti išvykti iš Lietuvos, nėra priverstiniai, nes užsienietis per nustatytą terminą šalį turi palikti savarankiškai²⁹².

Apeliacinėje instancijoje ginčų dėl užsieniečių įpareigojimo išvykti yra itin mažai, kadangi jie šį įpareigojimą arba dažniausiai įvykdo, arba tai perauga į ginčą jo priverstinio išsiuntimo klausimu, nes nevykdant pirminio sprendimo, susidaro pagrindas pradėti procedūrą dėl užsieniečio

²⁸⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2546-629/2021.

²⁸⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1554-968/2021.

²⁹⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. spalio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-858-2332-2011.

²⁹¹ „2001 m. gegužės 28 d. Tarybos direktyva 2001/40/EB dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. kovo 19 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0040>

²⁹² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-814-822/2016; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5097-552/2020.

išsiuntimo (nors tai savaime nereiškia, kad toks sprendimas bus priimtas²⁹³). Paprastai teismų praktikoje įpareigojimas išvykti atskirai net nėra apskundžiamas. Dažniausiai ginčijami viešojo administravimo subjektų priimti sprendimai, kuriais, pvz., yra panaikinami LLG²⁹⁴, nes jie įprastai ir sudaro pagrindą šiam įpareigojimui skirti. Nepanaikinus pirminių sprendimų, nėra pagrindo naikinti ir sprendimus, įpareigojančius pareiškėjus išvykti iš Lietuvos.

Pagal ĮUTP 128 str. 1 d. priimant įpareigojimą išvykti iš Lietuvos, sprendimą grąžinti užsienietį į užsienio valstybę arba išsiųsti užsienietį iš Lietuvos Respublikos, atsižvelgiama į jo: 1) buvimo Lietuvos Respublikoje laiką²⁹⁵; 2) šeiminius ryšius su asmenimis, gyvenančiais Lietuvos Respublikoje²⁹⁶; 3) esamus socialinius, ekonominius ir kitus ryšius su Lietuva²⁹⁷, taip pat į tai, ar jis turi nepilnamečių vaikų, kurie mokosi Lietuvoje pagal formaliojo švietimo programą (programas); 4) padaryto teisės pažeidimo pavojingumo pobūdį ir mastą²⁹⁸. Kaip ir kituose administraciniuose migracijos ginčiuose, šių aplinkybių tyrimas turi būti nuodugnus ir logiškas. Pvz., nors byloje²⁹⁹ asmuo jo negražinimą grindė šeimyniniais santykiais (santuoka su Lietuvos piliete ir Lietuvos pilietybę turinčiu sūnumi), tyrimo metu buvo teisingai nustatyta, jog vien tik santuokos ir vaiko egzistavimas nereiškia, kad pareiškėjo atžvilgiu negali būti priimtas sprendimas jį grąžinti į kilmės valstybę. Toks sprendimas neuždraudžia teisėtai atvykti į Lietuvą turint vizą ar siekti LLG išdavimo teisės aktų numatyta tvarka ir toliau rūpintis savo šeima. Byloje asmuo nepateikė jokių įrodymų, kaip jis rūpinasi savo šeima, nes Lietuvoje jis yra neteisėtai, darbo neturi, todėl negauna pajamų. Be to, nustatyta, kad buvo gautas pranešimas apie pareiškėjo smurtą artimoje aplinkoje. Todėl galima užtikrintai laikyti, jog buvo išsamiai išanalizuotos ĮUTP 128 str. 1 d. nurodytos aplinkybės, įrodant, kad šis įpareigojimas niekaip nepažeidžia pareiškėjo šeimyninių interesų.

Tačiau kartais į užsieniečio argumentus, jog su juo susijusios asmeninės aplinkybės gali būti reikšmingesnės, nei aplinkybės, sudarančios pagrindą pareiškėją išsiųsti ar grąžinti, nėra

²⁹³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3450-821/2022.

²⁹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1304-442/2023.

²⁹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4462-438/2019.

²⁹⁶ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 293.

²⁹⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3947-556/2020.

²⁹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1939-1062/2021.

²⁹⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3494-815/2021.

atsižvelgiama³⁰⁰. Pvz., byloje³⁰¹ dėl užsieniečio išsiuntimo nebuvo nustatytas pareiškėjo nurodytos santuokos faktas su Lietuvos piliete, tad teismas ne tik klaidingai pritaikė ĮUTP 128 str. 1 d., bet ir neužtikrino asmens teisės būti išklaustyta. Kitu atveju³⁰², Departamentas netinkamai taikė ĮUTP 126 str. 1 d. 3 p. dėl užsieniečio išsiuntimo, pilnai nenustatęs, ar užsienietis kelia grėsmę visuomenei. Šioje byloje Departamentas taip pat neatsižvelgė į Direktyvos 2008/115/EB tikslus, reikšmingus ESTT, EŽTT bei LVAT išaiškinimus pareiškėjo nepilnamečio sūnaus klausimu. Sprendimas iš esmės buvo paremtas prielaidomis, jame neatsižvelgta į vaiko amžių, tėvo ryšį su vaiku bei faktinius šeimos santykius. Byloje nesvarstyta, ar nagrinėjamu atveju egzistuoja toks svarbus interesas visuomenei, kad dėl jo yra būtina taip riboti užsieniečio teisę į šeimyninį gyvenimą. Tačiau svarbu paminėti, jog atvejais, kai yra nustatoma, jog ĮUTP 128 str. 1 d. nurodytos aplinkybės yra pakankamai svarbios konkrečiu atveju ir tai lemia užsieniečio neišsiuntimą, jo tolesnį buvimą Lietuvoje privalu įteisinti³⁰³, pvz., pateikiant naują prašymą išduoti leidimą gyventi Lietuvoje.

Pagal ĮUTP 130 str. 1 d. draudžiama išsiųsti arba grąžinti užsienietį į valstybę, kurioje jo gyvybei ar laisvei gresia pavojus arba jis gali būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų; arba į valstybę, iš kurios jis gali būti vėliau nusiųstas į tokią valstybę. Pagal šio str. 2 d., užsienietis neišsiunčiamas iš Lietuvos arba negrąžinamas į valstybę, jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad joje užsienietis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniška elgiamasi arba žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas. Užsieniečiui, siekiančiam pagrįsti faktą, kad jo grąžinimas prieštarautų 130 str. nuostatomis, tenka pareiga pačiam pateikti įrodymus, kurie patvirtintų jam kylančią grėsmę³⁰⁴. Tačiau, pagal LVAT praktiką³⁰⁵, remiantis Direktyvos 2008/115/EB bei nacionalinių teisės aktų nuostatomis ir tikslais, sprendžiant dėl užsieniečio grąžinimo į užsienio valstybę, tiek įpareigojant jį išvykti, tiek išsiunčiant iš Lietuvos, pareiga išsamiai ir visapusiškai įvertinti šias aplinkybes, dėl kurių grąžinimas gali būti neįmanomas, tenka valstybei. Praeituose šio darbo skyreliuose jau buvo aptarta teismų praktika, kurioje tiek viešojo administravimo subjektai, tiek teismai netinkamai, neišsamiai bei aplaidžiai vertino ginčui svarbias aplinkybes. Deja, sprendimų motyvacijos

³⁰⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3314-502/2021.

³⁰¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. sausio 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5197-415/2020.

³⁰² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4104-602/2021.

³⁰³ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 290.

³⁰⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3978-662/2022.

³⁰⁵ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Nr. A-858-2332-2011), *op. cit.*

problematika atsikartoja ir šiuose ginčiuose vertinant ĮUTP 130 str. 1 d. nurodytas, su užsieniečiu susijusias, aplinkybes³⁰⁶ ir sąlygas dėl jo negražinimo³⁰⁷.

Dėl paskelbto karantino dėl COVID-19 pandemijos teismuose kilo naujų klausimų dėl tuometinių įvestų judėjimo ribojimų svarstant dėl asmens gražinimo ar išsiuntimo. LR Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimu „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“³⁰⁸ buvo nustatytas bendras ribojimas, kuriuo uždrausta užsieniečiams atvykti į Lietuvą, taip pat nustatytos išimtys, kai draudimas buvo netaikomas (konkrečiu nagrinėjamu atveju – nurodytose valstybėse, pvz., ES narėse teisėtai gyvenantiems asmenims). Nesutarimai kildavo dėl sąvokų „buvimas“ ir „gyvenimas“ nurodytose valstybėse. Pareiškėjai teigė, jog jie teisėtai „gyvendavo“ nurodytose valstybėse turėdami vizą arba naudodamiesi beviziu režimu, todėl atvykę teisėtai „gyveno“ ir Lietuvoje – vadinas, nepagrįstai buvo įpareigoti išvykti ar išsiųsti. Tačiau „gyvenimu“ šiame kontekste laikytina tik gyvenimas turint nurodytų valstybių išduotą leidimą gyventi³⁰⁹. Tiek 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399³¹⁰, tiek ĮUTP, leidimus gyventi ir vizas įtvirtina kaip skirtingas teisinis sąvokas, todėl šiuo atveju pareiškėjai tiesiog „buvo“ Lietuvoje, neturėdami teisės „gyventi“, vadinas buvo pagrįstai įpareigoti išvykti.

Dėl tuometinio apriboto judėjimo ir atšauktų skrydžių, užsieniečiams, kuriems įpareigojimo išvykti terminas buvo pasibaigęs karantino metu, buvo leista likti Lietuvoje iki karantino pabaigos, su sąlyga, jog jie išvyks atsiradus galimybei tą padaryti³¹¹. Nors tai ir laikoma įpareigojimų nevykdymą pateisinančia priežastimi, dėl kurios užsieniečiui negali kilti neigiamų pasekmių, privaloma laikytis elementarių objektyvaus sąžiningo elgesio reikalavimų. Užsieniečiai tiek karantino metu, tiek iškart po jo turėjo kuo skubiau siekti įgyvendinti viešojo administravimo subjekto sprendimą išvykti, atsižvelgiant į tai, jog tam tikras valstybes buvo galima pasiekti netgi ir pėsčiomis, o valstybių sienos taip pat nebuvo visuomet uždarytos³¹².

³⁰⁶ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 297.

³⁰⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. kovo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3557-556/2018.

³⁰⁸ „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, LRS, žiūrėta 2023 m. kovo 24 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a2b5da801f4a11eb9604df942ee8e443>

³⁰⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2913-438/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3125-602/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3643-261/2021; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3631-261/2021.

³¹⁰ „2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas)“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. kovo 24 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=celex:32016R0399>

³¹¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. spalio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4893-438/2020.

³¹² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5097-552/2020.

Vadinasi, užsieniečių išsiuntimas (ĮUTP 126 str.) bei gražinimas ir įpareigojimas išvykti (ĮUTP 125 str.) turi būti priimti atsižvelgiant į ĮUTP 128 str. 1 d. ir 130 str. 1 d. įtvirtintas aplinkybes bei į aktualius teisinius pokyčius, susiklosčiusius dėl ypatingų situacijų susidarymo (COVID-19). Šie reikalavimai taikomi tam, kad būtų galima įvertinti, ar pareiškėjui priimtas nepalankus sprendimas neapsunkins jo padėties daugiau nei tai būtina, ar su užsieniečiu susijusios aplinkybės nėra svaresnės už tas, kurios sudaro sąlygas jį išsiųsti ar įpareigoti išvykti. Minėtų aplinkybių tyrimo teismų praktikoje kartais galime pasigesti, kas atveria kelią klaidingų sprendimų priėmimui.

2.3.2. Draudimas atvykti į Lietuvą

ĮUTP 133 str. numato draudimo atvykti į Lietuvą tvarką. Šio straipsnio 1 d. nurodyta, kad užsieniečiui, kuriam buvo atsisakyta išduoti kelionės leidimą ar jis buvo panaikintas dėl Reglamento 2018/1240³¹³ 37 str. 1 d. vienos ar kelių a–e punktuose nurodytų priežasčių; arba kuriam buvo atsisakyta išduoti vizą ar leidimą gyventi (arba jie buvo panaikinti); užsieniečiui, kuris buvo neįleistas į šalį, įpareigotas išvykti, gražintas ar perduotas kitai valstybei, arba jis bandė neteisėtai išvykti (išvyko); arba užsieniečiui, neturinčiam teisės gyventi Lietuvoje ir nevykdančiam įsipareigojimų muitinei ar nesumokėjusiam baudos, gali būti draudžiama atvykti į Lietuvą ne ilgesniam nei 5 metų laikotarpiui. Kitose šio straipsnio dalyse numatyta, kad užsieniečiui taip pat uždraudžiama atvykti iki 5 metų, kai jis yra išsiunčiamas (3 d.), kai dalyvavo veikloje, sietinoje su nusikalstamomis veikomis, nurodytomis šio str. 4 d. Kai nustatoma, kad užsienietis gali kelti grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, draudimo atvykti laikotarpis gali būti ilgesnis nei 5 metai (5 d.).

Nors įstatymu nepavesta kitiems subjektams, įskaitant Departamentą, nustatyti kriterijus, kuriais būtų remiamasi nustatant pagrindus sprendimui dėl draudimo užsieniečiui atvykti į Lietuvą priimti ar nustatyti šio draudimo laikotarpį, Departamento direktoriaus 2014 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 3K-33 patvirtinta Kriterijų vertinimo tvarka³¹⁴ (toliau – Tvarka) teismų praktikoje laikoma kaip pavyzdinė³¹⁵. Tai iš esmės yra taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad panašiomis aplinkybėmis sprendimai dėl draudimo atvykti į Lietuvą ir šio draudimo terminai būtų vienodi.

³¹³ „2018 m. rugsėjo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1240, kuriuo sukuriama Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS) ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1077/2011, (ES) Nr. 515/2014, (ES) 2016/399, (ES) 2016/1624 ir (ES) 2017/2226“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. balandžio 4 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1240>

³¹⁴ „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujamosi nustatant ar sutrumpinant draudimo užsieniečiui atvykti į Lietuvos Respubliką laikotarpį arba išbraukiant duomenis apie užsienietį iš Užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo, vertinimo tvarkos patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2023 m. balandžio 1 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9ba68ec0c43d11e39009d0df9046dd84/asr>

³¹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3495-520/2020.

Pagal Tvarkos 5 p., atvejais, kai įvertinus visus turimus dokumentus, duomenis ir aplinkybių visumą nustatoma, kad užsienietis neatitinka Tvarkoje nurodytų kriterijų, sprendimai dėl draudimo atvykti gali būti nepriimami arba juose gali būti nustatomi draudimo atvykti laikotarpiai, proporcingi užsieniečio padarytam teisės pažeidimui. Kai užsienietis atitinka Tvarkoje nurodytus kriterijus, kitokie nei Tvarkoje numatyti draudimo laikotarpiai jam gali būti nustatomi, jeigu, įvertinus visus turimus dokumentus, duomenis, ir atsižvelgus į Tvarkoje nurodytas aplinkybes, tai būtų protinga ir proporcinga, todėl praktikoje galima pastebėti³¹⁶, kad kartais draudimo atvykti laikotarpis gali šiek tiek skirtis nuo nurodytų Tvarkoje. Pagal Tvarkos 6 p., uždrausti atvykti vadovaujantis kitais nei Tvarkoje nustatytais kriterijais galima tik įvertinus visas aplinkybes bei dokumentus, o 7 p. draudimą atvykti nepilnamečiams leidžia skirti tik ypatingais atvejais, atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus.

Pastebėta, jog minėtų aplinkybių vertinimas ne visada yra (tinkamai) atliekamas. Kartais tai daroma paviršutiniškai ir nevertinant individualios (ypatingai su nepilnamečiais susijusios³¹⁷) situacijos. Pvz., sprendime³¹⁸ nebuvo pateiktas individualus vertinimas, susijęs su pareiškėjo situacija, nebuvo skirtas dėmesys vaiko amžiui bei jo ryšiui su tėvu, taip pat buvo neatsižvelgta į panašią teismų praktiką³¹⁹. Pirmosios instancijos teismas, sutikęs su nepagrįstu Departamento sprendimu, kuriuo pareiškėjui uždrausta atvykti į Lietuvą 6 mėn. (po atsisakymo suteikti prieglobstį), nenustatė, kad tai sukels dideles ir žalingas pasekmes pareiškėjo šeimai. Ginčo metu nustatyta, jog pareiškėjo partnerė nepajėgi viena užtikrinti vaiko, gyvenančio ir besimokančio Lietuvoje, priežiūros, tad pačiam pareiškėjui savo faktiniu buvimu būtina prie to prisidėti auklėjant sūnų bei pagelbėjant jam kasdieninėje buityje. Kitoje byloje³²⁰ pareiškėjui buvo atsisakyta pakeisti LLG dėl grėsmės viešajai tvarkai bei uždrausta atvykti į Lietuvą 1 metams. Ginčo metu nustatyta, kad pareiškėjas yra baustas už 47 administracinius nusižengimus, iš kurių – 36 jis padarė gyvendamas Lietuvoje. Tačiau nagrinėjamu atveju Departamentas taipogi klydo objektyviai ir visapusiškai neįvertinęs pareiškėjo šeimyninių ryšių Lietuvoje. Į minėtas aplinkybes Departamentas atsižvelgė tik svarstydamas dėl draudimo atvykti termino, kadangi šeimyninėms aplinkybėms neegzistuojant, jam būtų draudžiama atvykti nuo 3 iki 5 metų. Tačiau toks vertinimas negali būti laikomas pakankamu, kadangi sprendime visiškai nebuvo pasisakyta apie pareiškėjo ir jo nepilnamečių vaikų ryšius, nesiaiškinta, kad pareiškėjas juos faktiškai išlaiko. Šeimyniniai

³¹⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4760-756/2020.

³¹⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1467-575/2022.

³¹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4174-463/2022.

³¹⁹ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 300.

³²⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1242-442/2023.

ryšiai yra viena svarbiausių aplinkybių, kuri turi būti vertinama šiuose ginčiuose. Verta paminėti, jog pagal ESTT praktiką³²¹, į šeimyninius ryšius privalu atsižvelgti, net ir jeigu jie susiklostė tik po nepalankaus sprendimo užsieniečiui priėmimo³²².

Teismų praktikoje taip pat užfiksuotos šiurkščios klaidos netinkamai nustatant tikrovės neatitinkančių duomenų pateikimo faktą³²³, kas lemia sprendimo dėl draudimo užsieniečiui atvykti į Lietuvą priėmimą. Pvz., sprendimu³²⁴ Departamentas uždraudė pareiškėjui 3 metus atvykti į Lietuvą, nes jam nebuvo suteikta viza dėl „melagingų duomenų pateikimo“. Tačiau jokių tikrovės neatitinkančių duomenų pareiškėjas nėra pateikęs, jis paprasčiausiai nepateikė dokumentų, kurie pagrįstų pareiškėjo turimą betonuotojo darbo patirtį. Taipogi, vertinant draudimo atvykti pagrįstumą Tvarkos 8 p. kontekste, nebuvo nustatyti duomenys, kurie rodytų pareiškėjo praeityje padarytus sąlygų dėl atvykimo ar buvimo Lietuvoje pažeidimus, ar kad pareiškėjas būtų siekęs nelegaliai įteisinti savo buvimą šalyje, ar būtų padaręs kokių nors teisės pažeidimų. Pareiškėjas kaip tik nurodė, jog teisėtai keliavo ir dirbo kitose Šengeno valstybėse. Jis neatliko jokių neteisėtų veiksmų, nepiktnaudžiavo savo teisėmis. Šiuo atveju nebuvo tinkamai individualizuotas pareiškėjo atvejis ir nepagrįstai paskirtas draudimas atvykti į Lietuvą. Panašioje byloje³²⁵ vizą atsisakyta išduoti dėl to, jog taip pat buvo pateikti „suklastoti ar melagingi“ duomenys dėl pareiškėjo kvalifikacijos (vėlgi, betonuotojo). Pareiškėjas pateikė mūrininko, krosnininko bei tinkuotojo specialybes pagrindžiančius dokumentus, ką Departamentas bei teismas nepagrįstai laikė melagingais ar suklastotais duomenimis paskiriant draudimą atvykti į šalį. Pažymėtina, jog Ambasadai paprašius papildomų dokumentų, pareiškėjas jų nepateikė, nes tiesiog jų neturėjo, tad neginčijo ir pačio atsisakymo išduoti vizą. Kitaip tariant, apgavyste gauti vizos nesiekė, o tiesiog pabandė savo galimybes įsidarbinant. Dar kitame pavyzdyje³²⁶ pastebėta, jog Departamento sprendime buvo nurodytas draudimas pareiškėjui atvykti į Lietuvą 3 metus, nes jis, atvykdamas į šalį, pateikė suklastotą vairuotojo pažymėjimą (Tvarkos 16.3.2 p.). Tačiau nustatyta, kad užsienietis, atvykęs į Lietuvą, pateikė ne vairuotojo pažymėjimą, turintį klastojimo požymių, o asmens tapatybės kortelę. Minėtas vairuotojo pažymėjimas buvo rastas tarp pareiškėjo asmeninių daiktų patikros metu pasienio punkte. Nenustatytas ir pareiškėjo bandymas šiuo vairuotojo

³²¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2018 m. gegužės 8 d. sprendimas byloje *K.A. ir kt. prieš Belgische Staat* Nr. C-82/16.

³²² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2392-492/2020.

³²³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2891-492/2021.

³²⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2813-525/2021.

³²⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2814-624/2021.

³²⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4033-552/2022.

pažymėjimu grįsti savo buvimo šalyje sąlygas ir tikslus. Užsieniečio atvykimo tikslas yra sietinas su darbu statybos srityje, o darbo sutartis nenumato reikalavimo turėti vairuotojo pažymėjimą, tad jis pareiškėjui šiuo atveju net nėra būtinas. Todėl vien šio dokumento, turinčio klastojimo požymių, radimo faktas nėra pagrindas taikyti Tvarkos 16.3.2 p.

Taipogi, galima pastebėti atvejų, kada nėra atsižvelgiama į įrodymų visumą³²⁷. Situacijoje³²⁸ vieninteliu ir svarbiausiu įrodymu buvo laikoma apibendrinančiojo pobūdžio VSD išvada, kurios pagrindu Departamentas priėmė sprendimą uždrausti užsieniečiui atvykti į Lietuvą. Teismas ginčo metu visiškai nepasisakė dėl šios išvados ir jos nevertino, nors turėjo tą daryti, t. y. patikrinti joje nurodytų faktų egzistavimą ir įvertinti išvados daromą įtaką galutiniam sprendimui dėl draudimo atvykti. Toks pirmosios instancijos teismo sprendimas apsiribojant konstatavimu, jog Departamento sprendimas yra priimtas VSD rašto pagrindu, percituojuant iš esmės visą dokumentą, neatlikus jame nurodytų aplinkybių analizės ir neįvertinant jo teisingumo bei patikimumo, negali būti laikomas pagrįstu.

Terminų vertinimas taip pat vaidina vaidmenį priimant teisingą sprendimą dėl draudimo atvykti. Byloje³²⁹ pareiškėjui buvo uždrausta atvykti į Lietuvą 2 metus po to, kai jis pandemijos metu neteisėtai atvyko iš Lenkijos ir nesiėmė jokių priemonių savo buvimo (2 dienų) Lietuvoje teisėtumui užtikrinti pasibaigus turėtai vizai. Užsieniečiai, kurių buvimo valstybėje teisėtumas dėl COVID-19 buvo pratęstas, savaime neįgijo teisės būti ar judėti kitų Šengeno erdvės valstybių teritorijose, tačiau negalima laikyti, jog pareiškėjas Lenkijoje buvo neteisėtai, remiantis specialiomis pandemijos laikotarpiu galiojusiomis nacionalinėmis taisyklėmis. Todėl svarstant dėl draudimo atvykti neturėjo būti atsižvelgiama į 6 mėn. laikotarpį, kurį pareiškėjas pandemijos metu pragyveno Lenkijoje be vizos, kadangi jo veiksmai, atsižvelgiant į tuometinę situaciją, buvo teisėti. Neteisėto buvimo terminas buvo vos 2 dienos, skaičiuojamos nuo atvykimo į Lietuvą dienos iki išvykimo iš jos. Vadinasi, minėtas ribojimas uždrausti atvykti į Lietuvą dėl tokio trumpo apsilankymo Lietuvoje yra perteklinė priemonė siekiamam tikslui pasiekti.

Nors teismų praktikoje paprastai laikoma, kad Departamentas, priimdamas sprendimą, kuriuo nustatomas ar sutrumpinamas atvykimo į Lietuvą terminas, privalo įvertinti individualią pareiškėjo situaciją (dokumentus, duomenis ir aplinkybių visumą), vadovaujantis Tvarkos kriterijais³³⁰, analizuojant šio tipo bylas buvo pastebėta, jog neretai paskirtas draudimo atvykti

³²⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2400-415/2021.

³²⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3233-575/2020.

³²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 26 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3818-415/2022.

³³⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2392-492/2020.

terminas visgi sutrumpėja³³¹ ginčui pasiekus apeliacinę instanciją. Tą galime pastebėti situacijoje³³², kurioje Departamentas nusprendė pareiškėjai uždrausti atvykti į Lietuvą 5 metus. Nors pirmosios instancijos teismas šį draudimą sutrumpino iki 3 metų, apeliacinės instancijos teismas draudimą sumažino dar labiau – iki 2 metų, remdamasis teisingumo principu ir pareiškėjos sesers analogiška situacija³³³, kurioje, esant toms pačioms faktinėms aplinkybėms, draudimas atvykti buvo skirtas vos 2 metus. Kitoje byloje³³⁴, nesuteikus užsieniečiui prieglobsčio ir jį išsiuntus atgal į kilmės valstybę, jam buvo uždrausta atvykti į Lietuvą 5 metus. Byloje nebuvo duomenų, kurie patvirtintų apie jo padarytus teisės pažeidimus arba bandymą neteisėtai įteisinti savo buvimą šalyje. Taip pat nenustatyta, kad jis būtų išsiunčiamas ne pirmą sykį arba keltų grėsmę valstybės viešajai tvarkai bei saugumui. Kitaip tariant, nebuvo jokių aplinkybių, kurios leistų skirti maksimalų 5 metų atvykimo į Lietuvą draudimo terminą. Todėl akivaizdu, kad Departamentas draudimo atvykti trukmę kartais nustato nesivadovaujant Tvarkos kriterijais, proporcingumo ir protingumo principais, o teismai šių terminų nepataiso arba pakeičia tik iš dalies.

Kartu su sprendimu uždrausti užsieniečiui atvykti į Lietuvą gali būti įrašytas ir perspėjimas į antrosios kartos Šengeno informacinę sistemą (toliau – SIS II) dėl draudimo atvykti arba apsigyventi. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1987/2006³³⁵ 24 str. 1 d. nurodyta, jog „duomenys apie trečiųjų šalių piliečius, kurių atžvilgiu buvo pateiktas perspėjimas draudimo atvykti arba apsigyventi tikslais, įvedami remiantis nacionaliniu perspėjimu, kurio pagrindas – kompetentingų administracinių institucijų arba teismų sprendimas pagal nacionalines proceso teisės normas, priimtas individualaus įvertinimo pagrindu“. Straipsnio 3 d. nurodyta, jog „perspėjimas taip pat gali būti įvestas, kai 1 dalyje nurodytas sprendimas grindžiamas tuo, kad trečiosios šalies piliečiui buvo taikyta tokia priemonė kaip išsiuntimas ar atsisakymas leisti atvykti, kuri nebuvo atšaukta ar sustabdyta ir apima arba taikoma kartu su neįleidimu atvykus, o atitinkamais atvejais – draudimu apsigyventi – remiantis tuo, kad buvo nesilaikoma nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių trečiųjų šalių piliečių atvykimą ar apsigyvenimą“.

³³¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3611-463/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3527-1047/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3601-463/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3529-463/2022.

³³² Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *supra note*, 93.

³³³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2785-575/2022.

³³⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1831-525/2022.

³³⁵ „2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo“, EUR-LEX, žiūrėta 2023 m. balandžio 5 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1987>

Kaip ir kitos užsieniečių judėjimą apribojančios priemonės, taip ir ši turi būti skiriama vadovaujantis protingumo ir proporcingumo principais. Situacijoje³³⁶ Departamentas pagrįstai nesuteikė LLG pareiškėjui dėl tikrovės neatitinkančių dokumentų apie jo kvalifikaciją pateikimo, kas sudarė rimtą pagrindą manyti, jog gali kilti nelegali užsieniečio migracijos grėsmė. Teismų praktikoje laikomasi nuomonės³³⁷, jog Departamento sprendimai, kuriais siekiama užkirsti galimai neteisėtą užsieniečio migraciją, kai jis nesilaikė nacionalinių teisės aktų nuostatų ir pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, nėra neproporcinga priemonė. Todėl šį sprendimą pagrįstai sekė vizos panaikinimas bei draudimas atvykti į Lietuvą 3 metams. Tačiau nėra pateikta argumentų, kodėl taip pat buvo įrašytas perspėjimas į SIS II. Nei ĮUTP, nei Reglamento Nr. 1987/2006 24 str. nenumatytas kategoriškas draudimas atvykti į Lietuvą ar automatinis užsieniečio duomenų įrašymas į SIS II tada, kai užsieniečiui panaikinamas LLG ar viza. Byloje nebuvo nustatyta, kad pareiškėjas praityje būtų pažeidęs atvykimo ar buvimo šalyje ar kitoje Šengeno erdvės valstybėje tvarką, kad Lietuvoje būtų padaręs teisės pažeidimą, ar kad gautą vizą jis panaudojo kitu, nei buvo numatyta, tikslu. Sprendime nenurodyta, kodėl kartu su kitomis priemonėmis buvo paskirtas perspėjimo įrašymas į SIS II (taip dar labiau ribojant užsieniečio judėjimo laisvę), kadangi siekiamas tikslas – užkirsti kelią nelegaliai migracijai, tikėtina, galėjo būti pasiektas vien draudimu atvykti į Lietuvą.

Paprastai perspėjimas į SIS II yra įvedamas tik siekiant užkirsti kelią itin nesąžiningiems ir nepatikimiems užsieniečiams atvykti į Šengeno erdvę³³⁸. Pvz., byloje³³⁹ buvo įvertinta aplinkybė, jog pareiškėja apgaulės būdu siekė įgyti LLG, nesąžiningais veiksmais, pažeisdama teisės aktų reikalavimus, siekė piktnaudžiauti migracijos procedūromis, kas leido manyti, kad gali kilti užsienietės nelegalios migracijos grėsmė. Be kita ko, Departamentas atsakingai įvertino pareiškėjos socialinius, ekonominius ir kitus ryšius Lietuvoje, nustatydamas, kad su Lietuva jos nesieja jokie ryšiai, taip pat ir šeimyniniai ryšiai su asmenimis, gyvenančiais Lietuvoje. Faktų visumoje galima manyti, jog pareiškėja ir ateityje gali siekti nesąžiningo atvykimo į Šengeno erdvę ir piktnaudžiauti procedūromis, susijusiomis su atvykimu ir gyvenimu Šengeno valstybėse, todėl pagrįstai buvo nuspręsta jos duomenis įtraukti į SIS II.

Apibendrinant galima teigti, jog skiriant draudimą atvykti į Lietuvą yra taip pat svarbu vertinti kiekvieną situaciją individualiai, kaip ir nagrinėjant kitus administracinius ginčus

³³⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. sausio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5091-624/2020.

³³⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3158-552/2021.

³³⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1071-815/2022; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3423-415/2021.

³³⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2412-556/2021.

migracijos srityje. Departamentas ir teismai paprastai klysta to neatlikdami, pastebėta, kad skiriamas nepakankamas dėmesys nepilnamečių asmenų interesų užtikrinimui, netinkamai nustatinėjami tikrovės neatitinkančių duomenų pateikimo faktai, sprendimuose kartais pritrūksta platesnio įrodymų tyrimo, atsižvelgimo į terminus, adekvataus draudimo atvykti laikotarpio parinkimo. Kaip žinia, kartu su draudimu atvykti gali būti paskirtas ir perspėjimo įrašymas į SIS II, kaip priemonė užkirsti kelią nesažiningiems ir nepatikimiems užsieniečiams atvykti į Šengeno erdvę, tačiau šiuo „įrankiu“ nereikėtų piktnaudžiauti, kai nustatytam tikslui pasiekti gali pakakti ir kitų priemonių.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Atlikta teismų praktikos analizė parodė, kad administraciniuose ginčiuose, kurie yra susiję su migracija, yra būdingų iš esmės tapačių klaidų tiek teismams, tiek viešojo administravimo subjektams. Bylose neretai užfiksuojama sprendimų motyvacijos stoka – sprendimai „pagrįsti“ itin neišsamiai, netinkamai, arba šio pagrindimo tiesiog nėra. „Pagrįstumas“ pasireiškia vien teisės normos ir bendro pobūdžio teiginių išdėstymu nenustatant visų bylai reikšmingų aplinkybių ir faktų, neatsižvelgiant į bylai svarbius pareiškėjo argumentus, neindividualizuojant užsieniečio situacijos.
2. Kai bylos lemtis turi įtakos nepilnamečiams, nepakankamas dėmesys skiriamas jų, kaip labiau pažeidžiamų asmenų, interesų užtikrinimui, kai priimamas pareiškėjams nepalankus sprendimas, pvz. atsisakant suteikti prieglobstį ar jį išsiunčiant. Todėl siūlytina ĮUTP numatyti privalomą valstybinės vaikų teisių apsaugos institucijos atstovo dalyvavimą šiose bylose.
3. Užsieniečių pareiškimams reikalingas ypatingas dėmesys dėl nelegalios migracijos pavojaus rizikos Šengeno erdvei, kadangi praktikoje užfiksuota daug nesąžiningai savo buvimą Lietuvoje įteisinti bandančių užsieniečių, pvz., pateikiančių tikrovės neatitinkančius duomenis. Šeimyniniais ryšiais taipogi dažnai siekiama „užglaistyti“ kitas aplinkybes, dėl kurių užsieniečiai paprastai gali tikėtis nepalankaus sprendimo priėmimo. Tačiau verta paminėti, jog ir patys teismai bei viešojo administravimo subjektai kartais aplaidžiai vertina šeimyninę padėtį, kai į ją atsižvelgti išties reikia.
4. Tiriant bylas dėl prieglobsčio ar papildomos apsaugos suteikimo pastebėta, kad Departamentas ir teismai ne visada užsieniečių situaciją individualizuoja kilmės valstybės kontekste, nesurenka visos būtinos informacijos apie šalį ir pareiškėjo regioną, nenustato visų bylai reikšmingų aplinkybių, remiasi klaidinga arba neišsamia informacija (arba priešingai – jos kaip tik nevertina). Be to, kartais atmetinai vertinama pareiškėjui galinti kilti grėsmė jo sveikatai, gyvybei ir laisvei jam sugrįžus į kilmės šalį, neatliekamas savarankiškas įrodymų tyrimas, neatsižvelgiama į rizikos grupių interesus.
5. Leidimų gyventi išdavimo procese pastebimas pasitaikantis selektyvus įrodymų tyrimas, visų aktualių aplinkybių neištyrimas arba klaidingas jų nustatymas, skubotų ir nemotyvuotų išvadų darymas, pareiškėjų teisės į gynybą apribojimas. Sprendžiant klausimus dėl vizų (ne)išdavimo (panaikinimo) ne visada atsižvelgiama į jų išdavimo sąlygas, į pareiškėjų pateiktus paaiškinimus, nevertinami dokumentai (arba neprašoma papildomų dokumentų ar paaiškinimų), susiduriama su problemomis, kai iki galo

neatliekami visi būtini veiksmai, kuriais paprastai būtų galima išsklaidyti abejones dėl vizos išdavimo tikslo autentiškumo.

6. Ginčiuose dėl užsieniečių išsiuntimo, grąžinimo bei įpareigojimo išvykti kai kuriais atvejais pasigendama vertinimo, ar užsieniečiui neparankus sprendimas neapsunkins jo padėties daugiau, nei tai yra būtina, ar su juo susijusios aplinkybės nėra svaresnės už tas, kurios sudaro sąlygas jį išsiųsti ar įpareigoti išvykti. T. y. neatsižvelgiama į ĮUTP 128 str. 1 d. ir 130 str. 1 d. įtvirtintas nuostatas.
7. Bylose dėl draudimo atvykti kartais trūksta išsamesnio įrodymų tyrimo, situacijų individualizavimo, terminų vertinimo, klaidingai konstatuojami tikrovės neatitinkančių duomenų pateikimo faktai, itin dažnai parenkami neproporcingi draudimo atvykti laikotarpiai. Kai kartu su draudimu atvykti yra skiriamas užsieniečio įrašymas į SIS II, kaip priemonė užkirsti kelią nesąžiningiems ir nepatikimiems užsieniečiams atvykti į Šengeno erdvę, privaloma įvertinti, ar numatytam tikslui pasiekti ištis yra prasminga dar labiau apriboti užsieniečio judėjimą.
8. Dėl nemažo skubotų, aplaidžių ir nemotyvuotų sprendimų skaičiaus pirmosios instancijos teismuose siūlytina keisti LR teismų įstatymo 92 str. 3 d. 4 p. ir privalomąjį teisėjų kvalifikacijos kėlimą skirti reguliariau – ne rečiau kaip kas du metus.
9. Stebint dabartines migracijos tendencijas, tikėtina, jog imigracija Lietuvoje tik augs, o kartu su ja natūraliai didės ir bylų skaičius teismuose, tad manytina, jog turėtų būti svarstoma galimybė įsteigti specializuotą migracijos teismą remiantis Švedijos praktika. Tai drastiškai sumažintų itin didelį teisėjų krūvį, o specializavimasis vienoje srityje ne tik pagreitintų šių bylų nagrinėjimą, bet ir leistų suformuoti kryptingą teismų praktiką.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Specialioji literatūra:

1. „Migracijos priežastys“. *Europos Parlamentas*, 2020 m. spalio 30 d.
<https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/world/20200624STO81906/migracijos-priežastys>
2. „Migracijos tendencijos“. Europos migracijos tinklas. Žiūrėta 2022 m. lapkričio 29 d.
<https://123.emn.lt/>
3. „Nelegalių migrantų krizė Lietuvą užklumpa nebe pirmą kartą“. *Oficialiosios statistikos portalas*, 2021 m. liepos 1 d. <https://osp.stat.gov.lt/straipsnis-nelegaliu-migrantu-krize-lietuva-uzklumpa-nebe-pirma-karta>
4. „Russian forces launch full-scale invasion of Ukraine“. *Al Jazeera*, 2022 m. vasario 24 d.
<https://www.aljazeera.com/news/2022/2/24/putin-orders-military-operations-in-eastern-ukraine-as-un-meets>
5. „Terminų žodynas“. Europos migracijos tinklas. Žiūrėta 2022 m. rugsėjo 30 d.
<https://www.emn.lt/irasai/terminu-zodynas/?letter=E>
6. Apap, Joanna, Anja Radjenovic, ir Alina Dobрева. „The migration issue“. *EU policies – Delivering for citizens* PE 635.542 (2019): 1–12.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635542/EPRS_BRI\(2019\)635542_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635542/EPRS_BRI(2019)635542_EN.pdf)
7. Azguridienė, Guoda. „Migracijos politika – tarsi stručių, slepiančių galvas smėlyje“. *Kauno diena*, 2021 m. rugsėjo 11 d.
<https://m.kauno.diena.lt/naujienos/nuomones/nuomones/migracijos-politika-struciai-smelyje-1042148>
8. Biekša, Laurynas, ir Ilona Ivašauskaitė. „Lietuvos reakcija į prieglobsčio prašytojų antplūdį tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės kontekste“. *Lietuvos teisė 2021: esminiai pokyčiai* (2021): 156–167.
https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/18038/Lietuvos_teise_2021_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y
9. Blažytė, Giedrė. „Current Trends of Migration in Lithuania“. *BPB*, 2020 m. lapkričio 25 d.
<https://www.bpb.de/themen/migration-integration/laenderprofile/english-version-country-profiles/northerneurope/321582/current-trends-of-migration-in-lithuania/>
10. Castelli, Francesco. „Drivers of migration: why do people move?“. *Journal of Travel Medicine* 25, 1 (2018): 1–7. <https://academic.oup.com/jtm/article-pdf/25/1/tay040/25811725/tay040.pdf>
11. Emmott, Robin, Sabine Siebold, ir Andrius Sytas. „Lithuania, EU say Belarus using refugees as political weapon“. *Reuters*, 2021 m. liepos 12 d.
<https://www.reuters.com/world/europe/belarus-using-refugees-weapon-must-face-more-eu-sanctions-lithuania-says-2021-07-12/>
12. Eurostat. „Population projections in the EU“. *EUROSTAT Statistics Explained*. Žiūrėta 2022 m. gruodžio 4 d.
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=497115#Age_dependency_ratios

13. Janušauskas, Antanas, Egidijus Nedzinskas, Arvydas Uleckas, ir Povilas Vepšta. „Šiuolaikiniai migracijos procesai ir jų įtaka lietuvių darbo rinkai“. *Vadyba* 14, 2 (2009): 19-25. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367170842318/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
14. Jurgelaitienė, Gitana, ir Saulius Starkus. *Nelegalios migracijos ir nelegalaus mobilumo prevencija Europoje: mokslinis-metodinis leidinys parengtas pagal „Tempus Phare“ projektą „Valstybės pareigūnų rengimas teisinės sistemos reformai Lietuvoje“*. Vilnius: Lietuvos teisės akademijos leidybos centras, 2000.
15. Karaša, Darius, ir Remigijus Čiegis. „Migracijos priežastys, tendencijos ir pasekmės“. *Regional Formation and Development Studies* 30, 1 (2020): 31–40. <https://e-journals.ku.lt/journal/RFDS/article/701/file/pdf>
16. Lietuvių kalbos žodynas. Žiūrėta 2022 m. rugsėjo 30 d. <http://www.lkz.lt/?zodis=emigracija&id=07008730000>
17. Maslauskaitė, Aušra, ir Vladislava Stankūnienė. *Šeima abipus sienų: Lietuvos transnacionalinės šeimos genezė, funkcijos, raidos perspektyvos*. Vilnius: Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras, 2007.
18. Migracijos departamentas. „Migracijos metraštis 2022“. Žiūrėta 2023 m. balandžio 4 d. <https://infogram.com/2022-m-migracijos-metrastis-1h7k23089d9jv2x?live>
19. Rudžinskienė, Rasa, ir Lina Paulauskaitė. „Lietuvos gyventojų emigracijos priežastys ir padariniai šalies ekonomikai“. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika* 8 (2014): 62–78. <https://www.zurnalai.vu.lt/STEPP/article/view/2661/1871>
20. Solnyškinienė, Jolanta, ir Rūta Adamonienė. „Migracijos procesus formuojančių veiksnių lietuvoje vertinimas“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* 18 (2017): 469–484. <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15096/Solny%C5%A1kinien%C4%97.pdf?isAllowed=y&sequence=1>
21. Vidaus reikalų ministerija, Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras ir Europos migracijos tinklas (EMN). *Lietuvos migracijos politika 2020 m.* Vilnius: 2020 m. [https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Naudinga_informacija/Migracijos Politika_2020.pdf](https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Naudinga_informacija/Migracijos_Politika_2020.pdf)

Teisės aktai:

22. „2001 m. gegužės 28 d. Tarybos direktyva 2001/40/EB dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. kovo 19 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0040>
23. „2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyva 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. kovo 31 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:02003L0109-20110520&from=LT>
24. „2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. balandžio 5 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1987>
25. „2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. vasario 13 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0115&from=LT>

26. „2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas)“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. kovo 30 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R0810&from=LT>
27. „2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. vasario 12 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0095&from=LT>
28. „2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. vasario 13 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=LT>
29. „2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. vasario 13 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0604&from=LT#d1e919-31-1>
30. „2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas)“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. kovo 24 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=celex:32016R0399>
31. „2018 m. rugsėjo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1240, kuriuo sukuriamas Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS) ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1077/2011, (ES) Nr. 515/2014, (ES) 2016/399, (ES) 2016/1624 ir (ES) 2017/2226“. EUR-LEX. Žiūrėta 2023 m. balandžio 4 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1240>
32. „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“. LRS. Žiūrėta 2023 m. kovo 24 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a2b5da801f4a11eb9604df942ee8e443>
33. „Dėl Kriterijų, kuriais vadovaujama nustatant ar sutrumpinant draudimo užsieniečiui atvykti į Lietuvos Respubliką laikotarpį arba išbraukiant duomenis apie užsieniečių iš Užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo, vertinimo tvarkos patvirtinimo“. LRS. Žiūrėta 2023 m. balandžio 1 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9ba68ec0c43d11e39009d0df9046dd84/asr>
34. „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gruodžio 11 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fdd7ab00899c11e39d2dc0b0e08d5f21/asr>
35. „Dėl Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. LRS. Žiūrėta 2023 m. vasario 12 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0a918630dc0311e59019a599c5cbd673/asr>
36. „Dėl Vizos išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. LRS. Žiūrėta 2023 m. kovo 18 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ef557ae0efc211e7a5cea258c39305f6/asr>
37. „Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija“. LRS. Žiūrėta 2023 m. vasario 12 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19841>
38. „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“. LRS. Žiūrėta 2023 m. kovo 3 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b8d908c0215b11e58a4198cd62929b7a/asr>
39. „Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gruodžio 17 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.232378/asr>

40. „Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2023 m. kovo 8 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.387811/asr>
41. „Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2023 m. kovo 7 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b9ca8ad03de611e68f278e2f1841c088/asr>
42. „Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2023 m. balandžio 17 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.83679/asr>
43. „Nutarimas „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“. TAR. Žiūrėta 2022 m. gruodžio 8 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/563bf6b0340311edb4cae1b158f98ea5>

Teismų jurisprudencija:

44. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje *Distillerie Fratelli Cipriani SpA prieš Ministero delle Finanze* Nr. C-395/00.
45. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje *M. M. prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General* Nr. C-277/11.
46. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2012 m. spalio 18 d. sprendimas byloje *Staatssecretaris van Justitie prieš M. S.* Nr. C-502/10.
47. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Rahmanian Koushkaki prieš Vokietijos Federacinę Respubliką* Nr. C-84/12.
48. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *R. K. prieš Vokietijos Federacinę Respubliką* Nr. C-84/12.
49. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2014 m. gruodžio 11 d. sprendimas byloje *Khaled Boudjlida prieš Préfet des Pyrénées-Atlantiques* Nr. C-249/13.
50. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2018 m. gegužės 8 d. sprendimas byloje *K.A. ir kt. prieš Belgische Staat* Nr. C-82/16.
51. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2018 m. spalio 4 d. sprendimas byloje *Bahtiyar Fathi prieš Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite* Nr. C-56/17.
52. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. sprendimas byloje *Mohammed Bilali prieš Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* Nr. C-720/17.
53. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2021 m. birželio 10 d. sprendimas byloje *CF, DN prieš Bundesrepublik Deutschland* Nr. C-901/19.
54. Europos Žmogaus Teisių Teismo 1996 m. lapkričio 28 d. sprendimas byloje *Ahmut prieš Olandiją* Nr. 21702/93.
55. Europos Žmogaus Teisių Teismo 1997 m. balandžio 29 d. sprendimas byloje *H.L.R. prieš Prancūziją* Nr. 24573/94.
56. Europos Žmogaus Teisių Teismo 1997 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje *Mehemi prieš Prancūziją* Nr. 25017/94.
57. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. spalio 14 d. sprendimas byloje *Tomic prieš Jungtinę Karalystę* Nr. 17837/03.
58. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2004 m. vasario 19 d. sprendimas byloje *Hida prieš Daniją* Nr. 38025/02.
59. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2006 m. spalio 18 d. sprendimas byloje *Üner prieš Nyderlandus* Nr. 46410/99.
60. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. gegužės 27 d. sprendimas byloje *N. prieš Jungtinę Karalystę* Nr. 26565/05.
61. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. rugpjūčio 6 d. sprendimas byloje *NA prieš Jungtinę Karalystę* Nr. 25904/07.
62. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje *Gulijev prieš Lietuvą* Nr. 10425/03.

63. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2012 m. birželio 26 d. sprendimas byloje *Kurić ir kiti prieš Slovėniją* Nr. 26828/06.
64. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 19 d. Didžiosios kolegijos sprendimas byloje *Regner prieš Čekijos Respubliką* Nr. 35289/11.
65. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2019 m. lapkričio 26 d. sprendimas byloje *Zarubin ir kiti prieš Lietuvą* Nr. 69111/17, 69112/17, 69113/17 ir 69114/17.
66. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2020 m. birželio 25 d. sprendimas byloje *Moustahi prieš Prancūziją* Nr. 9347/14.
67. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2022 m. kovo 22 d. sprendimas byloje *T. K. ir kiti prieš Lietuvą* Nr. 55978/20.
68. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. spalio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-858-2332-2011.
69. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. birželio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-822-2300-12.
70. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. spalio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-858-1127-13.
71. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. vasario 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-756-359-14.
72. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1987-756/2015.
73. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gegužės 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3274-662/2016.
74. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. liepos 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3784-662/2016.
75. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. liepos 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-13-520/2016.
76. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. liepos 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3992-858/2016.
77. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-814-822/2016.
78. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3031-822/2017.
79. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. gegužės 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3456-624/2017.
80. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. kovo 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-2744-756/2017.
81. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4049-624/2017.
82. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1048-624/2017.
83. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4702-858/2017.
84. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. vasario 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2557-624/2017.
85. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. vasario 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2672-756/2017.
86. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3654-520/2018.
87. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4228-442/2018.
88. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3776-438/2018.

89. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4046-438/2018.
90. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5227-602/2018.
91. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5516-442/2018.
92. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. kovo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3557-556/2018.
93. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5308-552/2018.
94. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4514-520/2018.
95. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-4617-492/2018.
96. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5142-415/2018.
97. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4462-438/2019.
98. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. gegužės 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2528-575/2019.
99. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. kovo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-241-822/2019.
100. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. liepos 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4517-525/2019.
101. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. liepos 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4503-525/2019.
102. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4823-525/2019.
103. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugpjūčio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4977-552/2019.
104. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugpjūčio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5058-968/2019.
105. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. sausio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2055-552/2019.
106. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5343-624/2019.
107. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5191-502/2019.
108. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5379-662/2019.
109. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3381-556/2019.
110. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3947-556/2020.
111. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3809-415/2020.
112. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3733-624/2020.
113. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3733-624/2020.
114. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3617-520/2020.

115. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. birželio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3821-520/2020.
116. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3734-525/2020.
117. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3997-552/2020.
118. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4239-438/2020.
119. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3902-1062/2020.
120. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4103-575/2020.
121. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5097-552/2020.
122. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2629-1062/2020.
123. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3233-575/2020.
124. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3633-1062/2020.
125. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4945-415/2020.
126. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5097-552/2020.
127. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. liepos 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4162-1062/2020.
128. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. liepos 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3798-968/2020.
129. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugpjūčio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4564-602/2020.
130. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugpjūčio 26 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4568-602/2020.
131. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 16 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4567-502/2020.
132. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4659-1062/2020.
133. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4760-756/2020.
134. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4772-261/2020.
135. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3495-520/2020.
136. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2392-492/2020.
137. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2392-492/2020.
138. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2393-552/2020.
139. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2400-756/2020.
140. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. spalio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4893-438/2020.

141. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. vasario 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3185-1062/2020.
142. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. vasario 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3271-556/2020.
143. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2823-261/2021.
144. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2814-624/2021.
145. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2891-492/2021.
146. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2924-552/2021.
147. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2913-438/2021.
148. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3125-602/2021.
149. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3159-415/2021.
150. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2959-502/2021.
151. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1554-968/2021.
152. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3216-442/2021.
153. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3289-520/2021.
154. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3215-789/2021.
155. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2546-629/2021.
156. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3158-552/2021.
157. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3158-552/2021.
158. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gegužės 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1979-968/2021.
159. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2764-624/2021.
160. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4049-261/2021.
161. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4104-602/2021.
162. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4089-1062/2021.
163. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4085-556/2021.
164. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4040-415/2021.
165. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4055-492/2021.
166. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2360-629/2021.

167. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2448-442/2021.
168. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2721-602/2021.
169. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1290-624/2021.
170. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2811-492/2021.
171. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1939-1062/2021.
172. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2813-525/2021.
173. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. liepos 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3307-815/2021.
174. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. liepos 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3226-552/2021.
175. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3314-502/2021.
176. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3426-1062/2021.
177. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3467-520/2021.
178. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3387-415/2021.
179. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3399-415/2021.
180. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3415-415/2021.
181. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugpjūčio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3423-415/2021.
182. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3621-575/2021.
183. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3494-815/2021.
184. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3565-968/2021.
185. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3701-575/2021.
186. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3034-662/2021.
187. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3557-629/2021.
188. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3511-662/2021.
189. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3643-261/2021.
190. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3631-261/2021.
191. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. sausio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI-16-575/2020.
192. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. sausio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5091-624/2020.

193. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. sausio 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-5197-415/2020.
194. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. spalio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2409-552/2021.
195. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. spalio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3947-261/2021.
196. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. spalio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3738-1062/2021.
197. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2544-662/2021.
198. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2450-624/2021.
199. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2400-415/2021.
200. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2374-629/2021.
201. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2444-822/2021.
202. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2412-556/2021.
203. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1978-502/2022.
204. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1790-602/2022.
205. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 6 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1913-556/2022.
206. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. balandžio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1831-525-2022.
207. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2026-525/2022.
208. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2742-654/2022.
209. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2847-520/2022.
210. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2779-881/2022.
211. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2925-602/2022.
212. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3003-968/2022.
213. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2944-1047/2022.
214. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. birželio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2785-575/2022.
215. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2337-381/2022.
216. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2421-520/2022.
217. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2545-381/2022.
218. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2537-381/2022.

219. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gegužės 4 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2213-881/2022.
220. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4033-552/2022.
221. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4105-662/2022.
222. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-903-552/2022.
223. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4096-968/2022.
224. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-4174-463/2022.
225. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. gruodžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3978-662/2022.
226. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 16 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-1240-756/2022.
227. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1292-261/2022.
228. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1303-602/2022.
229. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1467-575/2022.
230. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1621-602/2022.
231. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1685-968/2022.
232. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. kovo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1759-602/2022.
233. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3966-520/2022.
234. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3966-520/2022.
235. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3925-821/2022.
236. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3865-821/2022.
237. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3896-822/2022.
238. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3952-520/2022.
239. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. lapkričio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3844-502/2022.
240. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3091-662/2022.
241. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3155-662/2022.
242. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3135-662/2022.
243. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3011-662/2022.
244. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2940-662/2022.

245. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3292-575/2022.
246. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3154-662/2022.
247. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3293-525/2022.
248. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3370-815/2022.
249. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3313-815/2022.
250. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3372-463/2022.
251. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3336-463/2022.
252. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3321-789/2022.
253. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3391-789/2022.
254. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3129-662/2022.
255. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3085-881/2022.
256. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3087-881/2022.
257. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3022-662/2022.
258. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. liepos 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3023-821/2022.
259. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3543-463/2022.
260. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3544-463/2022.
261. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3530-463/2022.
262. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3593-520/2022.
263. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3326-525/2022.
264. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3551-525/2022.
265. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3573-520/2022.
266. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3476-502/2022.
267. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3536-502/2022.
268. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3537-502/2022.
269. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3529-463/2022.
270. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3511-1047/2022.

271. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3532-1047/2022.
272. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3533-821/2022.
273. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3531-1047/2022.
274. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3527-1047/2022.
275. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3601-463/2022.
276. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3663-602/2022.
277. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3591-821/2022.
278. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3611-463/2022.
279. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3662-492/2022.
280. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3485-520/2022.
281. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3413-520/2022.
282. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3310-520/2022.
283. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3482-815/2022.
284. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3390-520/2022.
285. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3488-502/2022.
286. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3614-821/2022.
287. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3610-1047/2022.
288. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3450-821/2022.
289. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3489-463/2022.
290. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3394-463/2022.
291. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3475-463/2022.
292. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3339-463/2022.
293. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugpjūčio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3392-463/2022.
294. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3740-552/2022.
295. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2613-624/2022.
296. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3799-1047/2022.

297. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. rugsėjo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2741-822/2022.
298. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. sausio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-548-552/2022.
299. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. sausio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-37-756/2022.
300. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3868-556/2022.
301. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3854-1047/2022.
302. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3895-520/2022.
303. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1112-520/2022.
304. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3819-662/2022.
305. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. spalio 26 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-3818-415/2022.
306. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-853-552/2022.
307. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-756/2022.
308. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-182-602/2022.
309. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1071-815/2022.
310. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1304-442/2023.
311. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4090-442/2022.
312. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1159-552/2023.
313. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1089-968/2023.
314. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1120-662/2023.
315. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1055-492/2023.
316. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1099-629/2023.
317. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-320-556/2023.
318. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1274-556/2023.
319. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. sausio 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-1242-442/2023.
320. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1258-525/2023.
321. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-690-662/2023.
322. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. vasario 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1385-520/2023.

323. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. balandžio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-858-1810/2010.
324. Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmų 2022 m. lapkričio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI3-10122-394/2022.
325. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I3-6644-860/2022.
326. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. gruodžio 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI3-6494-860/2022.

ANOTACIJA

Mikalauskas, J. (2023). *Administracinių ginčų, kylančių migracijos srityje, nagrinėjimo ypatumai* (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės mokykla.

Magistro baigiamajame darbe yra gilinamasi į migracijos srityje kylančių administracinių ginčų ypatumus, išskiriant pagrindines problemas. Pirmoji darbo dalis yra orientuota į teorinius migracijos aspektus – jos definiciją, rūšis, ją lemiančias priežastis, išskiriamos migracijos tendencijos ir politikos aspektai Lietuvoje su tikslu pagrįsti migracinių procesų svarbą formuojant ateities visuomenę. Darbo branduolys – antroji dalis, kurioje buvo atliktas išsamus naujausių apeliacinės instancijos bylų tyrimas, paremtas nacionalinių bei ES teisės aktų ir ESTT bei EŽTT sprendimų analize. Tiriamojoje dalyje nagrinėjami ginčai dėl prieglobsčio ir papildomos apsaugos, užsieniečių atvykimo į Lietuvos Respubliką (gyvenimo ir buvimo joje) ir išvykimo iš jos bei draudimo atvykti. Teismų praktikos specifika šioje srityje atsispindi per esmines tiek viešojo administravimo subjektų, tiek teismų daromas klaidas bei šių bylų pagrindinių akcentų apibendrinamąją analizę. Darbo pabaigoje formuluojamos išvados, kurios numato problematiką, nagrinėjant administracinius ginčus migracijos srityje.

Reikšminiai žodžiai: migracija, prieglobstis, leidimai gyventi ir vizos, užsieniečių gražinimas ir išsiuntimas, draudimas atvykti.

ANNOTATION

Mikalauskas, J. (2023). *The Peculiarities of Examining Administrative Disputes in Migration Field* (Master's thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University, Law School.

The master's thesis delves into the peculiarities of administrative disputes arising in the field of migration, distinguishing the main problems. The first part of the thesis is focused on the theoretical aspects of migration – its definition, types of migration, the reasons that determine it, the trends and policy aspects of migration in Lithuania are distinguished with the aim of justifying the importance of migration processes in shaping the future society. The core of the thesis is the second part, in which a detailed study of the latest appellate cases was carried out, supported by the analysis of national and EU legal acts and decisions of the European Court of Justice and the European Court of Human Rights. The investigative part examines disputes regarding asylum and additional protection, the arrival of foreigners in the Republic of Lithuania (living and staying in it), departure from it and the ban on entry. The specifics of court practice in this area are reflected in the fundamental mistakes made by both subjects of public administration and courts, as well as a summary analysis of the main points of these cases. At the end of the paper, conclusions are drawn, which outline the problems in the examination of administrative disputes in the field of migration.

Keywords: migration, asylum, residence permits and visas, return and deportation of the foreigners, entry ban.

SANTRAUKA

Mikalauskas, J. (2023). *Administracinių ginčų, kylančių migracijos srityje, nagrinėjimo ypatumai* (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės mokykla.

Hibridinis karas pasitelkiant nelegalius migrantus, Rusijos invazija į Ukrainą, niekur nesitraukianti globalizacija bei auganti Lietuvos ekonomika keičia migracijos tendencijas, dėl ko sulaukiame vis daugiau užsieniečių. Šio magistro baigiamojo darbo temos aktualumas atsispindi per pastarųjų įvykių regione ir pasaulyje sukeltus migracijos pokyčius, todėl yra svarbu išanalizuoti administracinių ginčų, kylančių migracijos srityje, ypatumus. Šiam tikslui pasiekti yra keliami šie uždaviniai: 1) atskleisti migracijos sampratą ir rūšis; 2) nustatyti migracijos priežastis, tendencijas bei jos politikos kryptis Lietuvoje; 3) išsamiai išanalizuoti teismų praktiką administracinėse bylose dėl prieglobsčio ir papildomos apsaugos suteikimo, leidimų gyventi ir vizų išdavimo, užsieniečių išvykimo bei draudimo atvykti; 4) nustatyti ir apibendrintai pateikti esminius bylų dėl šių migracinių procesų ypatumus, pasitaikančias klaidas ir (ar) neaiškumus, pastebėjimus, įžvelgti praktikos (ne)nuoseklumą. Pagrindiniai tyrimo metodai apima mokslinės literatūros bei statistikos analizės bei lyginamąjį metodą, išsamią administracinių bylų analizę, sisteminių, apibendrinimo ir loginių metodų. Pirmoje darbo dalyje yra aptariama migracijos samprata ir rūšys, pagrindiniai migraciją lemiantys veiksniai, migracijos tendencijos ir politika Lietuvoje. Tiriamojoje dalyje atliekama administracinių bylų analizė, paremta teisės aktais bei ESTT ir EŽTT praktika. Tyrimo rezultatai parodė, kad teismų praktika šioje srityje yra nepastovi, sprendimai dažnai lieka nepagrįsti motyvais, arba tai daroma aplaidžiai ir neišsamiai, nepilnamečių interesai dažnai lieka antrame plane, neatsižvelgiama į bylai svarbias aplinkybes, nesilaikoma esminių konkrečioms byloms būdingų reikalavimų, pvz., neatsižvelgiama į įstatymines sąlygas, kurios neleidžia išsiųsti asmens ir pan. Be kita ko, dėl itin didelio kiekio užsieniečių, jų pareiškimams reikalingas ypatingas dėmesys dėl nelegalios migracijos pavojaus rizikos.

SUMMARY

Mikalauskas, J. (2023). *The Peculiarities of Examining Administrative Disputes in Migration Field* (Master's thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University, Law School.

The hybrid war using illegal migrants, the Russian invasion of Ukraine, the relentless globalization and the growing economy of Lithuania are changing the migration trends, which is why we are receiving more and more foreigners. The relevance of the topic of this master's thesis is reflected in the migration changes caused by recent events in the region and the world, therefore it is important to analyze the peculiarities of administrative disputes in the field of migration. To achieve this goal, the following tasks are set: 1) to reveal the concept and types of migration; 2) to determine the causes, trends and policy directions of migration in Lithuania; 3) to analyze in detail the court practice in administrative cases regarding the granting of asylum and additional protection, the issuance of residence permits and visas, the departure of foreigners and the ban on entry; 4) to identify and summarize the essential peculiarities of cases related to these migration processes, occurring errors and/or ambiguities, observations, to notice the (in)consistency of court practice. The main research methods include the analysis and comparative methods of scientific literature and statistics, detailed analysis of administrative cases, systematic, generalization and logical methods. The first part of the work discusses the concept and types of migration, the main factors determining migration, migration trends and politics in Lithuania. In the research part, the analysis of administrative cases is carried out, supported by legal acts and the practice of the European Court of Justice and the European Court of Human Rights. The results of the research showed that court practice in this area is unstable, decisions are often not based on reasons, or are done carelessly and incompletely, the interests of minors often remain in the background, circumstances important to the case are not taken into account, essential requirements particular to specific cases are not followed, e.g. legal conditions that prevent the expulsion of a person, etc. Among other things, due to the extremely large number of foreigners, their applications require special attention due to the risk of illegal migration.